

ΙΟΝΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

ΤΜΗΜΑ ΑΡΧΕΙΟΝΟΜΙΑΣ, ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΟΝΟΜΙΑΣ &
ΜΟΥΣΕΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΘΕΜΑ:

Η ΣΤΑΔΙΑΚΗ ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΣΤΟΝ ΚΟΡΜΟ ΤΗΣ
ΕΝΩΜΕΝΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΟΠΤΙΚΟΑΚΟΥΣΤΙΚΑ ΑΡΧΕΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ ΜΕΛΕΤΗΣ

Επόπτρια καθηγήτρια: Μαριέττα Δ. Μινώτου

Σπουδάστρια: Ανδρομάχη Μπανδέλη

Κέρκυρα 2021

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ	3
---------------------------	---

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

ΟΠΤΙΚΟΑΚΟΥΣΤΙΚΑ ΑΡΧΕΙΑ	5
1.1 Θεωρητικό πλαίσιο.....	6
1.2 Νομοθετικό πλαίσιο	10
1.3 Ζητήματα διαχείρισης.....	12
1.4 Ο ρόλος του αρχειονόμου.....	19
1.5 Η επικρατούσα κατάσταση στο ελληνικό και διεθνές πεδίο	21

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΣΤΑΔΙΑΚΗ ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΣΤΟΝ ΚΟΡΜΟ ΤΗΣ ΕΝΩΜΕΝΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ.....	28
2.1 Η περίοδος από την λήξη του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου μέχρι τη Συμφωνία Σύνδεσης στην ΕΟΚ το έτος 1961.....	28
2.2 Από την αποκατάσταση της Δημοκρατίας το έτος 1974 έως την ένταξη της Ελλάδας στην ΕΟΚ το έτος 1981.....	36

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

ΟΠΤΙΚΟΑΚΟΥΣΤΙΚΑ ΑΡΧΕΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ: ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ ΜΕΛΕΤΗΣ	42
3.1 Ελληνική Ραδιοφωνία Τηλεόραση	42
3.2 Ίδρυμα «Κωνσταντίνος Γ. Καραμανλής».....	50
ΕΠΙΛΟΓΟΣ.....	75
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ	76
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	79

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Η απόφαση της συμμετοχής της Ελλάδας στην ευρωπαϊκή ενοποιητική διαδικασία αποτελεί βασικό άξονα της Ελληνικής εξωτερικής πολιτικής της χώρας. Αποτελεί μία δυναμική επιλογή που εξελίσσεται στον χρόνο και προσδίδει μία εκσυγχρονιστική προοπτική στην πορεία της. Πλούσιο αρχειακό υλικό, έγγραφο και οπτικοακουστικό που αναφέρεται στο ζήτημα αυτό, απόκειται σε δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς στην Ελλάδα.

Η παρούσα εργασία διαρθρώνεται σε τρία κεφάλαια. Στο πρώτο αναλύεται το θεωρητικό πλαίσιο όσον αφορά τα αρχεία γενικότερα και η παρουσίαση επικεντρώνεται στις οπτικοακουστικές συλλογές. Στη συνέχεια αναλύεται το νομοθετικό πλαίσιο και τα ζητήματα διαχείρισης, τόσο στο διεθνές όσο και στο εθνικό πεδίο. Φωτίζεται επίσης ο κομβικός ρόλος που διαδραματίζει ο αρχειονόμος, ο οποίος έχοντας θέση κλειδί θα πρέπει να είναι ειδικά καταρτισμένος για την αποτελεσματική διαχείριση και διατήρηση του ευαίσθητου αυτού υλικού. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στον γενικότερο σχεδιασμό της διαχείρισης του υλικού αυτού (πόροι, εξοπλισμός κλπ) και το πλαίσιο της πρόσβασης σε αυτά.

Στο δεύτερο κεφάλαιο η έμφαση δίνεται στην ανάλυση του ιστορικού πεδίου από τη λήξη του Β' Παγκοσμίου Πολέμου ως και την ένταξη της χώρας στην Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (ΕΟΚ). Το πλούσιο οπτικοακουστικό υλικό που φυλάσσεται σε ελληνικούς δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς, καλύπτει σημαντικά γεγονότα που έλαβαν χώρα στη Δυτική Ευρώπη και στην Ελλάδα στο πεδίο της δυτικής ενοποίησης. Συγκεκριμένα, το 1945 η Ελλάδα παρά τα εσωτερικά προβλήματα που αντιμετώπιζε είναι παρούσα στις τάσεις ευρωπαϊκής ενοποιητικής διαδικασίας (Συνέδριο της Χάγης, Συνέδριο Ιντερλάκεν) που διαδραματίζονταν στον δυτικοευρωπαϊκό χώρο. Σταθμό αποτελεί η συμμετοχή της στο Συμβούλιο της Ευρώπης το 1949, ενώ ήδη από την δεκαετία του '50 προχωράει σε σύσφιξη σχέσεων με δύο από τα κυριότερα μέλη της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άνθρακα και Χάλυβα (ΕΚΑΧ) τη Δυτική Γερμανία και τη Γαλλία, πρώτη μορφή ενοποίησης της Δυτικής Ευρώπης. Η δημιουργία της ΕΟΚ έδωσε τη βάση στην Ελλάδα να ξεκινήσει διαπραγματεύσεις, για να μπορέσει να χαράξει μία στρατηγική για να υποβάλει αίτημα Σύνδεσης το 1959. Οι διαπραγματεύσεις οι οποίες ξεκίνησαν το 1959 και διήρκησαν δυο χρόνια, έληξαν με επιτυχία για την Ελλάδα. Η Συμφωνία Σύνδεσης γνωστή και ως Συμφωνία των Αθηνών, υπογράφηκε τον Ιούλιο του 1961 και η εφαρμογή της άρχισε τον Νοέμβριο του 1962, και διήρκησε μέχρι το 1967 όπου η επιβολή της δικτατορίας ανέστειλε την λειτουργία της και η συμφωνία «πάγωσε». Με την αποκατάσταση της Δημοκρατίας το 1974 και την επιστροφή του Κωνσταντίνου Καραμανλή από το Παρίσι, όπου βρίσκονταν αυτοεξόριστος, ξεκινούν ενέργειες με πρωτοβουλία του για την ενοποίηση με την ΕΟΚ και την αντιμετώπιση του φλέγοντος ζητήματος, ενώ παράλληλα ξεκινάει τις πρώτες επαφές για την επαναδραστηριοποίηση των σχέσεων με την Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα. Το 1975 υποβάλλεται η επίσημη αίτηση ένταξης στην ΕΟΚ για να γίνει πλήρες μέλος. Στις αρχές του 1976 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή κρίνει αρνητικά την αίτηση και ο πρωθυπουργός προβαίνει σε διπλωματικές ενέργειες, με κορύφωση το 1978. Οι ενέργειες του αυτές είναι επιτυχείς. Στις 28 Μαΐου 1979 υπογράφεται η Πράξη Προσχώρησης στην ΕΟΚ, στην Αθήνα στο Ζάππειο Μέγαρο. Το 1981 γίνεται το 10ο μέλος της ΕΟΚ.

Μέσα από το αρχειακό υλικό που έχει διασωθεί φωτίζονται τα προαναφερθέντα ιστορικά γεγονότα, οι δράσεις των πρωταγωνιστών και οι κοινωνικές, πνευματικές αντιδράσεις του λαού.

Στο τρίτο κεφάλαιο παρουσιάζονται περιπτώσεις φορέων στην Ελλάδα, στους οποίους απόκεινται σημαντικές συλλογές οπτικοακουστικών αρχείων στη Ελλάδα. Συγκεκριμένα παρουσιάζεται η Ελληνική Ραδιοφωνία Τηλεόρασης (ΕΡΤ) που κατέχει μεγάλο όγκο υλικού, το μεγαλύτερο μέλος του οποίου είναι ψηφιοποιημένο και διατίθεται σε ελληνικό ιστότοπο της ΕΡΤ κάνοντας το υλικό προσβάσιμο στο κοινό και την αναζήτηση ευκολότερη. Ο δεύτερος φορέας που θα παρουσιαστεί είναι το Ίδρυμα «Κωνσταντίνος Γ. Καραμανλής». Στο Ιστορικό Αρχείο του Ιδρύματος, εκτός από το αρχείο του Κωνσταντίνου Καραμανλή έχουν κατατεθεί και υπάρχουν προσωπικά αρχεία του ίδιου και άλλων σημαντικών πολιτικών προσωπικοτήτων, καθώς και οπτικοακουστικό υλικό και κειμήλια από τη συλλογή του ίδιου του Καραμανλή.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

ΟΠΤΙΚΟΑΚΟΥΣΤΙΚΑ ΑΡΧΕΙΑ

Τα οπτικοακουστικά αρχεία αποτελούν μία ιδιαίτερη κατηγορία αρχειακού υλικού. Διαφέρουν στη μορφή κι στο υπόστρωμα από τα συμβατικά αρχεία. Όσον αφορά την καταγραφή, τεκμηρίωση, ταξινόμηση, και καταλογογράφηση ακολουθούνται οι ίδιες πρακτικές που ακολουθούμε με τα συμβατικά αρχεία ενώ διαφέρει ουσιαστικά η διατήρηση, αποθήκευση και κυρίως η διαχείριση.

Σε διεθνές και εθνικό επίπεδο καθοριστικό ρόλο διαδραματίζει η αρχειακή πολιτική που σχεδιάζεται από τους υπεύθυνους φορείς και δημιουργεί το πλαίσιο και τις κατευθυντήριες γραμμές που υιοθετούν οι υπεύθυνοι για την διαχείρισης των αρχείων.

Σε διεθνές επίπεδο η UNESCO είναι ένας φορέας με καθοριστικό ρόλο στη διαχείριση των αρχείων καθώς είναι υπεύθυνη για την διαχείριση της πολιτιστικής κληρονομιάς. Η UNESCO έχει στην κατοχή της έναν μεγάλο όγκο αρχείων συμβατικών και οπτικοακουστικών τα οποία έχουν ψηφιοποιηθεί. Πρωταρχικό ρόλο για την διαχείριση των αρχείων έχει η Διεθνής Ένωση Αρχείων Ήχου και Οπτικοακουστικού Τομέα ή International Association of Sound and Audiovisual Archives (IASA), ενώ βοηθάει και στη συνεργασία μεταξύ χωρών, δίνει πρόσβαση σε αρχεία και πηγές και συμβάλλει στην έρευνα και έκδοση. Σε εθνικό επίπεδο η πολιτεία ακολουθώντας την διεθνή πρακτική και τους κανόνες οφείλει να ορίζει το θεσμικό πλαίσιο και να εποπτεύει τη σωστή εφαρμογή του. Και στην Ελλάδα η πολιτιστική κληρονομιά αποτελεί σημαντικό παράγοντα και διασφαλίζεται από το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο. Οι υπηρεσίες επίσης έχουν κύριο ρόλο καθώς αυτές διαχειρίζονται τα αρχεία από την παραγωγή αρχείων έως και την ταξινόμηση, τεκμηρίωση, αποθήκευση, ενώ κομβικός είναι ο ρόλος του αρχειονόμου ο οποίος με τις ειδικές γνώσεις του μπορεί να υλοποιήσει το έργο του σε εθνικό επίπεδο.

Τέλος, η ψηφιοποίηση τα τελευταία χρόνια συντελεί στη διαχείριση και προβολή των αρχείων. Η χώρα μας ακολουθεί τις διεθνείς εξελίξεις, ενώ σε συνεργασία με οργανισμούς και υπηρεσίες άλλων χωρών φροντίζει μέσω της επικοινωνίας να ενημερώνεται και να υιοθετεί πρακτικές διαχείρισης που θα έχουν καλύτερα και πιο αποδοτικά αποτελέσματα.

1.1 Θεωρητικό πλαίσιο

Αρχείο

Στην επιστήμη των αρχείων *αρχείο* ορίζεται το ενιαίο ακέραιο οργανικό σύνολο των αυθόρμητα συσσωρευόμενων και συναθροιζόμενων έγγραφων πράξεων, εγγράφων, μαρτυριών και τεκμηρίων, ανεξαρτήτως βαρύτητας και συνεπειών και αδιακρίτως χρονολογίας, σχήματος και ύλης (ως υποστρώματος εγγραφής), δια των οποίων αναπτύχθηκε ή / και αναπτύσσεται κι εξελίσσεται η πρακτική δραστηριότητα δημόσιου ή ιδιωτικού οργανισμού, νομικού ή φυσικού προσώπου.

Αρχειακή μονάδα/φάκελος- υπόθεση

Στην επιστήμη των αρχείων *αρχειακή μονάδα* ορίζεται η υπόθεση η οποία μπορεί να απαρτίζεται από ένα έγγραφο, *item*, ή αριθμό εγγράφων ή και φακέλων που αφορούν σε μία συγκεκριμένη υπόθεση. Τα εντός του φακέλου-υπόθεσης ή των φακέλων-υπόθεσης έγγραφα και οι τυχόν μαρτυρίες και τα τυχόν τεκμήρια συνδέονται με αρχειακό δεσμό.

Συλλογή

Στην επιστήμη των αρχείων *συλλογή* ορίζεται η τεχνητή συγκέντρωση εγγράφων, μαρτυριών και τεκμηρίων ιδιωτών ή οργάνων της κοινότητας δυνάμενες να εξυπηρετήσουν ή να χρησιμεύσουν στην επιδίωξη ιστορικών ή πολιτισμικών ή άλλων κοινωνικών σκοπών. Οι συλλογές συχνά αποτελούνται τόσο από δημόσια όσο και από ιδιωτικά έγγραφα, από μαρτυρίες, τεκμήρια καθώς και από αρχειακό υλικό (σύμμεικτο) και αφορούν συχνά σε ιδιώτες ή/ και σε όργανα κοινότητας. Οι έννοιες:

- Οργανικό σύνολο εγγράφων
- Αρχειακός δεσμός
- Αυθόρμητη παραγωγή εγγράφων στο πλαίσιο αρμοδιοτήτων
- Αδιάσπαστη φύλαξη των εγγράφων και των αρχείων οι οποίες χαρακτηρίζουν το αρχείο δημιουργούν την ειδοποιό διαφορά μεταξύ αρχείου και συλλογής.

Σύμφωνα με το βιβλίο που επιμελείται η Judith Ellis το οποίο περιέχει κείμενα από αρχειονομικά βιβλία, αρχεία είναι τα έγγραφα τα οποία δημιούργησε, παρέλαβε και συγκέντρωσε ένα άτομο ή ένας οργανισμός στα πλαίσια της άσκησης των δραστηριοτήτων του και τα διατήρησε λόγω της διηνεκούς τους χρησιμότητας. Ο Όρος χρησιμοποιείται κατά παράδοση με την πιο στενή του έννοια και αναφέρεται στα ανενεργά αρχεία που έχουν κατατεθεί ή έχουν επιλεγεί για να κατατεθούν σε ένα αρχειακό οργανισμό¹.

Τα τεκμήρια ακολουθούν έναν κύκλο ζωής που έχει τρία στάδια: ενεργά ημιενεργά και ανενεργά αρχεία.

- Γεννιέται (φάση δημιουργίας/ παραγωγής)

¹ Ellis, J., *Η διαχείριση των αρχείων*, 2000, σελ. 22.

- Ζει (φάση διατήρησης και χρήσης)

- Πεθαίνει (φάση απόρριψης) Στην πράξη όμως ο θάνατος δεν είναι η κοινή μοίρα όλων των τεκμηρίων, όσο κι αν αυτό φαινόταν αδιάφορο στους διαχειριστές των ενεργών αρχείων των επιχειρήσεων. Για κάποια τεκμήρια υπάρχει μια δεύτερη, αιώνια ζωή, την οποία κερδίζουν χάρη στην ικανότητά τους να λειτουργούν ως μάρτυρες αποφάσεων, πράξεων, απόψεων, νοοτροπιών του παρελθόντος. Την ικανότητα, δηλαδή, να ανασυνθέτουν το περιβάλλον μέσα στο οποίο δημιουργήθηκαν. Το μοντέλο του κύκλου ζωής βασίζεται στην ιδέα ότι τα τεκμήρια γίνονται όλο και λιγότερο σημαντικά (εννοείται ως προς το σκοπό για τον οποίο δημιουργήθηκαν), καθώς ο χρόνος περνά.

Τα τεκμήρια λοιπόν στη διάρκεια της ζωής τους περνούν διάφορες φάσεις, οι οποίες ορίζονται με διαφορετικό τρόπο στα διάφορα συστήματα διαχείρισης ενεργών αρχείων. Εδώ θα συζητήσουμε για τις τρεις ουσιαστικές φάσεις/στάδια της ζωής των τεκμηρίων.

- Στην ενεργή φάση (active/current) τα τεκμήρια χρησιμοποιούνται τακτικά καθημερινή δραστηριότητα μιας επιχείρησης, ενός οργανισμού. Διατηρούνται στον χώρο που δημιουργήθηκαν ή σε ειδικό χώρο (αρχείο, μητρώο).
- Στην ημιενεργή φάση (semi-active/semi-current) τα τεκμήρια χρησιμοποιούνται σπάνια στη καθημερινή λειτουργία ενός οργανισμού. Διατηρούνται σε χώρους ενδιάμεσης αποθήκευσης έως την οριστική καταστροφή τους.
- Στην ανενεργή φάση (inactive) τα τεκμήρια δεν είναι πλέον χρήσιμα για την τρέχουσα διοικητική διαχείριση και για το λόγο αυτό καταστρέφονται. Εξάιρεση αποτελούν όσα τεκμήρια διαθέτουν διηνεκή αξία (archives) και μπορούν να χρησιμοποιηθούν για ιστορικούς ερευνητικούς σκοπούς².

Τα αρχεία αποτελούν επίσης μέρος της πολιτιστικής μας κληρονομιάς, αποδεικνύει επίσης την παλαιότερη και σύγχρονη ανθρώπινη δραστηριότητα, όπως η προφορική παράδοση, τα αντικείμενα αρχειακής αξίας και το τεχνητό περιβάλλον.

Τα αρχειακά τεκμήρια διαθέτουν αξίες που συνδέονται με τη φάση του κύκλου της ζωής την οποία διανύουν. Δύο βασικές αξίες είναι η πρωτογενής και η δευτερογενής. Η πρωτογενής είναι η αξία στην οποία τα αρχεία οφείλουν τη δημιουργία τους και τη διατήρησή τους στην ενεργή φάση. Η δευτερογενής αξία περιγράφεται ως αξία που προκύπτει από την χρήση των τεκμηρίων για άλλο σκοπό, ανεξάρτητο από εκείνο για τον οποίο δημιουργήθηκαν (Pearce-Moses, 2005).

Οι χρήσεις των αρχείων:

- Κοινότητες ανθρώπων αλλά και έθνη ολόκληρα τηρούν αρχεία ως μέσο ενίσχυσης της μνήμης και σύνδεσης με το παρελθόν τους. Με αυτή την έννοια αυτή τα αρχεία λειτουργούν σαν «μηχανές του χρόνου» ή σαν «γέφυρες με το χθες» (Katelaar, 2002, p. 579). Έτσι, συχνά τα αρχεία χρησιμοποιούνται ως μέσα έκφρασης διεκδίκησης και διατήρησης μιας συλλογικής ταυτότητας. Σε αυτό το πλαίσιο, αρχειακές υπηρεσίες στηρίζουν την έρευνα, τη γνώση, τον πολιτισμό.

² Γιαννακόπουλος, Γ.- Μπουντούρη, Β., *Από τα ενεργά στα ιστορικά αρχεία*, 2016.

Μπορούν να προσφέρουν ένα συναρπαστικό μαθησιακό περιβάλλον κατάλληλο για όλες τις ηλικίες και τα μορφωτικά επίπεδα.

- Οι οργανισμοί χρειάζεται να διατηρούν τα αρχεία γιατί αυτά συνδέονται με υποχρεώσεις ή κατοχυρώνουν δικαιώματά τους. Επίσης, διατηρούν τη εταιρική μνήμη αποφάσεων και δραστηριοτήτων, ώστε να είναι δυνατό να χρησιμεύσει σε μελλοντική λήψη αποφάσεων και να τεκμηριώσει την συνέχεια του οργανισμού.
- Οργανισμοί, κοινότητες και έθνη τηρούν τα αρχεία για την τεράστια συμβολική τους σημασία. Τα τεκμήρια μπορούν να αποκτήσουν και μεταφέρουν συμβολισμούς κάθε είδους, αφού μπορούν να αναπαραστήσουν πράξεις και γεγονότα μεγάλης σημασίας. Για παράδειγμα, τεκμήρια από την Επανάσταση του 1821 μπορούν να συμβολίσουν την προσφορά στην πατρίδα κάποιων προσώπων ή ακόμη και αυτόν τον ίδιο τον αγώνα της ανεξαρτησίας. Η Magna Carta συμβολίζει τον αγώνα για τη θεμελίωση των δικαιωμάτων του ατόμου. Αντίστοιχα, η ίδρυση των εθνικών αρχείων συμβόλισε την ανάδυση μιας νέας κρατικής οντότητας: των εθνικών κρατών. Με τον ίδιο τρόπο, ηγεμόνες σε διάφορες εποχές ίδρυσαν αρχεία ως σύμβολα της μεγαλοσύνης τους.
- Όπως αναφέρει ο Derrida (1996, p. 90) «δεν υπάρχει πολιτική δύναμη χωρίς έλεγχο του αρχείου, αν όχι της μνήμης. Ο αποτελεσματικός εκδημοκρατισμός μπορεί πάντα να μετρηθεί με το ακόλουθο ουσιαστικό κριτήριο: τη συμμετοχή και πρόσβαση στο αρχείο, τη συγκρότηση και την ερμηνεία του». Καθώς τα αρχεία ασκούν έλεγχο στη συλλογική μνήμη, αποτελούν πηγή δύναμης, χρήσιμη σε κάθε αυταρχική εξουσία. Έτσι, χρησιμοποιήθηκαν από πρόσωπα και καθεστώτα για να νομιμοποιήσουν, να ενισχύσουν και να διαιωνίσουν την εξουσία τους. Ωστόσο, στις δημοκρατικές κοινωνίες τα αρχεία παρέχουν ένα μέσο λογοδοσίας και διαφάνειας, το οποίο προστατεύει τους πολίτες από απόπειρες κακοδιοίκησης (Cunningham, 2005).

Το αρχειακό υλικό παρουσιάζει μεγάλη ποικιλία και μπορεί να κατηγοριοποιηθεί με βάση διάφορα κριτήρια. Για παράδειγμα μπορούμε να διακρίνουμε τα αρχεία με βάση:

- Το περιεχόμενο: λογοτεχνικά, συμβολαιογραφικά, εκπαιδευτικά, αρχιτεκτονικά κ.λπ.
- Το υλικό των τεκμηρίων: φωτογραφικά, οπτικοακουστικά, ηλεκτρονικά κ.λπ.
- Τις τεχνολογίες εγγραφής και ανάκτησης των πληροφοριών: αναλογικά και ψηφιακά
- Την αρμοδιότητα διαχείρισης: Δημόσια, εκκλησιαστικά και ιδιωτικά αρχεία (σύμφωνα με την ελληνική αρχειακή νομοθεσία, Νόμος 1946/91)
- Τον παραγωγό: αρχεία οργανισμών και προσώπων

Τα αρχεία αποτελούν φορείς επικοινωνίας και αλληλεπίδρασης. Στις μέρες μας οι απαιτήσεις ή οι προσδοκίες της κοινωνίας από τα συστήματα διαχείρισης των αρχείων έχουν επισήμως διατυπωθεί μέσω του νομοθετικού συστήματος της χώρας και των κωδικών δεοντολογίας που ρυθμίζουν την αντίστοιχη πρακτική ή συμπεριφορά.

Οπτικοακουστικά αρχεία

Στην επιστήμη των αρχείων, αρχείο ηχητικών και οπτικών αποτυπώσεων (κινούμενων ή στατικών) χαρακτηρίζεται το ακέραιο ενιαίο οργανικό σύνολο των εγγραφών, μαρτυριών και τεκμηρίων εγγεγραμμένων και αποτυπωμένων σε ηχητικές και σε κινούμενες ή στατικές οπτικές αποτυπώσεις, που παρελήφθησαν ή παρήχθησαν από όργανα του κράτους, ιδιωτικούς φορείς καθώς και από φυσικά πρόσωπα ως αναπόσπαστο μέρος της αναγνωρισμένης από την Πολιτεία επαγγελματικής και επιτηδευματικής δραστηριότητας τους³.

Το οπτικοακουστικό υλικό χωρίζεται σε δύο κατηγορίες:

α: στατικές αποτυπώσεις και εικόνες (π.χ θετικά και αρνητικά φωτογραφιών και μικροταινιών, προσωπογραφίες, διαφάνειες κλπ.)

Β: κινούμενες εικόνες με ηχητική ή όχι αποτύπωση (π .χ ταινίες έγχρωμες και ασπρόμαυρες).

Γ: ήχο αποτυπωμένο σε μαγνητικό υπόστρωμα εγγραφής, όπως οι μαγνητικοί δίσκοι, οι κασέτες, οι μαγνητοταινίες, οι βιντεοταινίες κ.α.

Οι ταινίες, οι μαγνητοταινίες και οι μαγνητοσκοπήσεις δεν είναι άμεσα και επαρκώς αντιληπτές μόνο με την αίσθηση της όρασης, όπως συμβαίνει με τα έγγραφα. Μπορούν να γίνουν αντιληπτές με κάθε αίσθηση, δηλαδή με τη ακοή, την αφή, την όραση ή και σε συνδυασμό αυτών των αισθήσεων.⁴

Ακόμη και στην περίπτωση αυτών των αρχείων, πρέπει να δηλώνεται και να εμφανίζεται ο δημιουργός-παραγωγός-εκδότης⁵ και να συνυπάρχουν οι τρεις λειτουργίες του εγγράφου⁶. Η πληροφοριακή σημασία και αξία της γνήσιας, αυθεντικής, ακέραιης και ειλικρινούς στο περιεχόμενο της φωτογραφίας αναγνωρίζεται και από τις σχετικές διατάξεις του αστικού δικονομικού δικαίου όπου οι φωτογραφίες-μηχανικές απεικονίσεις σύμφωνα με το άρθρο 444 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας έχουν σημαντική αποδεικτική δύναμη καθώς αυτές αποτελούν απόδειξη για τα γεγονότα ή πράγματα που αναγράφουν⁷.

Και στις περιπτώσεις αυτές είναι αναγκαίο ο χρησιμοποιούμενος προσδιορισμός να ανταποκρίνεται στις έννοιες και στην ορολογία, όπως αναφέρθηκαν για τον ορισμό του αρχείου ή της συλλογής.

³ Κολυβά, Μ., *Εγχειρίδιο αρχειονομίας: Θεωρητικές προσεγγίσεις. Οργάνωση και σκοποί. Σύγχρονες προκλήσεις*, δεύτερη έκδοση, σελ. 133-134.

⁴ Σταμάτης, Κ., *Σύστημα Ερμηνείας Ποινικού Κώδικα*, Αθήνα 1993, 199.

⁵ Κωνσταντινίδης, Α.Ι. *Η έννοια και λειτουργία του εγγράφου...*, *op. Cit.*, 48-49.

⁶ Οι φωτογραφίες, οι κινηματογραφικές ταινίες, οι φωνοληψίες, οι βιντεοταινίες είναι έγγραφα κατά πλάσμα δικαίου, βλ. Σοϊλεντάκης, Ν. Π., *Η απόφαση και η απόδειξη...*, *op. cit.*, 126.

⁷ Βλ. Κανελλοπούλου-Μπότη, Μ. «Δικαίωμα στην προσωπικότητα και δικαίωμα στη φωτογραφία», ΑΑ. VV., *Δημοσιογράφοι Εκδότες ΜΜΕ. Ζητήματα Πνευματικής Ιδιοκτησίας*, επιμέλεια Ειρ. Σταματούδη, Αθήνα-Θεσσαλονίκη {εκδόσεις Σάκκουλα}, 2009, 233-262.

Στην κατηγορία του οπτικοακουστικού υλικού συγκαταλέγονται οι φωτογραφίες, οι κινούμενες εικόνες με ήχο και χωρίς, οι ηχητικές εγγραφές, χάρτες και σχέδια, έργα τέχνης, εφήμερα⁸.

1.2 Νομοθετικό πλαίσιο

Σε διεθνές και εθνικό επίπεδο υπάρχει ένα νομοθετικό πλαίσιο το οποίο ορίζει το πλαίσιο γύρω από το οποίο θα κινηθεί ο φορέας και ο αρχειονόμος.

Ο βασικός νόμος ο οποίος ισχύει στην Ελλάδα είναι ο νόμος 4610/2019 ΦΕΚ 70/Α/7-5-2019 Μέρος ΣΤ' Κεφάλαιο Β' άρθρο 171 αναφέρεται η διαχείριση του αταξινόμητου ψηφιακού αρχειακού υλικού και των οπτικοακουστικών αρχείων που φυλάσσονται στα Γ.Α.Κ. και στο άρθρο 172 που αναφέρεται η διαχείριση των οπτικοακουστικών αρχείων των Γ.Α.Κ. τόσο σε αναλογικό όσο και σε ψηφιακό υλικό.

Ο νόμος ο οποίος ίσχυε και διαμόρφωνε το πλαίσιο το μέσω του οποίου ενεργούσαν οι παραπάνω είναι ο 1946/91, όπου στο Κεφάλαιο Α' άρθρο 1 σχετικά με το αρχειακό υλικό ορίζεται ότι: Αρχειακό υλικό: «Το αρχειακό υλικό περιλαμβάνει πρωτότυπα ή αντίγραφα οποιασδήποτε ύλης ή τεχνικής, ιδίως:

- Μεμονωμένα έγγραφα, χειρόγραφα, κατάστιχα, κώδικες και συλλογές αυτών.
- Απομνημονεύματα και ημερολόγια
- Αλληλογραφία επίσημη και ιδιωτική δημοσίων προσώπων
- Έντυπα προπαγανδιστικά, εκκλησίες, προκηρύξεις, αφίσες
- Αρχεία καταχωρημένα σε Η/Υ με οποιαδήποτε μορφή, σύμφωνα με την εξέλιξη της τεχνολογίας

Οποιοδήποτε υλικό σε ηχητικές και οπτικές αποτυπώσεις με ιστορική και πολιτιστική αξία». [άρθρο 1, παρ. 1].

Νόμοι που αφορούν τα οπτικοακουστικά αρχεία:

Κοινή Υπουργική Απόφαση 31548 - ΦΕΚ 5021/Β/13-11-2020

Καθορισμός των επιλέξιμων δαπανών, των κατηγοριών των οπτικοακουστικών έργων, της διαδικασίας και του χρόνου ελέγχου της τήρησης των όρων και προϋποθέσεων των διατάξεων του άρθρου 71Ε του ν. 4172/2013 (Α' 167), καθώς και των προϋποθέσεων, των όρων⁹. Καθώς και η Κοινή Υπουργική Απόφαση 1007/2019 - ΦΕΚ 38/Β/17-1-2019.

⁸ Εφήμερα: ο όρος χρησιμοποιείται από αρχειονόμους και βιβλιοθηκονόμους και επιμελητές μουσείων για την περιγραφή ενός μεγάλου φάσματος υλικών, συνήθως έντυπων, τα οποία αρχικά δημιουργήθηκαν για έναν βραχυπρόθεσμο ή μεταβατικό σκοπό. Για παράδειγμα αφίσες, εισιτήρια λεωφορείων και τρένων, διαφημιστικά έντυπα και φυλλάδια κ.α.

⁹ <https://www.e-nomothesia.gr/kat-theatra-kinimatografoi/koine-upourgike-apophase-31548.html>

Καθορισμός των επιλέξιμων δαπανών, των κατηγοριών των οπτικοακουστικών έργων, της διαδικασίας και του χρόνου ελέγχου της τήρησης των όρων και προϋποθέσεων των διατάξεων του άρθρου 71Ε του ν. 4172/2013 (ΦΕΚ Α' 167), καθώς και των προϋποθέσεων, των όρων και της διαδικασίας και κάθε άλλης λεπτομέρειας για την εφαρμογή του άρθρου αυτού. Η Κοινή Υπουργική απόφαση 1007/2019 - ΦΕΚ 38/Β/17-1-2019 καταργήθηκε λίγο καιρό αργότερα..

Επίσης ο νόμος 4704/2020 Επιτάχυνση και απλούστευση της ενίσχυσης οπτικοακουστικών έργων, ενίσχυση της ψηφιακής διακυβέρνησης και άλλες διατάξεις.

Ενώ στον νόμο Ν. 4674/2020 (ΦΕΚ Α 53 - 11.03.2020) στο Μέρος Β', Κεφάλαιο Α' και άρθρο 81 αναφέρονται τροποποιήσεις στο νόμο 4339/2015 (Α' 133) σχετικά με το Εθνικό Κέντρο Οπτικοακουστικών Μέσων και Επικοινωνίας.

Επίσης σημαντικό είναι να αναφερθούν σημαντικοί φορείς που έχουν διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στη διαχείριση και διαφύλαξη των αρχείων καθώς έχουν στην κατοχή τους πλούσιο οπτικοακουστικό υλικό. Ενώ αποτέλεσαν τους πρώτους φορείς που ήταν υπεύθυνοι για τη διαχείριση οπτικοακουστικού υλικού.

Ιδιαίτερο ρόλο για τα οπτικοακουστικά είχε το Εθνικό Οπτικοακουστικό Αρχείο, το οποίο ιδρύθηκε το 2006 ως Ανώνυμη Εταιρεία και ήταν αυτός ο φορέας που είχε αναλάβει την διαφύλαξη της κινηματογραφικής Πολιτιστικής Κληρονομιάς. Σκοπός του Εθνικού Οπτικοακουστικού Αρχείου (ΕΟΑ) της Γενικής Γραμματείας Επικοινωνίας - Γενικής Γραμματείας Ενημέρωσης (ΓΓΕ-ΓΓΕ) είναι η διάσωση και διατήρηση οπτικοακουστικών και πρωτογενώς ψηφιακών έργων, προκειμένου να παρέχει σε κάθε ενδιαφερόμενο πρόσβαση στην ιστορική και πολιτιστική κληρονομιά της χώρας. Το Αρχείο συλλέγει, αρχειοθετεί, φυλάσσει, διαχειρίζεται, συντηρεί, επεξεργάζεται, παρέχει πρόσβαση και αξιοποιεί το οπτικοακουστικό και πρωτογενώς ψηφιακό υλικό με ενημερωτικό – ειδησεογραφικό, ιστορικό-πολιτικό και εν γένει κοινωνικό – πολιτισμικό περιεχόμενο σχετικά με την Ελλάδα και τον ελληνισμό. Το αρχειακό υλικό περιλαμβάνει πρωτότυπα ή αντίγραφα οποιασδήποτε ύλης ή τεχνικής. Σκοπός των Αρχείων είναι η καταγραφή, αρχειοθέτηση, συντήρηση, φύλαξη και διάθεση στους ερευνητές σύμφωνα με το πνεύμα του νόμου 3444 της ίδρυσης του ΕΟΑ. Όμως με την κατάργηση του οργανισμού το 2011, το αρχείο υπάγεται στη Διεύθυνση του Μουσείου- Αρχείου της ΕΡΤ Α.Ε. από της 11 Ιουνίου 2015 με την επαναλειτουργία της.

Η Ταινιοθήκη της Ελλάδος αποτελεί την εξέλιξη της δραστηριότητας της Κινηματογραφικής Λέσχης Αθηνών που ιδρύθηκε το 1950 από την Ένωση Κριτικών Κινηματογράφου Αθηνών. Το 1963, με το Βασιλικό Διάταγμα 105/1963 συστήνεται Ίδρυμα με την επωνυμία «Αρχεία Ταινιών Ελλάδος-Ταινιοθήκη της Ελλάδος».

Το Δεκέμβριο του 2014 ψηφίστηκε από την Ολομέλεια της Βουλής η ρύθμιση με την οποία θεσμοθετούνται η νομική υποχρέωση κατάθεσης κινηματογραφικών ταινιών, η τήρηση Αρχείου Διαφύλαξης Κινηματογραφικής Κληρονομιάς καθώς και η ανάθεση της διαχείρισής του στην Ταινιοθήκη της Ελλάδος, ως επίσημου φορέα διαφύλαξης κινηματογραφικής κληρονομιάς.

Όπως αναφέρει σε ανακοίνωσή του το υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού «από το 1982 η Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την οπτικοακουστική κληρονομιά προέβλεπε την υποχρεωτική κατάθεση (σε αντίγραφο) όλου του παραγόμενου υλικού κινούμενης εικόνας (legal deposit/depot legal) σε κάθε συμβαλλόμενο κράτος. Η υποχρέωση αυτή περιλαμβάνει όχι μόνο την κατάθεση αντιγράφου σε ένα επίσημα ορισμένο αρχείο αλλά και την απαραίτητη συντήρηση και προστασία του κατατεθειμένου υλικού. Μετά την κατάργηση του Εθνικού Οπτικοακουστικού Αρχείου, η αρμοδιότητα συλλογής, διαφύλαξης και διατήρησης των κινηματογραφικών ταινιών παρέμενε ανενεργή, εκθέτοντας ανεπανόρθωτα τη χώρα μας σε ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο. Το νομοθέτημα έρχεται να καλύψει το υφιστάμενο κενό αναθέτοντας την υπηρεσία αυτή στην Ταινιοθήκη της Ελλάδος, σε πλήρη ευθυγράμμιση με όσα προβλέπονται στις αποφάσεις και τις συστάσεις των οργάνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αλλά και της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης για την οπτικοακουστική κληρονομιά».

1.3 Ζητήματα διαχείρισης

Οπτικοακουστικά αρχεία συναντώνται κυρίως σε φορείς πληροφορίας όπως είναι τα Αρχεία, οι Βιβλιοθήκες, τα Μουσεία κ.α. Σε αυτά εφαρμόζονται σε γενικές γραμμές οι ίδιες αρχειονομικές πρακτικές και κανόνες για την καταγραφή, τεκμηρίωση, ταξινόμηση και καταλογογράφηση του υλικού με τα συμβατικά αρχεία, όσον αφορά την αποθήκευση διαφέρουν ριζικά λόγω υποστρώματος. Η βασικότερη διαφορά των οπτικοακουστικών αρχείων με τα συμβατικά είναι ο τεχνολογικός τους προσανατολισμός. Τα αρχεία αυτά όπως είναι οι φωτογραφίες, τα φιλμ, κασέτες, βιντεοκασέτες, ηχητικές αποτυπώσεις, ταινίες τηλεοπτικές εκπομπές κ.α., παρουσιάζουν ιδιαιτερότητες όσον αφορά τη διατήρησή τους. Χρειάζονται εξειδικευμένους αρχειονόμους με ειδικές τεχνολογικές γνώσεις σε αντιδιαστολή με τα συμβατικά αρχεία διατήρηση δεν σημαίνει και πρόσβαση στο αρχείο, διότι με την εξέλιξη της τεχνολογίας οι περισσότερες υπηρεσίες και όχι μόνο δεν διαθέτουν τον κατάλληλο εξοπλισμό για την πρόσβαση και ανάγνωση των αρχείων. Επειδή όλα τα σύγχρονα αντικείμενα-φορείς πληροφορίας αργά ή γρήγορα θα παρουσιάσουν το πρόβλημα της έλλειψης της συσκευής ανάγνωσης και επειδή με τις διαδοχικές αντιγραφές από το ένα αναλογικό μέσο στο άλλο προκαλείται πάντα απώλεια της ποιότητας (που στην πραγματικότητα ισοδυναμεί με απώλεια δεδομένων), με τα μέχρι στιγμής τουλάχιστον στοιχεία φαίνεται ότι ο ασφαλέστερος τρόπος εξασφάλισης και της πληροφορίας και της πρόσβασης σε αυτήν είναι η ψηφιοποίηση¹⁰. Οπότε το πρώτο ζήτημα που τίθεται είναι η διατήρηση και συντήρηση του εξοπλισμού που είναι απαραίτητος για την πρόσβαση στα οπτικοακουστικά αρχεία, επειδή όμως αυτό είναι κάτι που δεν είναι δυνατό για όλες τις υπηρεσίες από οικονομικής απόψεως αλλά και για τους ερευνητές που αναζητούν πληροφορία, καθώς δεν απαιτείται πλέον η παρουσία του χρήστη στον φυσικό χώρο φύλαξης με τη διάχυση στο διαδίκτυο, ο πιο

¹⁰Μόσχος et al., 2005-2009; Bell & Natale, 2012.

ασφαλής τρόπος διατήρησης και πρόσβασης του είναι η ψηφιοποίηση του. Η μεταφορά σε άλλο υπόστρωμα δεν θεωρείται τεχνική συντήρησης, αλλά συμβάλλει σημαντικά στη διατήρηση του υλικού, εφόσον αντί να χρησιμοποιείται το πρωτότυπο (με ό,τι αυτό συνεπάγεται για τη μηχανική του καταπόνηση), χρησιμοποιούνται τα αντίγραφα¹¹.

«Η ταξινόμηση ενός αρχείου περιλαμβάνει την ταύτιση και την οργάνωση των διάφορων τμημάτων του, σύμφωνα με τις αποδεκτές αρχές της αρχειονομίας. Δύο βασικές αρχές της ταξινόμησης ακολουθούνται διεθνώς και ισχύουν εδώ και πολύ καιρό: η αρχή της προέλευσης και η αρχή της τάξης»¹². Ο αρχειονόμος για την σωστή ταξινόμηση του αρχείου θα πρέπει να έχει διεξάγει μία έρευνα ώστε να έχει μία καλή εικόνα του αρχείου και να γνωρίζει όλες τις πληροφορίες που χρειάζονται για να έχει ένα σωστό αποτέλεσμα. Για να βοηθηθεί και ο ίδιος ο αρχειονόμος ως προς την ταξινόμηση και περιγραφή του αλλά και ο ερευνητής που θα το αναζητήσει.

Για την τεκμηρίωση του αρχείου και την περιγραφή του «Ως περιγραφή συχνά ορίζεται η διαδικασία της επιβολής διανοητικού ελέγχου στο αρχειακό υλικό μέσω της προετοιμασίας εργαλείων έρευνας»¹³. Από την αρχική έρευνα συγκεντρώνονται αρκετά πληροφοριακά στοιχεία τα οποία θα χρησιμοποιηθούν για την περιγραφή του αρχείου, ώστε να συμπληρωθούν όλα τα πεδία τα οποία θα δίνουν μία ολοκληρωμένη εικόνα του αρχείου δίνοντας τη δυνατότητα σε όποιον αναζητά να βρει αυτό που τον ενδιαφέρει ακόμη και αν γνωρίζει ελάχιστα γι' αυτό.

Όσον αφορά το οπτικοακουστικό υλικό θα πρέπει να συμπεριληφθούν και κάποιες επιπλέον πληροφορίες, όπως την ποιότητα, το χρώμα, την μορφή στην οποία βρίσκεται, αν υπάρχει κάποιο αντίγραφο διαθέσιμο, η διάρκεια και στην περίπτωση των βίντεο και των ηχογραφήσεων στις περισσότερες περιπτώσεις η περιγραφή γίνεται καρέ-καρέ όλη η διάρκεια.

Ως προς την αποθήκευση χρησιμοποιούνται διαφορετικοί μέθοδοι ανάλογα με την μορφή οπτικοακουστικού υλικού. Σε κάθε περίπτωση όμως θα πρέπει να επιτυγχάνεται η ισορροπία της θερμοκρασίας και της υγρασίας στον χώρο αποθήκευσης τους και φυσικά είναι σημαντικό ο χώρος να διατηρείται καθαρός. Για τις φωτογραφίες ισχύουν τα εξής: οι έγχρωμες θα πρέπει να φυλάσσονται σε πλαστικές θήκες ιδιαίτερα ανθεκτικές στην υγρασία και οι ασπρόμαυρες να είναι η κάθε μία σε ξεχωριστούς χημικά ουδέτερους φακέλους χωρίς συρραφές, ενώ οι γυάλινες πλάκες σε κουτιά ή συρτάρια με άκαμπτα διαχωριστικά για στέκεται το υλικό σε όρθια θέση. Όσον αφορά κινούμενες εικόνες και φιλμ τα οποία έχουν ως βάση τους νιτρίκη κυτταρίνη σε όσο καλές συνθήκες και αν βρίσκεται αποθηκευμένο αποσυντίθεται, ο μόνος τρόπος επιβράδυνσης αυτής της διαδικασίας είναι να βρίσκεται αποθηκευμένο σε θερμοκρασία περίπου 10°C, ενώ σχετική υγρασία 30-40%.

Συγκεκριμένα για φωτογραφίες και φιλμ ισχύουν τα εξής:

- Φωτογραφίες παραγμένες με ιστορικές τεχνικές πρέπει να φυλάσσονται σε χαμηλές θερμοκρασίες

¹¹ Engel, 2011.

¹² Ellis, J., ό.π, 2000.

¹³ Ό.π.

- Υποστρώματα νιτρικής κυτταρίνης πρέπει να φυλάσσονται σε χαμηλές θερμοκρασίες, απομονωμένα από άλλα υλικά σε ειδικά ψυγεία, λόγω του κινδύνου αυτανάφλεξης και έκρηξης, αλλά και για να μην μολύνουν και άλλα αντικείμενα με τα όξινα και οξειδωτικά πτητικά αέρια που παράγονται κατά τη γήρανσή τους
- Υποστρώματα οξικής κυτταρίνης (ειδικά αν έχουν αρχίσει και παρουσιάζουν το σύνδρομο του ξιδιού) πρέπει να φυλάσσονται σε χαμηλές θερμοκρασίες, απομονωμένα από άλλα υλικά, για να μην επηρεαστούν και άλλα αντικείμενα από το οξικό οξύ που παράγεται κατά τη γήρανσή τους
- Υλικό που παρουσιάζει ξεθώριασμα ή κιτρίνισμα, καθώς και υποστρώματα νιτρικής και οξικής κυτταρίνης πρέπει να αποτελούν πρώτη προτεραιότητα για φύλαξη σε χαμηλές θερμοκρασίες
- Διαφορετικοί τύποι φωτογραφιών (αρνητικά, γυάλινες πλάκες, δαγκεροτυπίες κ.λπ.) φυλάσσονται χωριστά
- Συνιστάται φύλαξη σε απόλυτο σκοτάδι. Εκθέσεις διαρκείας πρέπει να αποφεύγονται.
- Επιβάλλεται σχολαστική καθαριότητα των χώρων και καθαρή ατμόσφαιρα, χωρίς ατμοσφαιρικούς ρύπους. Η χρήση πολλαπλών ειδικών συστημάτων φύλαξης (πλαστικών θηκών, φακέλων, κουτιών και κλειστών ντουλαπιών) βοηθάει σε μεγάλο βαθμό, αλλά δεν μπορεί να αποτελεί το μοναδικό μέτρο προστασίας από τη μόλυνση του περιβάλλοντος.
- Είναι πολύ σημαντικός ο εξαερισμός των χώρων φύλαξης υποστρωμάτων νιτρικής και οξικής κυτταρίνης, ώστε να απομακρύνονται τα πτητικά προϊόντα της γήρανσής τους, τα οποία προκαλούν αυτοκατάλυση, δηλαδή συνεχή αύξηση της ταχύτητας της γήρανσης.¹⁴

Για την φύλαξη των δίσκων ισχύουν τα εξής:

- Σταθερό και ελεγχόμενο περιβάλλον
- Αποφυγή πιέσεων κατά τη φύλαξη που μπορούν να δημιουργήσουν παραμορφώσεις
- Προστασία από επικαθήσεις ξένων υλικών (σκόνης, λίπους από τα χέρια, λεκέδων, υπολειμμάτων καθαριστικών)
- Φύλαξη σε ράφια, σε κατακόρυφη θέση
- Μακριά από εστίες θερμότητας και ηλιακή ακτινοβολία

¹⁴ Fischer & Robb, 1993; Wilhelm & Brower, 1993; Reilly, 1993/1996; Harrison, 1997; Zinn et al., 1997; Reilly, 1998; Clark & Frey, 2003; National Film and Sound Archive of Australia [NFSA], 2012; NEDCC Staff, 2012.

Χρήσιμο υλικό για τη διατήρηση και τη συντήρηση φιλμ και φωτογραφικού υλικού, μεγάλο μέρος του οποίου είναι ελεύθερο, μπορεί να βρεθεί και στον ιστότοπο του IPI (Image Permanence Institute), στη διεύθυνση: <https://www.imagepermanenceninstitute.org/resources/publications>.

- Απαγορεύεται η φύλαξη των δίσκων σε στοίβες (ο ένας πάνω στον άλλο) και γενικά η άσκηση πίεσης (π.χ. από αντικείμενα που τοποθετούνται πάνω τους) Απαιτούνται πλάγια υποστηρίγματα ώστε να μην γέρνουν
- Δεν πρέπει να φυλάσσονται δίσκοι διαφορετικών μεγεθών σε επαφή μεταξύ τους στο ίδιο ράφι
- Οι συνιστώμενες συνθήκες για τη φύλαξη των δίσκων είναι: Θερμοκρασία: 16-20°C ($\pm 2^\circ\text{C}/24\text{h}$) • Σχετική υγρασία: 25-45% RH ($\pm 5/24\text{h}$)
- Καλός εξαερισμός και κυκλοφορία αέρα
- Φύλαξη στο σκοτάδι¹⁵

Για τις μαγνητικές ταινίες ισχύουν τα εξής:

- Θερμοκρασία: 11 - 23°C Σχετική υγρασία: 20 - 50%
- Η μέγιστη θερμοκρασία (23°C) συνδυάζεται με την ελάχιστη υγρασία (20%)
- Σταθερότητα $\pm 2^\circ\text{C}$, $\pm 5\%$ RH (Australian Standard AS 4390, 1996)
- Καθαρό περιβάλλον, χωρίς σκόνη και ατμοσφαιρική ρύπανση
- Καλός εξαερισμός, κίνηση αέρα
- Φύλαξη σε απόλυτο σκοτάδι
- Ξεχωριστή φύλαξη υποστρωμάτων οξικής κυτταρίνης
- Μακριά από μαγνητικά πεδία
- Κάθετη φύλαξη, σε κατάλληλα κουτιά¹⁶

Ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί στην ψηφιοποίηση, η οποία λόγω των συνθηκών που επικρατούν τόσο σε εθνικό, όσο και σε διεθνές επίπεδο είναι αναπόφευκτη.

Ψηφιοποίηση

Η ψηφιοποίηση των οπτικοακουστικών αρχείων παρουσιάζει πολλά θετικά όπως:

- Διατήρηση του πρωτοτύπου, αφού χρησιμοποιείται το ψηφιακό αντίγραφο
- Διευκόλυνση της πρόσβασης (μέσω διαδικτύου), χωρίς πλέον να απαιτείται η παρουσία του χρήστη στον φυσικό χώρο φύλαξης

¹⁵ St-Laurent, 1991; Harrison, 1997; St-Laurent, 1997; ISO 11799, 2003; Copeland, 2008.

¹⁶ St-Laurent, 1991; Van Bogart, 1995; Australian Standard AS 4390, 1996; Gibson, 1997; Harrison, 1997; Wheeler, 2002; ISO 11799, 2003; Bigourdan et al., 2006; Copeland, 2008; Schüller, 2008; Henriksson & Wallaszkovits, 2009; State Records Authority of New South Wales, 2012.

- Ευκολότερη επεξεργασία (δυνατότητα μετατροπής σε άλλα μορφότυπα, ανάλογα με τις ανάγκες του χρήστη) και διαχείριση (αυτόματη διαχείριση μέσα από ένα αποθετήριο) του ψηφιακού αντιγράφου
- Πρόσβαση με τυποποιημένο και ομοιόμορφο τρόπο
- Προστιθέμενη αξία, τα μεταδεδομένα που συνοδεύουν το ψηφιακό αντίγραφο¹⁷.

- Ανάλογα με το μέσο που πρόκειται να ψηφιοποιηθεί, η ψηφιοποίηση πραγματοποιείται ως εξής:
- Εικόνα: σάρωση ή φωτογράφιση της εικόνας με ψηφιακή φωτογραφική μηχανή
- Ήχος: μετατροπή του ηχητικού σήματος από αναλογικό σε ψηφιακό με ειδικό αναλογοψηφιακό
- μετατροπέα. Κινηματογραφική ταινία: σάρωση καρέ – καρέ
- Βίντεο: σύλληψη (video capture) του σήματος της εικόνας και του ήχου, και μετατροπή από αναλογικό σε ψηφιακό με ειδικό αναλογοψηφιακό μετατροπέα¹⁸

Οι ψηφιακές εικόνες συχνά χρειάζεται να υποστούν επεξεργασία μετά τη λήψη τους, ώστε να επιτευχθεί η μέγιστη δυνατή ομοιότητα με το πρωτότυπο τεκμήριο, με στόχους:

- Τον διαχωρισμό των σελίδων, στην περίπτωση ταυτόχρονης σάρωσης αριστερής και δεξιάς σελίδας ενός ανοικτού εντύπου ή βιβλίου
- Τη διόρθωση των χρωμάτων, ώστε να προσομοιώνουν ακριβέστερα στο πρωτότυπο
- Την αποκοπή των περιθωρίων γύρω από το τεκμήριο
- Την αλλαγή του προσανατολισμού, όταν απαιτείται
- Τον περιορισμό της κύρτωσης που οφείλεται στη βιβλιοδεσία¹⁹

Η ψηφιοποίηση ήχου είναι πολύπλοκη διαδικασία, για την οποία χρειάζεται η συμβολή μηχανικοτεχνικού ήχου. Τα βήματα ψηφιοποίησης ήχου παρουσιάζονται συνοπτικά παρακάτω:

- Προετοιμασία του αναλογικού μέσου (π.χ. καθαρισμός και συντήρηση δίσκου) – εντοπισμός του καλύτερου αντιγράφου
- Προετοιμασία και ρυθμίσεις της αναλογικής πηγής (ρύθμιση έντασης του σήματος, ρυθμίσεις ταχύτητας αναπαραγωγής, βάρους ανάγνωσης, antiskating κ.λπ. αν πρόκειται για πικ-απ)

¹⁷

https://repository.kallipos.gr/bitstream/11419/75/1/02_chapter_13.pdf?fbclid=IwAR30alJKi6ZoSy-F-2SKzOYJc310PzTrNezLYFLIix2mvTloFUNWeNrQ64E

¹⁸ Ζερβός, Σ., *Συντήρηση και Διατήρηση Χαρτιού, Βιβλίων και Αρχειακού Υλικού*, σελ. 9.

¹⁹ Ζερβός, Σ., ό.π., σελ.13.

- Σύνδεση της εξόδου της αναλογικής πηγής (πικ-απ, κασετόφωνο, μικρόφωνο, κ.λπ.) με την αναλογική είσοδο της κάρτας ήχου ή του συστήματος ψηφιακής ηχογράφησης
- Ρύθμιση ευαισθησίας ψηφιακής εισόδου
- Ρυθμίσεις αναλογικοψηφιακού μετατροπέα (κυρίως του ρυθμού δειγματοληψίας και της κβαντοποίησης). Οι τιμές των παραμέτρων αυτών στα CD ήχου έχουν, για παράδειγμα, τιμές ίσες με 44.1kHz και 16 bit αντίστοιχα και καταλαμβάνουν περί τα 10MB για ένα λεπτό στερεοφωνικής μουσικής.
- Ψηφιακή επεξεργασία και επιδιόρθωση του ήχου (αφαίρεση παρασίτων, θορύβου κ.λπ.).
- Ισοστάθμιση του σήματος. Ο ηχογραφημένος ήχος πολλών αναλογικών μέσων έχει υποστεί προενίσχυση σε διαφορετικές περιοχές του ηχητικού φάσματος, ώστε να αντισταθμίζονται αδυναμίες των μέσων αναπαραγωγής της εποχής. Κατά την ψηφιοποίηση, γίνεται προσπάθεια επαναφοράς της στάθμης του σήματος στο φυσιολογικό επίπεδο.
- Επιλογές αποθήκευσης (π.χ. μορφότυπο, συμπίεση, κ.λπ.)

Το δεύτερο ζήτημα που μας απασχολεί είναι η διάχυση των αρχείων στο διαδίκτυο για την διευκόλυνση των ερευνητών για να μην είναι απαραίτητη η μετακίνηση τους στον χώρο όπου φυλάσσονται. Αν ο φορέας επιθυμεί την ελεύθερη πρόσβαση μέσω Internet στα αρχεία και έχει προνοήσει για την προστασία των πνευματικών δικαιωμάτων, τότε πολλές εταιρίες έχουν δημιουργήσει ψηφιακές πλατφόρμες στις οποίες εισέρχεται ο χρήστης και μπορεί να αναζητήσει το υλικό που τον ενδιαφέρει. Είναι ένας πολύ ευέλικτος τρόπος αναζήτησης και ανάκτησης υλικού.

Αυτό όμως θα πρέπει να γίνεται πάντα με βάση την προστασία των πνευματικών δικαιωμάτων και τον νόμο του αφορά την αναπαραγωγή και χρήση τους. Επιτρέπεται η αναπαραγωγή για ιδιωτική χρήση, όμως δεν είναι δυνατόν να χρησιμοποιηθεί για την αναπαραγωγή του έργου και τη δημόσια εκτέλεσή του, καθώς και τη ραδιοτηλεοπτική μετάδοσή του, την παρουσίαση στο κοινό, τη μετάφραση, διασκευή ή προσαρμογή του, τη διανομή του πρωτοτύπου ή αντιτύπων, την εκμίσθωση και τον δημόσιο δανεισμό. Γι' αυτό τον λόγο ο ερευνητής θα ήταν σκόπιμο να υποβάλλει μία αίτηση αναφέροντας τους λόγους για τους οποίους θέλει να ανακτήσει αυτό το υλικό ή να υποβάλλει κάποιο αντίτιμο για να το αποκτήσει²⁰.

Ένα σημαντικό ζήτημα που απασχολεί τους αρχειονόμους είναι τα ορφανά έργα. Τα ορφανά έργα είναι έργα για τα οποία δεν μπορούν να εντοπιστούν ή να εντοπιστούν οι κάτοχοι πνευματικών δικαιωμάτων. «Τα ορφανά έργα είναι έργα, τα οποία προστατεύονται με δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας ή/και συγγενικά δικαιώματα και των οποίων οι δικαιούχοι (π.χ. δημιουργοί ή οι κληρονόμοι τους, εκδότες, παραγωγοί οπτικοακουστικών έργων, δισκογραφικές εταιρείες, ραδιοτηλεοπτικοί σταθμοί, κ.λπ.) δεν έχουν ταυτοποιηθεί ή ακόμα και αν έχουν ταυτοποιηθεί (δηλ. γνωρίζουμε ποιοι είναι), δεν έχουν εντοπιστεί (δηλ. δεν μπορούμε να τους βρούμε) παρά τη διενέργεια καλόπιστης επιμελούς αναζήτησης από τους φορείς χρήσης ορφανών έργων». Το γεγονός ότι ένα συγκεκριμένο έργο είναι «ορφανό»

²⁰ Ασημακόπουλος, Γ., *Το περιεχόμενο, η ασφάλεια και η εμπιστοσύνη στο διαδίκτυο*, 2015.

καθιστά αδύνατη την εκκαθάριση των δικαιωμάτων και τη νομική επαναχρησιμοποίηση του έργου.

Ο νόμος 4212/2013 (ΦΕΚ Α/257/2013) ενσωμάτωσε στο ελληνικό δίκαιο την Οδηγία 2012/28/ΕΕ (στο εξής Οδηγία) σχετικά με ορισμένες επιτρεπόμενες χρήσεις ορφανών έργων και τροποποίησε τον σχετικό νόμο περί πνευματικής ιδιοκτησίας και συγγενικών δικαιωμάτων (νέο α. 27Α ν. 2121/1993).

Σκοπός της Οδηγίας είναι να διευκολύνει τις βιβλιοθήκες, τα αρχεία, τα εκπαιδευτικά ιδρύματα, τα ιδρύματα κινηματογραφικής ή ακουστικής κληρονομιάς και τους δημόσιους ραδιοτηλεοπτικούς οργανισμούς (φορείς χρήσης ορφανών έργων) να ψηφιοποιήσουν και να διαθέσουν στο κοινό ορφανά έργα, τα οποία περιλαμβάνονται στις συλλογές τους, εφόσον προηγουμένως διενεργήσουν μια καλόπιστη επιμελή αναζήτηση σε συγκεκριμένες πηγές.

Αυτή η οδηγία αφορά τα εξής έργα:

- Έργα που δημοσιεύθηκαν με τη μορφή βιβλίων, επιστημονικών περιοδικών, εφημερίδων, περιοδικών ή άλλων γραπτών κειμένων, τα οποία περιλαμβάνονται στις συλλογές των φορέων χρήσης ορφανών έργων.
- Κινηματογραφικά ή οπτικοακουστικά έργα και φωνογραφήματα που περιλαμβάνονται στις συλλογές προσιτών στο κοινό βιβλιοθηκών, εκπαιδευτικών ιδρυμάτων ή μουσείων, καθώς και στις συλλογές αρχείων ή ιδρυμάτων κινηματογραφικής και ακουστικής κληρονομιάς.
- Κινηματογραφικά ή οπτικοακουστικά έργα και φωνογραφήματα που παράχθηκαν από δημόσιους ραδιοτηλεοπτικούς οργανισμούς μέχρι τις 31.12.2002 και περιλαμβάνονται στα αρχεία τους.
- Έργα ή άλλα προστατευόμενα αντικείμενα που έχουν ενσωματωθεί ή συμπεριληφθεί ή συνιστούν αναπόσπαστο τμήμα των παραπάνω έργων ή φωνογραφημάτων.
- Τα παραπάνω έργα προστατεύονται με δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας ή/και συγγενικό δικαίωμα και έχουν δημοσιευθεί ή μεταδοθεί για πρώτη φορά σε κράτος-μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ). Αν τα έργα αυτά δεν έχουν δημοσιευθεί ή μεταδοθεί, μπορούν να χρησιμοποιηθούν από τους φορείς χρήσης ορφανών έργων μόνο εφόσον:
- έχουν διατεθεί ήδη στο κοινό από οποιονδήποτε από τους φορείς χρήσης ορφανών έργων (έστω με τη μορφή δανεισμού) με τη συναίνεση των δικαιούχων και μπορεί βάσιμα να υποτεθεί ότι οι δικαιούχοι δεν θα είχαν αντίρρηση στις επιτρεπόμενες χρήσεις τους.

Χρήση των ορφανών έργων μπορούν να κάνουν οι εξής φορείς:

- Προσιτές στο κοινό βιβλιοθήκες,

- Εκπαιδευτικά ιδρύματα,
- Μουσεία,
- Αρχεία,
- Ιδρύματα κινηματογραφικής ή ακουστικής κληρονομιάς
- Δημόσιοι ραδιοτηλεοπτικοί οργανισμοί

1.4 Ο ρόλος του αρχειονόμου

Το επάγγελμα του αρχειονόμου αποτελεί λειτούργημα. Ο αρχειονόμος συμβάλει καθοριστικά στη διατήρηση της ιστορικής μνήμης ενός λαού, μιας χώρας, στη διαμορφωτική λειτουργία μιας κοινωνίας και στη διαμόρφωση ατομικής και συλλογικής αρχειονομικής συνείδησης. Ένας αρχειονόμος χρειάζεται πάθος για την ιστορία, μάτι για λεπτομέρεια και ισχυρή δέσμευση για εξυπηρέτηση. Ο αρχειονόμος είναι θεματοφύλακας της μνήμης της κοινωνίας. Ο αρχειονόμος καλείται να παίξει ένα πιο ουσιαστικό και κομβικό ρόλο στην διατήρηση και προστασία των αρχείων. Θα πρέπει να βρίσκεται σε ετοιμότητα να παρεμβαίνει να εκτελεί οποιαδήποτε ενέργεια, δεν θα πρέπει να επαναπαύεται να ασκεί συστηματικό έλεγχο. Κύριο προτέρημα η οργάνωση και η καλή γνώση της συλλογής, τεκμηρίωσης αρχειοθέτησης. Βασικό πλεονέκτημα θεωρείται η διορατικότητα και η καλή χρήση των σύγχρονων τεχνολογιών, να κάνει έρευνα και να εντοπίζει σύνδεση μεταξύ των αρχείων, να μπορεί να αξιολογεί την κατάσταση των αρχείων και να μπορεί να εντοπίσει τον καλύτερο τρόπο προστασίας του. Σαφώς τα αρχεία χρειάζονται καλή φροντίδα για να διασφαλίσουν ότι διατηρούνται αυτές οι ακριβείς και μερικές φορές εύθραυστες ιδιότητες. Αλλά ποιος θα διασφαλίσει ότι τα αρχεία φροντίζονται με τέτοιο τρόπο ώστε να διατηρούνται αυτές οι ιδιότητες και πληροφορίες; Αυτός είναι ο ρόλος του αρχειονόμου, κάποιος με ειδικές δεξιότητες συλλογής, διαχείρισης και παροχής πρόσβασης σε αρχεία και αρχεία μακροπρόθεσμα. Συγκεκριμένα:

Διασφάλιση της επιβίωσης του αρχείου διατήρηση πληροφοριών σχετικά με τον δημιουργό των αρχείων, προκειμένου να διατηρηθεί το πλαίσιο και να διασφαλιστεί η επιβίωση του ουσιαστικού περιεχομένου μέσα στο αρχείο.

Διατήρηση των αρχείων στη διάταξη που είχαν τοποθετηθεί από τον οργανισμό δημιουργίας, έτσι ώστε να διατηρήσει τις σχέσεις μεταξύ των αρχείων και, συνεπώς, να παρέχει αποδείξεις σχετικά με το πώς ο δημιουργός πραγματοποίησε τις δραστηριότητές του. Αυτό μπορεί να ειπωθεί ευκολότερα από ό, τι εάν γίνει από τότε που ο δημιουργός έχει εξαφανιστεί από τότε και τα αρχεία έχουν μετακινηθεί ή έχουν χρησιμοποιηθεί πολύ. Σημαντικές αρμοδιότητες επίσης είναι η δημιουργία μιας συνεκτικής συλλογής μέσω καλά ενημερωμένων και ενεργών επιλογών και συλλογών

Αποτελεσματική διαχείριση συλλογής που διασφαλίζει τη μακροπρόθεσμη φυσική επιβίωση των συλλογών, τη δημιουργία αξιόπιστων και λεπτομερών

πληροφοριών σχετικά με το περιεχόμενο των συλλογών και τη βιώσιμη φροντίδα για τη διασφάλιση της μακροπρόθεσμης επιβίωσης των συλλογών.

Ένα συνεκτικό πρόγραμμα πρόσβασης που διασφαλίζει ότι όποιος θέλει να χρησιμοποιήσει τα περιεχόμενα του αρχείου μπορεί εύκολα να μάθει για τη συλλογή και να έχει πρόσβαση στα περιεχόμενά της με τρόπο κατάλληλο για τις δικές του ανάγκες. Ο αρχειονόμος θα πρέπει να βοηθάει και να κατευθύνει το προσωπικό, να δημιουργεί γέφυρες επικοινωνίας και με άλλους οργανισμούς και υπηρεσίες για την καλύτερη λειτουργία της υπηρεσίας καθώς και με άλλους επαγγελματίες όπως συντηρητές, εμπειρογνώμονες τεχνολογίας πληροφοριών, εκπαιδευτικούς και καλλιτέχνες, καθώς και να συνεργάζονται στενά με τους χρήστες για να διασφαλίσουν ότι οι συλλογές και οι υπηρεσίες είναι σχετικές με τις ανάγκες τους, αλλά και για μπορεί να απευθυνθεί σε κάποια υπηρεσία αν χρειάζεται κάτι το οποίο το έχουν εκείνοι.

Είναι απαραίτητο να έχει γνώση της ιστορίας ώστε να γνωρίζει κάποια πράγματα για το αρχείο με το οποίο ασχολείται και αν δεν γνωρίζει να το αναζητήσει για να κατανοεί καλύτερα το περιεχόμενο του αρχείου και να διευκολυνθεί στην τεκμηρίωση και ταξινόμηση. Πρέπει να είναι σε θέση να προσδιορίσει την προέλευση, τη σημασία και την κατάσταση των υλικών, ώστε να μπορεί να αποφασίσει ποια είδη θα διατηρηθούν. Να έχει διαπροσωπικές ικανότητες, να είναι επικοινωνιακός, να αποκρυπτογραφεί τη γλώσσα του σώματος και να καθοδηγεί τους ανθρώπους θα διευκολύνει τις αλληλεπιδράσεις του με το κοινό. Αυτές είναι οι γενικές ικανότητες που θα πρέπει να έχει. Όσον αφορά όμως τα οπτικοακουστικά αρχεία, πιθανόν να έρθει αντιμέτωπος με κάτι διαφορετικό και θα πρέπει να έχει τις απαραίτητες γνώσεις για να το διαχειριστεί.²¹

Οι επαγγελματίες αρχειονόμοι ακολουθούν τις καθιερωμένες πρακτικές και τους κώδικες δεοντολογίας που ασπάζονται. Διαμορφώνουν τα επαγγελματικά προσόντα τους με συνδυασμό εκπαίδευσης και εμπειρίας. Αντικείμενο της δουλειάς τους είναι η επιλογή, διατήρηση διαχείριση και διάθεση προς χρήση των αρχείων με διηνεκή αξία, με σκοπό την τεκμηρίωση της διοικητικής λειτουργίας και την υποστήριξη της έρευνας. Μπορούν να εργαστούν σε επιχειρήσεις, δημόσια διοίκηση, πανεπιστήμια, ιστορικές εταιρίες, βιβλιοθήκες, μουσεία και άλλα ιδρύματα που δημιουργούν και επιθυμούν να διατηρήσουν σημαντικά στοιχεία της δικής τους δραστηριότητας, ή συγκεντρώνουν και τηρούν αρχεία για ερευνητική χρήση

Την αναγκαιότητα και σπουδαιότητα του αρχειακού επαγγέλματος καθορίζουν:

- Η σημασία των αρχείων για την τεκμηρίωση της λειτουργίας και τη διαφύλαξη της μνήμης ενός οργανισμού ή ενός έθνους
- Η πρόκληση της επιλογής αρχείων διαχρονική αξία μεταξύ των τεράστιων ποσοτήτων των αναλογικών και ηλεκτρονικών αρχείων που δημιουργούνται συνεχώς
- Η ανάγκη για γρήγορη και εύκολη πρόσβαση σε αρχειακά τεκμήρια κάθε είδους
- Η πολυπλοκότητα των σύγχρονων αρχείων, η οποία οφείλεται στην παράλληλη ύπαρξη αλλά και την αλληλεξάρτηση συμβατικών και ηλεκτρονικών αρχείων

²¹ <https://www.ica.org>.

- Η πιεστική ανάγκη διερεύνησης των προοπτικών για τη διαχείριση των πληροφοριών και η κοινή δράση με άλλους επαγγελματίες της πληροφόρησης σε θέματα σχεδιασμού μιας κοινής πολιτικής πληροφόρησης.

Ο αρχειονόμος θα πρέπει να διαθέτει κατάλληλη θεωρητική και πρακτική εκπαίδευση αφοσίωση, ανεξάρτητη κρίση, ικανότητα αντιμετώπισης πολύπλοκων ζητημάτων και να σέβεται την επαγγελματική δεοντολογία. Ειδικότερα θα πρέπει:

- να διαθέτει τεχνική κατάρτιση, για να μπορεί να διεκπεραιώνει τις αρχειακές εργασίες:
πρόσκτηση/ταξινόμηση/περιγραφή/ευρετηρίαση/συντήρηση/προβολή των τεκμηρίων
- να έχει οργανωτικές και διοικητικές ικανότητες, μια και εκτός από τις πληροφορίες θα κληθεί να διαχειριστεί χώρο (το αρχείο ως κτήριο), χρήματα και κυρίως ανθρώπους (το αρχείο ως αρχειακή υπηρεσία)
- να είναι άνθρωπος με παιδεία και να αντιλαμβάνεται το υλικό που διαχειρίζεται ως κτήμα της κοινωνίας, στην οποία πρέπει να επιστρέψει²².

1.5 Η επικρατούσα κατάσταση στο ελληνικό και διεθνές πεδίο

Απώτερος στόχος στην αρχειονομία είναι διατήρηση της ιστορικής μνήμης, η διάχυση της γνώσης, η δημιουργία συνεργατικού δικτύου και εξωστρεφών δράσεων που υπογραμμίζουν τη σημασία της λειτουργίας των αρχειακών φορέων σε διεθνές και εθνικό επίπεδο.

Συγκεκριμένα στο διεθνές πεδίο η Διεθνής Ένωση Αρχείων Ήχου και Οπτικοακουστικού Τομέα ή International Association of Sound and Audiovisual Archives (IASA) είναι μια επαγγελματική ένωση που ασχολείται με τη φροντίδα, την πρόσβαση και τη μακροπρόθεσμη διατήρηση της παγκόσμιας κληρονομιάς της υγιούς και κινητής εικόνας. Μέσα από τις ενεργές παγκοσμίως πρωτοβουλίες συμμετοχής και κατάρτισης, ο IASA υποστηρίζει και υποστηρίζει την ανάπτυξη βέλτιστων επαγγελματικών προτύπων και πρακτικών μεταξύ οργανισμών και ατόμων που μοιράζονται αυτούς τους σκοπούς. Η IASA, η οποία ιδρύθηκε το 1969 στο Άμστερνταμ για να λειτουργεί ως μέσο διεθνούς συνεργασίας μεταξύ αρχείων που διατηρούν ηχογραφημένα ηχητικά και οπτικοακουστικά έγγραφα. Ιδρύθηκε το 1969 για να χρησιμοποιηθεί ως ένα φόρουμ διεθνής συνεργασίας μεταξύ αρχείων, βιβλιοθηκών και για άτομα που ενδιαφέρονται για την διατήρηση οπτικοακουστικών αρχείων.

²² Γιαννακόπουλος, Γ.- Μπουντούρη, Β., *Από τα ενεργά στα ιστορικά αρχεία*, 2016.

Ο IASA έχει μέλη από 70 χώρες που αντιπροσωπεύουν μια ευρεία παλέτα οπτικοακουστικών αρχείων και προσωπικών ενδιαφερόντων που διακρίνονται από την εστίασή τους σε συγκεκριμένα θέματα και τομείς, π.χ. αρχεία για κάθε είδους μουσικές ηχογραφήσεις, ιστορικά, λογοτεχνικά, λαογραφικά και εθνολογικά ηχητικά έγγραφα, θεατρικές παραγωγές και προφορικές συνεντεύξεις ιστορικού, βιοακουστική, περιβαλλοντικοί και ιατρικοί ήχοι, γλωσσικές και διαλεκτικές ηχογραφήσεις, καθώς και ηχογραφήσεις για εγκληματολογικούς σκοπούς. Ο IASA υποστηρίζει την ανταλλαγή πληροφοριών και προωθεί τη διεθνή συνεργασία μεταξύ οπτικοακουστικών αρχείων και άλλων ενδιαφερομένων στον τομέα, ειδικά στους τομείς:

- Απόκτηση και ανταλλαγή
- Τεκμηρίωση και μεταδεδομένα
- Ανακάλυψη πόρων και πρόσβαση
- Πνευματικά δικαιώματα και ηθική
- Διατήρηση και διατήρηση
- Έρευνα, διάδοση και δημοσίευση
- Ψηφιοποίηση περιεχομένου μέσω
- Ο IASA είναι ιδρυτικό μέλος του Συντονιστικού Συμβουλίου Οπτικοακουστικών Συλλόγων Αρχείων (CCAAA), μιας διεθνούς συμμαχίας που επιδιώκει να εκπροσωπεί τα συμφέροντα του επαγγέλματος σε κυβερνήσεις και διεθνείς οργανισμούς²³.

Ο IASA αποσκοπεί στην ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ αρχείων και θεσμών που διαχειρίζονται οπτικοακουστικά αρχεία, ενθαρρύνει δραστηριότητες που αναπτύσσουν και βελτιώνουν την οργάνωση, τη διαχείριση και το περιεχόμενο των ηχογραφημένων ηχητικών και οπτικοακουστικών συλλογών. Επίσης μελετά τις τεχνικές που σχετίζονται με το έργο των ηχητικών και οπτικοακουστικών αρχείων και άλλων φορέων που διατηρούν αυτά τα έγγραφα και να διαδώσει τα αποτελέσματα μιας τέτοιας μελέτης σε διεθνή κλίμακα.

Στην ιστοσελίδα του IASA δίνεται η δυνατότητα να βρεις πληροφορίες για τον φορέα, τις δραστηριότητες του καθώς και τα συνέδρια που έχουν γίνει αλλά και αυτά που θα γίνουν στο μέλλον μαζί με φωτογραφίες από παλιά συνέδρια.

Στην εποχή του COVID-19 οι συνθήκες στην πρόσβαση των αρχείων έχουν αλλάξει καθώς οι φορείς είναι κλειστοί και οι αρχειονόμοι εργάζονται από το σπίτι. Γι' αυτό τον λόγο δημιουργήθηκαν εγχειρίδια με οδηγίες για αντιμετώπιση των δυσκολιών, καθώς

²³ <https://www.iasa-web.org>.

και πλατφόρμες στις θα εκδίδονται κάποια άρθρα προσωρινά για να μπορούν να ανατρέχουν οι ερευνητές σε αυτές.

Πρόσφατο συνέδριο πραγματοποιήθηκε στις 13-15 Μαΐου 2021 και ήταν το 55^ο ετήσιο συνέδριο που καλούσε προτάσεις για παρουσιάσεις, έγγραφα, πάνελ και αφίσες και οποιαδήποτε πτυχή ηχογραφήσεις. Ιδιαίτερα ενθαρρύνονταν παρουσιάσεις σε όλα τα είδη και τις που επισημαίνουν μουσικούς, ερμηνευτές, δίσκους, ετικέτες, στούντιο, τραγουδοποιούς, συνθέτες, ραδιοτηλεοπτικούς φορείς και προσωπικότητες.

Εξίσου και στο εξωτερικό υπάρχουν οργανισμοί οι οποίοι διαδραματίζουν έναν πολύ σημαντικό ρόλο στη διαφύλαξη, διατήρηση οπτικοακουστικού υλικού, και έχουν υποστηρικτικό ρόλο στη διατήρηση της οπτικοακουστικής κληρονομιάς.

Στην Ελλάδα το Αρχείο των κινουμένων ή στατικών ηχητικών και οπτικών αποτυπώσεων οι οποίες παρήχθησαν και παράγονται κατά την λειτουργία, σύμφωνα με τους σκοπούς ίδρυσης και στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων των υπηρεσιακών μονάδων της Ελληνικής Ραδιοφωνίας (Ε.Ρ.)²⁴, και στη συνέχεια του Εθνικού Ιδρύματος Ραδιοφωνίας και Τηλεόρασης (Ε.Ι.Ρ.Τ.)²⁵, της Ελληνικής Ραδιοφωνίας και Τηλεόρασης (Ε.Ρ.Τ., Α.Ε.), ²⁶αποτελεί δημόσιο αρχείο. Η Ε.Ρ.Τ. Α.Ε. ιδρύεται ως κρατική υπηρεσία και προβλέπεται αυτοτέλεια στη δημιουργία της.

Το Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης ²⁷είναι από τις πρώτες Ανεξάρτητες Διοικητικές Αρχές του ελληνικού κράτους με κύρια αρμοδιότητα τη διαμόρφωση κωδίκων δεοντολογίας στις ειδησεογραφικές, δημοσιογραφικές και πολιτικές εκπομπές, στα επιμορφωτικά και ψυχαγωγικά προγράμματα και στις διαφημίσεις. Η ραδιοτηλεοπτική δραστηριότητα ενέχει, επίσης, έντονο επιχειρηματικό στοιχείο το οποίο εξυπηρετείται

²⁴ Κατά τη δεκαετία του 1940 λειτουργεί, επίσης, σειρά στρατιωτικών ραδιοφωνικών σταθμών των οποίων της ευθύνη έχει του Υπουργείο Εθνικής Άμυνας. Κατά τη δεκαετία του 1950 οι στρατιωτικοί αυτοί σταθμοί κλείνουν.

²⁵ Κατά τη δεκαετία του 1970, στο πλαίσιο λειτουργίας της Ε.Ρ., ιδρύεται και λειτουργεί τηλεοπτικός σταθμός και η Ε.Ρ. μετατρέπεται, ως νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου, σε αποκεντρωμένη δημόσια υπηρεσία, με την επωνυμία Εθνικών Ίδρυμα Ραδιοφωνίας και Τηλεόρασης (Ε.Ι.Ρ.Τ.). Συγχρόνως, το υπουργείο Εθνικής Άμυνας ιδρύει ραδιοφωνικό και τηλεοπτικό σταθμό με την Επωνυμία Υπηρεσία Ενημερώσεως Ενόπλων Δυνάμεων (Υ.Ε.Ν.Ε.Δ.), ο οποίος λειτουργεί ως αποκεντρωμένη υπηρεσία. Η «ελληνική πρωτοτυπία» της Υ.Ε.Ν.Ε.Δ. παύει να υπάρχει, όταν, το έτος 1982, ο ραδιοφωνικός και τηλεοπτικός σταθμός ανεξαρτητοποιείται και περιέρχεται στην εποπτεία του υπουργείου Προεδρίας της Κυβερνήσεως- Γενική Γραμματεία Τύπου και Πληροφοριών, συγχωνεύεται με την Ελληνική Ραδιοφωνία και Τηλεόραση, λαμβάνει την επωνυμία Ε.Ρ.Τ. -2 και αποτελεί πλέον ιδιαίτερο πρόγραμμα στο πλαίσιο λειτουργίας της Ε.Ρ.Τ. Α.Ε. και όχι ιδιαίτερη ραδιοτηλεοπτική επιχείρηση.

²⁶ Με τον νόμο υπ' αρ. 230/1975 μετατρέπεται σε ανώνυμη εταιρεία ανήκουσα στο κράτος και λαμβάνει την επωνυμία Ελληνική Ραδιοφωνία και Τηλεόραση (Ε.Ρ.Τ. Α.Ε.) Με τον νόμο υπ' αρ. 1730/1987 η ενιαία πλέον ελληνική Ραδιοφωνία και Τηλεόραση υπάγεται στο υπουργείο Προεδρίας και Κυβερνήσεως-Γενική Γραμματεία Τύπου και Πληροφοριών. Με τον ίδιο νόμο ιδρύονται δύο όργανα ελέγχου, δηλαδή η Αντιπροσωπευτική Συνέλευση Κοινωνικού Ελέγχου (Α.Σ.Κ.Ε.) Τηλεθεατών και Ακροατών και το Ραδιοτηλεοπτικό Συμβούλιο. Με τον νόμο υπ' αρ. 1866/1989 το τελευταίο αυτό συμβούλιο καταργείται και οι αρμοδιότητες του περιέρχονται στο ιδρυθέν, με τον ίδιο νόμο, Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης.

²⁷ Το Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης ιδρύεται με τον νόμο 1866/1989 και η υπόσταση και λειτουργία του διέπεται από το άρθρο 15, παρ. 2 και άρθρο 101^Α (αναθεώρηση του Συντάγματος το έτος 2001) και τους νόμους 2328/1995, 2863/2000, 2052/2002, 3021/2003 και τα προεδρικά διατάγματα 310/1996, 100/2000.

από υπηρεσιακές μονάδες που έχουν προβλεφθεί στους ιδρυτικούς και οργανικούς νόμους της Ε.Ρ.Τ. και έχουν αρμοδιότητα τη διοικητική, οικονομική και διαχειριστική υποστήριξη. Με τους νόμους 230/1975, 1730/1987 ορίζεται ο σκοπός ίδρυσης της Ε.Ρ.Τ., προβλέπεται οργανωτικό σχήμα σε επίπεδο γενικών διευθύνσεων, τομέων, διευθύνσεων τμημάτων και γραφείων, προσδιορίζονται οι αρμοδιότητες κάθε επιμέρους υπηρεσιακής μονάδας, προβλέπεται το κεφάλαιο, η γενική συνέλευση, οι πόροι, το καθεστώς του υπαλληλικού προσωπικού κ.ά. Στις υπηρεσιακές αυτές μονάδες παράγονται έγγραφα, και κατ' επέκταση αρχεία, σε χαρτώο και ηλεκτρονικό υπόστρωμα. Το χαρτώο και ηλεκτρονικό αυτό υλικό συμπληρώνει και εξηγεί το παραγόμενο οπτικοακουστικό υλικό και τις συνθήκες παραγωγής του και παρέχει πληρότητα και σαφήνεια στη συστηματική ιστορική έρευνα καθώς και στην ιστορία του φορέα παραγωγής. Τα αρχεία των ιδιωτικών τηλεοπτικών σταθμών των οποίων η λειτουργία έχει εγκριθεί (και ελέγχεται) από την Πολιτεία είναι ιδιωτικά αρχεία δημόσιου ενδιαφέροντος. Το αρχείο της Α κινηματογραφικής εταιρείας είναι ιδιωτικό αρχείο πιθανόν δημόσιου και ιστορικού ενδιαφέροντος. Η συγκέντρωση ταινιών από συλλέκτη ιδιώτη είναι συλλογή και όχι αρχείο του Α ιδιώτη η οποία παρουσιάζει, πιθανόν, δημόσιο και ιστορικό ενδιαφέρον. Το αρχείο του Κρατικού Ραδιοφωνικού σταθμού είναι δημόσιο αρχείο, το αρχείο της δισκογραφικής εταιρείας είναι ιδιωτικό αρχείο πιθανόν δημόσιου και ιστορικού ενδιαφέροντος. Η συγκέντρωση ταινιών, δίσκων, μαγνητοσκοπήσεων και άλλου ομοειδούς υλικού από τον Α ιδιώτη είναι συλλογή, και όχι αρχείο, του Α ιδιώτη. Η Συλλογή αυτή δύναται να παρουσιάζει δημόσιο και ιστορικό ενδιαφέρον. Είναι αξιοσημείωτο ότι σπάνια τα αρχεία αυτά εισάγονται στις Κρατικές Αρχειακές Υπηρεσίες²⁸. Το κόστος φύλαξης και διατήρησης είναι ψηλό και δυσανάλογο σε σχέση με το άλλο, χαρτώο και ηλεκτρονικό υλικό. Επίσης, για τη χρησιμοποίησή του από τους ερευνητές χρειάζονται ειδικές, πολυδάπανες, εγκαταστάσεις. Έτσι, τα αρχεία αυτά παραμένουν στους φορείς παραγωγής τους, οι οποίοι τα διαχειρίζονται και ως πηγές αρχειακής ιστορικής έρευνας με τη συνεργασία και την εποπτεία της κρατικής αρχειακής υπηρεσίας²⁹. Στις οπτικοακουστικές μαρτυρίες τίθενται, όπως είναι εύλογο, τα ερωτήματα για τη γνησιότητα και την αυθεντικότητα των μαρτυριών τους και ιδιαίτερα τα ερωτήματα σχετικά με την

²⁸ Πρώτη η Βιβλιοθήκη του Κογκρέσου, στις Ηνωμένες Πολιτείες, φροντίζει για την παραλαβή ταινιών και όχι μόνο επικαιρικών αλλά και κινηματογραφικών, οι οποίες παρήχθησαν κατά τα έτη 1896-1912. Βλ. Deming, B., «The Library of Congress Film project: exposition of a method», *Library of Congress Quarterly Journal*, 2(1944) 3-36. Wallis, H.L., «Motion picture incunabula in the Library of Congress». *Society of Motion Picture Engineers Journal*, 42(1944) 155-158. Herrick D., «Toward anational film collection: motion pictures at the Library of Congress», *Film Library Quarterly*, 13(1980) 5-25.

²⁹ Larose, K., «preserving the past on film: problems for archivist», *archivaria*, 6(1978) 137-150. Στην Ευρώπη η προσπάθεια στηρίζεται κατ' αρχάς στην οικειοθελή κατάθεση ταινιών στην υπηρεσία Cinematc Francaise στο Παρίσι, με φροντίδα του Henry Langlois. Βλ. σχετικά Borde, R., *la Sinematec francaise: recherché de la verite*, *Cahiers de la Cinematec*, αρ. 22, Paris 1977. IDEM, *Les Cinemateques*, Paris 1983. Στο Λονδίνο συγκεντρώνονται στην υπηρεσία National Films Archives, με τη φροντίδα του Ernest Lindgren. Βλ. σχετικά Lindegrem, E., «the selection of films as historical records in the National Film Archives», *University Vision*, 6(1971) 13-23 και *Guide to the Selection of Films of Historical Preservation*, London, {National film Archives – British Film Institute}, 1959. Jeavons, Cl., «Selection in the National Film Archives of Great Britain», *AA.VV.*, *Problems of selection in Film Archives*, Brussels {FIAF}, 1980, 25-51.

ειλικρίνεια του περιεχομένου τους³⁰. Γι' αυτό τον τελευταίο λόγο θεωρούνται συχνά έμμεσες και όχι άμεσες αρχειακές πηγές³¹.

Η διαχείριση των οπτικοακουστικών αρχείων είναι ένα από τα σημαντικότερα ζητήματα που μας απασχολούν και γι' αυτό σημαντικό ρόλο διαδραματίζουν οι ενέργειες που κάνουμε για να τα διαφυλάξουμε. Στην Ελλάδα από τα σημαντικότερα κέντρα φύλαξης και διατήρησης των αρχείων είναι το Μουσείο-Αρχείο της ΕΡΤ Α.Ε που έχει πάνω από το 80% του οπτικοακουστικού αρχείου της Ελλάδας και είναι υπεύθυνη για την τεκμηρίωση, περιγραφή, αποκατάσταση, διατήρηση, ψηφιοποίηση και διαφύλαξη του οπτικοακουστικού αρχείου. Καθώς διαθέτει και εγκαταστάσεις κατάλληλες για την σωστή διαχείριση των αρχείων. Ένας σημαντικός φορέας για τη διαφύλαξη των οπτικοακουστικών αρχείων είναι το Εθνικό Αποθετήριο Οπτικοακουστικών Αρχείων (ΕΑΟΑ) το οποίο εγκαινιάστηκε από το Εθνικό Κέντρο Οπτικοακουστικών Μέσων και Επικοινωνίας (ΕΚΟΜΕ) που έχει ως στόχο την για τη διαφύλαξη, συντήρηση, τεκμηρίωση και αξιοποίηση του συνόλου του οπτικοακουστικού αποθέματος της Ελλάδας (κινηματογράφος, τηλεόραση, ραδιόφωνο, διαδίκτυο, νέα μέσα).

Η ΕΚΟΜΕ διαδραματίζει επίσης ένα σημαντικό ρόλο στην ανάδειξη των δημόσιων και ιδιωτικών πρωτοβουλιών, εγχώριων και ξένων, στον κλάδο των οπτικοακουστικών μέσων και της επικοινωνίας στην Ελλάδα, καθώς και διαφύλαξη, συντήρηση, τεκμηρίωση και αξιοποίηση του συνόλου του οπτικοακουστικού αποθέματος της Ελλάδας (κινηματογράφος, τηλεόραση, ραδιόφωνο, διαδίκτυο, νέα μέσα). Το ΕΚΟΜΕ δημιουργεί δομές καταγραφής, διατήρησης και ψηφιοποίησης που αποσκοπούν, μέσω συνεργασιών και διαλόγου, στη χάραξη μιας εθνικής πολιτικής για τη διάσωση και αξιοποίηση της οπτικοακουστικής κληρονομιάς, την ενίσχυση της ιστορικής μνήμης, του πολιτισμού και της επιστημονικής έρευνας.

³⁰ Σύμφωνα με το άρθρο 169, παρ.3 του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας και το άρθρο 444 του κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, οι φωτογραφίες, οι κινηματογραφικές ταινίες, οι βιντεοταινίες και άλλες απεικονίσεις καθώς και οι φωνοληψίες είναι κατά πλάσμα έγγραφα. Οι φωτογραφίες έχουν αποδεικτική δύναμη μόνο εάν κατασκευάστηκαν συγχρόνως με το εικονιζόμενο γεγονός, π.χ. φωτογραφία σύγκρουσης αυτοκινήτων, βλ. Σοϊλεντάκης, Ν.Π., Η απόδειξη και η απόφαση..., *op. cit.*, 126,135. Βλ. Και Lombardo, M.L., «Archivi e Cultura: dale tavolette eblaitiche ugly audiovisivi» *Archivi e Cultura*, I.s., xxi (1998) 10.

³¹ Mayer, J.P., *Sociology of Film: Studies and Documents*, London 1946. Arth. ELTON, «The film as source material for history», *Aslib Proceedings*, 7(1955) 207-239. Mura, A., *A Study of the value of Film as a Historical Document*, Rome 1963. Pinkett, H.T., «Identification of records of continuing value», *Indian Archives*, 16(1965) 54-61. Roads, Shr., «Film as historical evidence», *Journal of the society of Archivists*, 3(1966) 183-191. Houston, P., «The nature of the evidence», *Light and Sound*, 36(1967) 88-92. Mamber, St., *Cinema Verity in America: Studies in Uncontrolled Documentary*, Cambridge Mass. 1974. AA.VV., *The Historian and Film*, επιμέλεια έκδοσης Paul Smith, Cambridge 1976. Ferro, M., «Societe du XX eme siècle et histoire cinematographique», *Annales*, 23 (1968) 581-585. Grenvill, J.A.S., *Film and History: the Nature of Film evidence*, Birmingham 1971. Coultass, Cl., «Film as a historical source: its use and abuse», *Archives*, 8 (1977) 12-19. Cripps, Th., «The historians' dangerous friend», *Film and History*, τεύχος 5, Birmingham 1971, 6-9. AA.VV., *History and the Audio-Visual Media: Studies in History, Film and Society*, επιμέλεια έκδοσης Kasten Fledelius, I-II, Copenhagen, 1979, 1980. Clark, M.J., *Politics and the Media; film and Television for the Politician Scientist and the Historian*, London 1979. AA.VV., *History in Television*, Roma, {Radiotelevisione Italiana}, 1981. Lagny, M., «Il cinema come fonte di storia», *enciclopedia einaudi*, V: *Storia del cinema mondiale*, 265-296. Iaccio, P., *Cinema e storia*, Roma, {Liguori editore}, 2000.

Ένα επίσης μεγάλο μέρος οπτικοακουστικού αρχείου βρίσκεται στην Ταινιοθήκη της Ελλάδος, η οποία έχει στην κατοχή της το μεγαλύτερο και σημαντικότερο κινηματογραφικό αρχείο της Ελλάδας, ενώ από το 1990 λειτουργεί το μοναδικό στην Ελλάδα εργαστήριο συντήρησης και αποκατάστασης ταινιών.

Σημαντικό ρόλο διαδραματίζουν και άλλοι οργανισμοί, οι οποίοι διαθέτουν ένα αξιοσημείωτο αριθμό οπτικοακουστικών αρχείων τα οποία ίσως καλύπτουν ένα συγκεκριμένο θέμα, μια συγκεκριμένη περίοδο ή και ένα συγκεκριμένο άνθρωπο. Οπτικοακουστικά αρχεία μπορούμε να βρούμε στα ΑΣΚΙ, στο ίδρυμα «Κωνσταντίνος Γ. Καραμανλής», στο ίδρυμα Ωνάση και σε πολλά άλλα.

Η Γαλλική υπηρεσία Cinematheque Francaise και η αγγλική National Film Archives μαζί με την υπηρεσία Reichsfilmmarchiv του Βερολίνου και την υπηρεσία Museum of Modern Art Film Library της Νέας Υόρκης δημιουργούν τη Federation Internationale des Archives du Film, F.I.A.F.³².

Με το πέρας του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, τη σημασία των παραχθέντων κατά τη διάρκεια των πολεμικών συρράξεων επικαιρικών ταινιών είναι εμφανής. Μαζί με αυτές, και τα ραδιοφωνικά μηνύματα³³. Η Γαλλική ραδιοφωνία διασώζει όλα τα ραδιοφωνικά μηνύματα³⁴ και στη συνέχεια τις επικαιρικές ταινίες³⁵. Επίσης επαναδραστηριοποιείται η F.I.A.F. στην οποία κατά το έτος 1946, εγγράφεται μέλος και δραστηριοποιείται ενεργά και η υπηρεσία Gosfilmofond της Μόσχας.

Το έτος 1975 οι κρατικές υπηρεσίες της τηλεόρασης της Γαλλίας, της Αγγλίας, της Ιταλίας και της Γερμανίας ιδρύουν τη Federation Internationale des Archives de Television, F.I.A.T.³⁶, στην οποία στη συνέχεια, εγγράφονται και οι αντίστοιχες υπηρεσίες και των άλλων ευρωπαϊκών κρατών καθώς και των Ηνωμένων Πολιτειών³⁷ και του Καναδά³⁸.

³² Fiaf, Statute and internal rules, Brussels 1987. Βλ. και www.cinema.ucla.edu/fiaf.

³³ Report of the Advisory Committee on Archives, London, {BBC-British Broadcasting Corporation}, 1979.

³⁴ Με την απελευθέρωση της πόλης των Παρισίων από τα γερμανικά στρατεύματα, οι υπάλληλοι της γαλλικής ραδιοφωνίας, με το πρόσχημα της έλλειψης χώρου, επιχειρούν μία πρόχειρη επιλογή στο υλικό των ηχητικών εγγράφων και παραδίδουν το αρχείο προς πώληση στην εταιρεία κατασκευής δίσκων Pyral για να χρησιμοποιηθεί ως πρώτη ύλη, όπου ο μηχανικός Henri Madelaine αντιλαμβάνεται τη σημασία του και διασώζεται, εν τέλει, όλο σχεδόν το αρχείο της γαλλικής ραδιοφωνίας, βλ. Sadoul, G., «Φωτογραφία και Κινηματογράφος», Encyclopedie de la Pleiade, AA.VV., Ιστορία και μέθοδοι της, {έκδοση M.I.E.T.}, Β' / τεύχος 3, 11-26, Γ', 275-297, Δ', 309-310.

³⁵ Bertin-Maghit, J-P., Le cinema francaise sous Vichy: les films francaise de 1940 a 1944, Paris 1981.

³⁶ www.nbr.no/fiat.

³⁷ Baumhoher, R-H., «Motion pictures become federal records» The American Archivist, 15(1952) 15-26. IDEM, «Film records management», The American Archivist, 19(1956) 235-248. Ponser, E., American State Archives, Chicago 1964. Bluem, W.A., Documentary in American Television: Form, Function, Methods,, New York 1965. Ed. CHESTER, Radio, Television and American Politics, New York 1969. Alexander, W., Film on the Left. American documentary film from 1931 to 1942, Princeton 1981.

³⁸ Selection criteria Sub-Committee Report, Ottawa, {Archives Publiques du Canada, Archives Nationales du Film, de la Television et de l' Enregistrement Sonore}, 1980.

Οι κοινές προσπάθειες, σε ευρωπαϊκό επίπεδο, έχουν αποτέλεσμα τη γνωστοποίηση των αποκείμενων και φυλασσόμενων αρχείων, συλλογών και αρχειακού υλικού³⁹ και την αναζήτηση κοινών τρόπων επεξεργασίας, περιγραφής και παρουσιάσής τους⁴⁰. Για το τελευταίο αυτό θέμα έχει προταθεί η χρήση του προτύπου XML/EAD-2002⁴¹ και των προγραμμάτων DAM & DAM.S.⁴²

³⁹ AA.VV.,Dossier. Modeli di archive audivisivi, επιμέλεια έκδοσης L. Cortini, A. Giannarelli, Roma 2004.

⁴⁰ Cacciani, P., Pagliarulo, A.,«Il sistemainformativo per la catalogazione del material iconografico dell'Istituto Luce», Scrinia, 2-3(2005) 75-98. Fioravanti, G. , «Il progetto europeo TAPE:conservazione, formazione e fruizione degli archive e delle collezioni audivisive delle piccolo e medie istituzioni» Archivi & Computer, XV τεύχος 3(2005) 7-16.

⁴¹ Barbanti, I., Bruno, G.,«DAM.Solutions», Archivi & Computer.XIII/τεύχος 3 (2003) 29-35.

⁴² Τα ακρώνυμα αναπτύσσονται: DAM, Digital Archives Management και DAM.S, Digital Archives Memory Storage, τα οποία παρουσιάζονται από τη Monica Grossi, βλ. Barbanti, I., Bruno, G., «DAM. Solytions», archive & Computer, XIII/τεύχος 3 (2003) 35-42.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΣΤΑΔΙΑΚΗ ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΣΤΟΝ ΚΟΡΜΟ ΤΗΣ ΕΝΩΜΕΝΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

Στο δεύτερο κεφάλαιο γίνεται μία ιστορική αναδρομή από τα πρώτα κιόλας χρόνια των συζητήσεων για τη δημιουργία μιας μορφής ενοποίησης της Ευρώπης. Με τη λήξη του Β' Παγκοσμίου Πολέμου η Ελλάδα παρά τις δύσκολες συνθήκες που αντιμετώπιζε σε εσωτερικά θέματα παρακολουθούσε με ενδιαφέρον και συμμετείχε στις ενοποιητικές ευρωπαϊκές ζυμώσεις. Σταθμός θεωρείται η συμμετοχή της Ελλάδας στο Συμβούλιο της Ευρώπης. Με την δημιουργία της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας (ΕΟΚ) δημιουργήθηκαν οι κατάλληλες προϋποθέσεις ώστε η Ελλάδα να υποβάλει αίτηση Σύνδεσης. Μετά από διαπραγματεύσεις τις οποίες πραγματοποίησε ο Ιωάννης Πεσμαζόγλου επικεφαλής της ελληνικής αντιπροσωπίας, η κυβέρνηση κατάφερε να υπογράψει στις 9 Ιουλίου του 1961 τη Συμφωνία Σύνδεσης. Εξαιτίας μίας διαφωνίας του πρωθυπουργού με τον βασιλιά, με ο πρωθυπουργός Κωνσταντίνο Καραμανλή να παραιτείται ενώ με την επιβολή της Χούντας η Ελλάδα περνάει σε μία κατάσταση που δεν της επιτρέπει να συνεχίσει την πορεία της προς την ένωση και τα σχέδια για την πλήρη ένταξη της χώρας «πάγωσαν». Με την αποκατάσταση της Δημοκρατίας και την επιστροφή του Καραμανλή στην πρωθυπουργία το επιτελείο του προσέγγισε ξανά της ευρωπαϊκή Κοινότητα στοχεύοντας στην υλοποίηση των ονείρων που έμειναν στη μέση. Έπειτα από πολυετείς διαπραγματεύσεις και παράλληλα την επίλυση προβλημάτων που αντιμετώπιζε η χώρα τόσο στο εσωτερικό όσο και στην εξωτερική της πολιτική, με το Κυπριακό και την βελτίωση των σχέσεων με τις γείτονες χώρες, η Ελλάδα υπέγραψε την πράξη Προσχώρησης και μετέπειτα το 1981 η Ελλάδα εντάχθηκε πλήρως και αποτέλεσε το δέκατο πλήρες μέλος της ΕΟΚ.

2.1 Η περίοδος από την λήξη του Β' Παγκοσμίου Πολέμου μέχρι τη Συμφωνία Σύνδεσης στην ΕΟΚ το έτος 1961

Η ευρωπαϊκή ιδέα σαν φαινόμενο έχει την αφετηρία της στο 14^ο αιώνα, σε πολλά έργα νομομαθών ευρωπαίων από τον 14^ο έως και τον 19^ο αιώνα, βρίσκουμε διάσπαρτες ψηφίδες των ιδεών που κατά τον 20^ο αιώνα θα προδώσουν στην ευρωπαϊκή ιδέα τις θεσμικές της προϋποθέσεις.

Η λήξη του Α' Παγκοσμίου Πολέμου, με τον πολιτικό κατακερματισμό των παλαιών αυτοκρατοριών της κεντρικής και ανατολικής Ευρώπης και την αναγνώριση της αυτοδιάθεσης των λαών, καθώς και η επιδείνωση της οικονομικής συγκυρίας με

έντονες τις τάσεις δασμολογικού προστατευτισμού, κάθε άλλο παρά ευνοϊκές υπήρξαν για την προώθηση της Ευρωπαϊκής ιδέας. Παρ' όλα αυτά όμως, η ιδέα της Ευρωπαϊκής συνεργασίας και συσσωμάτωσης κέρδιζε έδαφος πάνω σε μία ολοένα και πιο οργανωμένη βάση, κυρίως μέσα από την ιδέα πάμπολλων ομάδων και κινήσεων που αποσκοπούσαν στη διάδοση και υλοποίηση της⁴³.

Η ευρωπαϊκή ιδέα επιβίωσε από τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο και με τη λήξη του απέκτησε ιδιαίτερη δυναμική ως διαδικασία ευρωπαϊκής ενοποίησης. Τα πρώτα χρόνια μετά τη λήξη του Β' Παγκοσμίου Πολέμου οι διεθνείς συνθήκες που διαμορφώθηκαν αποτέλεσαν γόνιμο έδαφος για μια ουσιαστική και οργανωμένη προσέγγιση των δυτικοευρωπαϊκών κρατών, τα οποία εισέρχονται από την περίοδο αυτή σε μια σταδιακή τροχιά ενοποίησης⁴⁴.

Μετά την λήξη του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου, η Συμμαχία που νίκησε ολοκληρωτικά τις δυνάμεις του Άξονα διαλύθηκε. Οι δύο ισχυρότερες δυνάμεις στον πλανήτη ήταν πλέον οι ΗΠΑ και η ΕΣΣΔ και τις χώριζαν αβυσσαλέες διαφορές σε όλα τα επίπεδα.

Το δεύτερο στάδιο του Εμφύλιου Πόλεμου τον Δεκέμβριο του 1944 βοήθησαν οικονομικά την Ελλάδα με την χορήγηση ενός άτοκου δανείου με τη συμφωνία του Λονδίνου στις 26/1/1946, που ανερχόταν στο ποσό των 10 εκατομμυρίων στερλινών. Επίσης, η Μ. Βρετανία παραιτήθηκε από το άτοκο δάνειο των 46 εκατομμυρίων στερλινών, που μας είχε χορηγήσει για τις ανάγκες του πολέμου του 1940-1941⁴⁵. Ως τα τέλη του 1946 η αποδυναμωμένη Βρετανική οικονομία σήμαινε πως οι Βρετανοί δεν μπορούσαν πλέον να υποστηρίξουν την Ελλάδα, και έτσι το Λονδίνο ζήτησε από τις ΗΠΑ να μπουν στο παιχνίδι. Το Κογκρέσο των ΗΠΑ τον Μάιο του 1947, απαντώντας στην έκκληση του Τρούμαν, έδωσε στην Ελλάδα \$400 εκατομμύρια σε στρατιωτική και οικονομική βοήθεια. Το Δόγμα Τρούμαν ήταν η πολιτική που διατύπωσε ο Πρόεδρος των ΗΠΑ Χάρι Τρούμαν στην ομιλία που εκφώνησε στις 12 Μαρτίου 1947, δηλώνοντας πως οι Ηνωμένες Πολιτείες θα υποστήριζαν την Ελλάδα και την Τουρκία οικονομικά και στρατιωτικά για να αποτρέψει την πτώση τους στην Σοβιετική σφαίρα. Οι ιστορικοί συχνά την θεωρούν ως την έναρξη του Ψυχρού Πολέμου⁴⁶, και την έναρξη της πολιτικής της "Συγκράτησης" ("Containment"), δηλαδή της ανάσχεσης της Σοβιετικής επέκτασης. Το Σχέδιο Μάρσαλ αποτελεί την πρακτική υλοποίηση του δόγματος Τρούμαν και αποσκοπούσε στην τόνωση των οικονομικών των χωρών και εξυπηρετούσε άμεσα την Αμερικανική εξωτερική πολιτική.

⁴³ Ό.π., σελ 27-28.

⁴⁴ Μινώτου, Μ., 1998, *Η προοπτική της ευρωπαϊκής ενοποίησης μετά τον δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο: Η επίσημη στάση της Ελλάδας (1946-1950)*, τεύχος 3-4, σελ 15.

⁴⁵ Απαταγγελός, Α., *Οικονομική Σκέψη και Οικονομική Πολιτική στην περίοδο της Ανασυγκρότησης, 1945-1953*, σελ 14.

⁴⁶ Με τον όρο Ψυχρός Πόλεμος έμεινε γνωστός στην ιστορία ο ανταγωνισμός σε γεωπολιτικό, στρατιωτικό και οικονομικό επίπεδο ανάμεσα σε δύο κύρια μπλοκ χωρών (το Δυτικό μπλοκ, με ηγέτιδα δύναμη τις ΗΠΑ και το Ανατολικό μπλοκ με ηγέτιδα δύναμη την ΕΣΣΔ) από το τέλος του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου την πτώση της ΕΣΣΔ. Χρησιμοποιήθηκε ο όρος ψυχρός επειδή δεν υπήρξε ένοπλη σύρραξη ανάμεσα στους δύο συνασπισμούς χωρών, παρόλο που συνέβησαν περιφερειακές συρράξεις.

Καθοριστικό ρόλο στην ενοποιητική διαδικασία των δυτικοευρωπαϊκών κρατών έπαιξε η πολιτική που άσκησαν οι ΗΠΑ απέναντι στην Ευρώπη την πρώιμη μεταπολεμική περίοδο. Η πολιτική αυτή αρχικά εκφράστηκε με το σχέδιο Μάρσαλ⁴⁷, άμεσο επακόλουθο του οποίου ήταν η δημιουργία του Οργανισμού Ευρωπαϊκής Οικονομικής Συνεργασίας (ΟΕΟΣ)⁴⁸, που αποτέλεσε το πλαίσιο μέσα στο οποίο δημιουργήθηκαν οι πρώτες προσπάθειες μιας στενής ενοποίησης στον οικονομικό τομέα.

Η Ελλάδα παρά τις αντίξοες συνθήκες που αντιμετώπιζε φαινόταν να παρακολουθεί από τότε ενεργά τις ευρωπαϊκές εξελίξεις και συμμετείχε στα διαμορφούμενα σχήματα: Συνέδριο της Χάγης (1948) και Συμβούλιο της Ευρώπης⁴⁹ (1949). Με το Σχέδιο Μάρσαλ και τη συμμετοχή στον ΟΕΟΣ, η Ελλάδα ανέπτυξε οικονομικούς δεσμούς με τα δυτικοευρωπαϊκά κράτη σε μακροχρόνια βάση. Η συμμετοχή της Ελλάδας στα παραπάνω είχε ως επακόλουθο να δημιουργηθούν διπλωματικές σχέσεις μεταξύ των ηγετών της Ελλάδας και των ευρωπαϊκών κρατών, καθώς και επικοινωνία και ανταλλαγή ιδεών. Όλα αυτά είχαν ως αποτέλεσμα την δημιουργία γόνιμου εδάφους το οποίο θα απέδιδε καρπούς μετά τη δεκαετία του 50' με την οικονομική ενοποίηση των δυτικοευρωπαϊκών κρατών.

Η ευρωπαϊκή ενοποίηση είχε επιτευχθεί ως ένα βαθμό με μία πρώτη οικονομική ένωση με τη δημιουργία της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άνθρακα και Χάλυβα (ΕΚΑΧ). Η διακήρυξη του Ρομπέρ Σουμάν στις 9 Μαΐου 1950 κατέγραφε το περιεχόμενο και τους στόχους της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης σε υπερεθνικές βάσεις και οδήγησε στη σύσταση της ΕΚΑΧ. Η διακήρυξη αυτή θεωρείται η ληξιαρχική πράξη γέννησης της

⁴⁷ Με τον όρο σχέδιο Μάρσαλ εννοείται η οικονομική ενίσχυση κρατών της ευρωπαϊκής ηπείρου, αποκύημα της εξωτερικής πολιτικής των ΗΠΑ μετά τη λήξη του Δεύτερου Παγκοσμίου Πολέμου και της αντίληψης ότι η επικράτηση του κομμουνισμού θα αποτελούσε κίνδυνο για τα συμφέροντα και των Ηνωμένων Πολιτειών. Πήρε το όνομά του από τον υπουργό εξωτερικών των ΗΠΑ Τζορτζ Μάρσαλ.

⁴⁸ Ο Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (Ο.Ο.Σ.Α.) (Αγγλικά: *Organisation for Economic Co-operation and Development - OECD*, Γαλλικά: *Organisation de coopération et de développement économiques - OCDE*) είναι διεθνής οργανισμός εκείνων των αναπτυγμένων χωρών που υποστηρίζουν τις αρχές της αντιπροσωπευτικής δημοκρατίας και της οικονομίας της ελεύθερης αγοράς. Δημιουργήθηκε το 1948 ως *Οργανισμός Ευρωπαϊκής Οικονομικής Συνεργασίας* (Organisation for European Economic Co-operation - OEEC), με πρώτο γενικό γραμματέα τον Γάλλο Ρομπέρ Μαρζολιν, με σκοπό να διαχειριστεί το σχέδιο Μάρσαλ για την ανοικοδόμηση της Ευρώπης μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο. Αργότερα η ιδιότητα μέλους της επεκτάθηκε και σε μη ευρωπαϊκά κράτη, και το 1960 μετασχηματίστηκε στον Οργανισμό Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης.

⁴⁹ Το Συμβούλιο της Ευρώπης (ΣτΕ, αγγλικά: *Council of Europe*, γαλλικά: *Conseil de l' Europe*) είναι διεθνής οργανισμός στον οποίο συμμετέχουν 47 κράτη της Ευρώπης και της ανατολικής περιφέρειάς της. Συμμετέχουν επίσης 5 κράτη ως παρατηρητές του Συμβουλίου και 3 ως παρατηρητές της συνέλευσής του. Ιδρύθηκε στις 5 Μαΐου του 1949. Είναι ο παλαιότερος οργανισμός ο οποίος έχει ως σκοπό την ευρωπαϊκή ενοποίηση, με ιδιαίτερη έμφαση στα νομικά πρότυπα και την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, τη δημοκρατική ανάπτυξη και τη ρύθμιση των νομοθεσιών, καθώς και την πολιτισμική συνεργασία στην Ευρώπη. Στο Συμβούλιο της Ευρώπης ανήκουν τα περισσότερα κράτη της Ευρώπης με εξαίρεση το Βατικανό, το Καζακστάν (δημιουργημένη χώρα), την Λευκορωσία η οποία είναι υποψήφιο μέλος και κράτη με περιορισμένη αναγνώριση.

Ευρωπαϊκής Ένωσης και στην πραγματικότητα προήλθε από τον Ζαν Μονέ, ο οποίος είχε αντιληφθεί ότι χρειαζόταν ένα τολμηρό βήμα για την επίτευξη της συνεργασίας στον Ευρωπαϊκό χώρο που θα υπερέβαινε την παραδοσιακή γαλλογερμανική εχθρότητα. Η ιδέα αυτή ξεκινούσε από τον υπερεθνικό έλεγχο της βαριάς βιομηχανίας άνθρακα και χάλυβα και στην ουσία προέβλεπε στην δημιουργία των Ηνωμένων πολιτειών της Ευρώπης. Στην ΕΚΑΧ συμμετείχαν έξι κράτη η Γαλλία, η Δυτική Γερμανία, η Ιταλία, οι Κάτω Χώρες, το Βέλγιο και το Λουξεμβούργο. Το 1951 υπογράφηκε η συνθήκη των Παρισίων και το 1952 ξεκίνησε να λειτουργεί η ΕΚΑΧ.

Ο Οργανισμός Βορειοατλαντικού Συμφώνου (North Atlantic Treaty Organization), γνωστός και ως Βορειοατλαντική Συμμαχία, είναι στρατιωτική αμυντική συμμαχία χωρών της Δύσης, που έχει σκοπό την ανάπτυξη της συνεργασίας μεταξύ των χωρών-μελών σε διάφορους τομείς (στρατιωτικό, πολιτικό, οικονομικό, κοινωνικό, μορφωτικό), την προώθηση των γεωπολιτικών συμφερόντων και την αποτροπή της ένοπλης επίθεσης εναντίον κάποιας χώρας-μέλους από άλλες. Η συμμαχία αυτή υπογράφηκε τον Απρίλιο του 1949 στην Ουάσινγκτον από 12 χώρες της Ευρώπης και της βόρειας Αμερικής (Βέλγιο, Μεγάλη Βρετανία, Γαλλία, Δανία, Η.Π.Α., Ισλανδία, Ιταλία, Καναδάς, Λουξεμβούργο, Νορβηγία, Ολλανδία, Πορτογαλία). Το 1952 προσχώρησε στη συμμαχία και η Ελλάδα.

Η δυτική Ευρώπη είχε καταφέρει να ορθώσει το ανάστημά της στο οικονομικό και πολιτικό διεθνές δίκαιο από το 1950 έως και το 1955 και προσπάθησε να δημιουργήσει κάποιες μορφές οικονομικής και αμυντικής κοινότητας χωρίς επιτυχία. Το 1955 ξεκινάνε οι διαπραγματεύσεις για την Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (ΕΟΚ) στην Μεσσήνη της Ιταλίας και συμμετέχουν οι υπουργοί εξωτερικών των έξι χωρών που συμμετέχουν στην ΕΚΑΧ, τον Ιούνιο του 1955 στη Μεσσήνη και το Μάιο του 1956 στη Βενετία έθεσαν τις βάσεις για την ανάπτυξη της οικονομικής συνεργασίας και τη συγκρότηση μιας κοινής αγοράς, χωρίς εσωτερικούς και με κοινούς εξωτερικούς δασμούς, προετοιμάζοντας έτσι την υπογραφή της Συνθήκης της Ρώμης. Στις 25 Μαρτίου 1957 υπεγράφη στη Ρώμη από τις αντιπροσωπείες των κρατών μελών της ΕΚΑΧ (Βέλγιο, Δυτική Γερμανία, Γαλλία, Ιταλία, Λουξεμβούργο και Ολλανδία) η συνθήκη με την οποία ιδρύονταν η Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα. Με αυτήν τον υπερεθνικό οργανισμό που θα εγκαθίδρυε και θα συντόνιζε την Κοινή Αγορά η οποία θα επέτρεπε την ελεύθερη διακίνηση εμπορευμάτων, προσώπων, υπηρεσιών και κεφαλαίων. Με τη Συνθήκη της Ρώμης εκτός από της ΕΟΚ υπογράφηκε και η Ευρωπαϊκή Κοινότητα Ατομικής Ενέργειας.

Με τις διαπραγματεύσεις για την ίδρυση της ΕΟΚ η Μεγάλη Βρετανία φαινόταν ιδιαίτερα διστακτική. Αυτό διαπιστώνεται και από της Σύνοδο της Μεσσήνης στη Σικελία όπου η Μεγάλη Βρετανία βρισκόταν ως απλός παρατηρητής. Ενώ όταν οι χώρες άρχισαν να συμφωνούν σε μια στενότερη οικονομική συνεργασία, η Μεγάλη Βρετανία αποχώρησε.⁵⁰ Το Ηνωμένο Βασίλειο επιθυμούσε να δημιουργηθεί στην Δυτική Ευρώπη μια δομή οικονομικής συνεργασίας όμοια με αυτή της Κοινοπολιτείας⁵¹. Το Νοέμβριο του 1956 το Ηνωμένο Βασίλειο παρουσίασε το σχέδιο για τη δημιουργία ζώνης

⁵⁰ Ellison, J., (1995), *Explaining British Policy Towards European Integration in the 1950's*, Εισήγηση στο Κέντρο Ευρωπαϊκών Σπουδών Πανεπιστήμιο Χάρβαρντ, 9 Μαΐου 1995.

⁵¹ Βρετανική Κοινοπολιτεία (μεταξύ του Ηνωμένου Βασιλείου και των πρώην αποικιών του).

ελεύθερου εμπορίου ανάμεσα στις χώρες του ΟΕΟΣ. Οι διαπραγματεύσεις για την Ευρωπαϊκή Ζώνη Ελεύθερων Συναλλαγών (ΕΖΕΣ) ξεκίνησαν τον Ιούνιο του 1959 στη συνάντηση του Σαλτσιαμπάντεν. Μετά την άσχημη κατάληξη των διαπραγματεύσεων για τη δημιουργία μιας μεγάλης ζώνης ελεύθερων συναλλαγών μεταξύ της ΕΟΚ και των υπόλοιπων χωρών του ΟΕΟΣ το 1957-1958 η Μεγάλη Βρετανία μαζί με άλλες έξι χώρες ξεκίνησε τη σύσταση μίας μικρότερης αυτόνομης ζώνης. Τελικά στις 12 Ιανουαρίου 1960 στη Στοκχόλμη μονογράφηκε η ιδρυτική συνθήκη της Ευρωπαϊκής Ζώνης Ελεύθερων Συναλλαγών, την υπέγραψαν επτά κράτη: το Ηνωμένο Βασίλειο, η Νορβηγία, η Ελβετία, η Δανία, η Αυστρία, η Πορτογαλία και η Σουηδία. Οι χώρες αυτές αποκαλούνταν οι «Εξωτερικοί Έπτά» σε αντίθεση με τις έξι χώρες που βρίσκονταν στην ΕΟΚ που αποκαλούνταν οι «Εσωτερικοί Έξι» κάτι που έδειχνε πως οι δύο οργανισμοί λειτουργούσαν ανταγωνιστικά μεταξύ τους. Οι σκοποί της ήταν τρείς:

- Η πραγματοποίηση ελεύθερης διακίνησης των βιομηχανικών προϊόντων μεταξύ των χωρών μελών,
- Η προώθηση της ιδέας για τη δημιουργία ενιαίας αγοράς η οποία να περιλαμβάνει όλη τη Δυτική Ευρώπη,
- Η προαγωγή του παγκόσμιου εμπορίου⁵².

Η διαφορά μεταξύ της ΕΟΚ και της ΕΖΕΣ ήταν ποσοτική και ποιοτική. Ποσοτική, γιατί η ΕΖΕΣ αρκείται στην εσωτερική κατάργηση των δασμών μεταξύ των μελών της, ενώ η Κοινή Αγορά επιβάλλει επιπλέον κοινό εξωτερικό δασμολόγιο έναντι των τρίτων χωρών και απελευθερώνει συγχρόνως την κίνηση των συντελεστών παραγωγής (κεφάλαιο και εργασία) μεταξύ των εταίρων της. Ποιοτική, γιατί η συνεργασία των χωρών μελών της ΕΖΕΣ είναι χαλαρή, ενώ η Κοινή Αγορά επιβάλλει πειθαρχημένη συνεννόηση, ιδρύοντας υπερεθνικά όργανα που προορίζονται να συντονίζουν την νομισματική, εμπορική, αγροτική και δημοσιονομική πολιτική των εταίρων της. Συγκεκριμένα, τα κράτη μέλη διακηρύσσουν, στο προοίμιο της συνθήκης της ΕΟΚ, την απόφαση τους να θέσουν τα θεμέλια μιας συνεχώς πιο στενής ένωσης μεταξύ των ευρωπαϊκών λαών (ever closer union).

Αφού όμως η ΕΖΕΣ δεν κατάφερε να αντισταθμίσει τη μείωση των εμπορικών συναλλαγών μεταξύ των αποικιών της Κοινοπολιτείας, κάτι που είχε αρνητικό αντίκτυπο στην βρετανική οικονομία, στις 2 Αυγούστου του 1961 η κυβέρνηση της Μεγάλης Βρετανίας υποβάλλει αίτηση για ένταξη του Ηνωμένου Βασιλείου στην ΕΟΚ.

⁵² Ο πρώτος στόχος πραγματοποιήθηκε στις 31 Δεκεμβρίου 1966, όταν καταργήθηκε το σύνολο σχεδόν των δασμών μεταξύ των εν λόγω χωρών. Έτσι η ΕΖΕΣ έγινε η πρώτη περιοχή με πλήρες ελεύθερο εμπόριο. Η πραγματοποίηση του δεύτερου στόχου έγινε την περίοδο 1972-1973 με την υπογραφή συμφωνιών μεταξύ των χωρών μελών της ΕΖΕΣ και της ΕΟΚ, βάσει των οποίων επιτεύχθηκε σχεδόν πλήρης ελευθερία κυκλοφορίας των βιομηχανικών αγαθών μεταξύ των 16 χωρών της Δυτικής Ευρώπης. Ο τρίτος στόχος αποτελεί συνέπεια των ανωτέρω και εκφράζεται με την σημαντική αύξηση του εμπορίου το οποίο ακολούθησε τη δημιουργία της ελεύθερης αγοράς μεταξύ των 16 χωρών.

Η Ελλάδα σε αυτό το εγχείρημα της Μεγάλης Βρετανίας, συμμετείχε στις διαπραγματεύσεις, γιατί θεωρούσε ότι μέσα από αυτές θα αποκτούσε την πρώτη σημαντική πρόσβαση στη διαδικασία της οικονομικής ενοποίησης που βρισκόταν σε εξέλιξη στην Δυτική Ευρώπη. Εν όψει όμως του διαχωρισμού ΕΟΚ-ΕΖΕΣ με έκθεση του ο ΟΕΟΣ προειδοποιούσε για τις συνέπιες που θα είχε η Ελλάδα αν έμενε εκτός των δύο οργανισμών που δημιουργούνταν στην Δυτική Ευρώπη, καθώς αποτελούσε μία εκ των τεσσάρων μετέωρων χωρών (Ελλάδα, Τουρκία, Ισλανδία και Ιρλανδία) απέναντι στους δύο οργανισμούς.

Η ελληνική στρατηγική υπήρξε σαφής και σταθερή από την πρώτη στιγμή, σε όλες τις εξελίξεις η ελληνική παρουσία υπήρξε αξιοσημείωτη. Με την άνοδο του Κωνσταντίνου Καραμανλή στην πρωθυπουργία της χώρας, η Ελλάδα περνάει σε μία φάση ριζικής ανανέωσης. Στόχος της εξωτερικής πολιτικής του Κωνσταντίνου Καραμανλή είναι η εξωστρέφεια. Η εξωτερική πολιτική που άσκησε υπηρετούσε τους εσωτερικούς στόχους και το αντίθετο. Δημιούργησε δηλαδή την υποδομή στο εσωτερικό της χώρας στους τομείς κατεξοχήν της οικονομίας και της κοινωνίας, με σκοπό να προωθήσει τους στόχους που είχε θέσει στο πεδίο της εξωτερικής πολιτικής: αναβάθμιση του διεθνούς κύρους της χώρας και ένταξη στους δυτικοευρωπαϊκούς οικονομικούς οργανισμούς. Η περίοδος 1957-1959 σηματοδοτείται από την απόφαση της ελληνικής κυβέρνησης να υποβάλλει αίτημα σύνδεσης προς την ΕΟΚ, τον Ιούνιο 1959. Η επιλογή να ακολουθήσει η Ελλάδα τον δρόμο της σύνδεσης και όχι της ένταξης, κρίθηκε αναγκαία, με τον σκοπό να συντελεσθεί ομαλά η ενσωμάτωση της στην ευρωπαϊκή οικονομία. Ενώ η οικονομική ανάπτυξη και η διάρθρωση της παραγωγής δεν επέτρεπε να αναλάβει αμέσως και ολοκληρωτικά το βάρος των υποχρεώσεων μιας χώρας-μέλους, γι' αυτό τον λόγο δεν προχώρησε σε άμεση προσχώρηση, τη σύνδεση της Ελλάδας με την ΕΟΚ.

Έχοντας λοιπόν υπόψη ο Κωνσταντίνος Καραμανλής τα παραπάνω και την προειδοποίηση του ΟΕΟΣ, στις 8 Ιουνίου 1959 η ελληνική κυβέρνηση υπέβαλλε επίσημα στον πρόεδρο της Επιτροπής αίτηση σύνδεσης της Ελλάδας με την Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα. Η Ελλάδα ήταν η πρώτη που υπέβαλλε αίτηση. Η αίτηση έγινε δεκτή από το Συμβούλιο Υπουργών της Κοινότητας στις 25 Ιουλίου 1959 και ανέθεσε ανώτατη μόνιμη οικονομική επιτροπή της Κοινότητας να προχωρήσει σε συνεννόηση με την ελληνική Κυβέρνηση για την επεξεργασία των όρων της σχετική σύμβασης. Οι προκαταρκτικές διαπραγματεύσεις που ξεκίνησαν μεταξύ της ελληνικής αντιπροσωπείας και της αντιπροσωπείας της επιτροπής με επικεφαλής τον Ιωάννη Πεσμαζόγλου⁵³ και τον J.Rey, ολοκληρώθηκαν σε δύο φάσεις. Ο Κωνσταντίνος Καραμανλής ως κύριο Διαπραγματευτή επιλέγει τον καθηγητή οικονομικών Ιωάννη Πεσμαζόγλου, με τον οποίο αν και είχαν διαφορετικές πολιτικές πεποιθήσεις μοιραζόταν μια κοινή αντίληψη, την εξωστρέφεια που έπρεπε να έχει η πολιτική της κυβέρνησης.

Οι διαπραγματεύσεις είχαν μεγάλη διάρκεια και ήταν επίπονες, όμως η κυβέρνηση του Κωνσταντίνου Καραμανλή επεδίωκε μία ομαλή επίλυση των τεχνικών

⁵³ Ο Ι. Σ. Πεσμαζόγλου (1918-2003) ήταν Έλληνας ακαδημαϊκός, οικονομολόγος και πολιτικός. Την περίοδο 1955-67 διετέλεσε οικονομικός σύμβουλος στην Τράπεζα της Ελλάδος. Το 1958 ηγήθηκε της ελληνικής αντιπροσωπείας στις διαπραγματεύσεις σύνδεσης της χώρας με την ΕΟΚ.

προβλημάτων. Συνολικά οι διαπραγματεύσεις διήρκησαν είκοσι δύο μήνες. Η κύρια δυσκολία στις διαπραγματεύσεις εντοπιζόταν στον τομέα των αγροτικών προϊόντων, καθώς η Ελλάδα ζητούσε προνομιακή μεταχείριση των κύριων εξαγωγικών προϊόντων της (σταφίδα, καπνός κτλ) και ευνοϊκότερη δασμολογία όμως άλλες Ευρωπαϊκές χώρες όπως η Ιταλία και η Ολλανδία είχαν ενστάσεις.

Ύστερα από μακροχρόνιες διαπραγματεύσεις στις 30 Μαρτίου 1961, εξαγγέλθηκε η επίτευξη οριστικής συμφωνίας για την Σύνδεση της Ελλάδας με την Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα υπό την μορφή τελωνειακής ένωσης με πρόβλεψη μεταβατικής περιόδου. Ωστόσο καθοριστικό ρόλο έπαιξαν κρίσιμες επαφές με την γαλλική και γερμανική κυβέρνηση, οι οποίες κατόρθωσαν να γεφυρώσουν τις επιμέρους διαφωνίες και να εγκριθεί η δρομολόγηση της υπογραφής της Συμφωνίας. Η σταθερή ελληνική στάση αλλά και η ανάγκη της Κοινότητας για πολυμερή οικονομική ολοκλήρωση αποτέλεσαν καθοριστικό γνώμονα για την τελική έκβαση των διαπραγματεύσεων.

Η Συμφωνία Σύνδεσης της Ελλάδας με την Ευρωπαϊκή Κοινότητα υπογράφηκε στην Αθήνα στις 9 Ιουλίου 1961. Η Συμφωνία Σύνδεσης προέβλεπε μεταβατική περίοδο 22 ετών για την κατάργηση των εισαγωγικών δασμών εκ μέρους της Ελλάδας και όλων των περιοριστικών μέτρων στην ελεύθερη κυκλοφορία των βιομηχανικών προϊόντων των χωρών της Κοινότητας. Από την πλευρά της ΕΟΚ, προβλέπονταν η κατάργηση δασμών και άλλων περιορισμών σε μια περίοδο συνολικά, δώδεκα ετών. Προβλέπονταν επίσης διαδικασία εναρμονίσεως της αγροτικής πολιτικής της Ελλάδος με την ΕΟΚ, προοδευτική υιοθέτηση κοινού εξωτερικού δασμολογίου, ελεύθερη διακίνηση ατόμων, υπηρεσιών και κεφαλαίου και χρηματοδότηση της χώρας από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων.

Η Συμφωνία της Σύνδεσης έγινε δεκτή από την πλειοψηφία της ελληνικής κοινής γνώμης, ενώ και η πλειοψηφία των πολιτικών δυνάμεων, των εκπροσώπων των πολιτικών τάξεων αλλά και ο Τύπος κράτησαν θετική στάση απέναντι στην ευρωπαϊκή ενοποίηση. Η ΕΔΑ⁵⁴ ήταν η μόνη που εξέφρασε τις αντιρρήσεις της καθώς πίστευε πως η ενέργεια αυτή είναι αντεθνική και θα καθιστούσε τη χώρα εξαρτημένη από τις ξένες δυνάμεις.

Η Σύνδεση της Ελλάδας με την Ευρωπαϊκή Κοινότητα είχε κατά βάση χαρακτήρα τελωνειακής ένωσης. Οι σημαντικότερες διατάξεις της συμφωνίας αφορούσαν σε αυτό τον τομέα ο οποίος αποτελούσε εξάλλου έναν από τους βασικότερους στόχους της Συνθήκης της Ρώμης. Τα δυο βασικά χαρακτηριστικά της τελωνειακής ένωσης ήταν η θέσπιση κοινού δασμολογίου και η επέκταση της ελεύθερης διακίνησης των προϊόντων εντός της κοινότητας. Το πρώτο χαρακτηριστικό μπορούμε να πούμε πως είναι αυτό που τη διαφοροποιεί σημαντικά από την ζώνη

⁵⁴ Η Ενιαία Δημοκρατική Αριστερά (Ε.Δ.Α.) ήταν ελληνικό πολιτικό κόμμα που έδρασε κυρίως την περίοδο 1951-1974 (με διακοπή λειτουργίας κατά τη διάρκεια της επταετίας. Ήταν το μεγαλύτερο νόμιμο κόμμα της Αριστεράς την περίοδο εκείνη με σημαντική κοινοβουλευτική εκπροσώπηση. Μετά τη μεταπολίτευση επανήλθε χωρίς όμως τη δυναμική του παρελθόντος, για να διαλυθεί οριστικά μετά το 1985.

ελεύθερων συναλλαγών που ήθελε να θεσπίσει η ΕΖΕΣ αφού, η δεύτερη, προέβλεπε ότι κάθε κράτος – μέλος διατηρεί το δικό του δασμολόγιο απέναντι σε τρίτες χώρες⁵⁵.

Η Συμφωνία Συνδέσεως της Ελλάδας με την ΕΟΚ προέβλεπε επίσης την επέκταση της τελωνειακής ένωσης των δύο μερών και στα γεωργικά προϊόντα. Για την επίτευξη αυτής ήταν αναγκαία η προοδευτική εναρμόνιση της αγροτικής πολιτικής της Ελλάδας και της Κοινότητας έτσι ώστε να διασφαλιστεί η ίση μεταχείριση των προϊόντων του κάθε μέρους. Η Ελλάδα όφειλε να υιοθετήσει εκείνους τους διαρθρωτικούς μηχανισμούς που θα εξασφάλιζαν την εναρμόνιση της λεγόμενης Κοινής Αγροτικής Πολιτικής (ΚΑΠ) και θα οδηγούσαν σε αύξηση της ελληνικής αγροτικής παραγωγικότητας. Οι στόχοι της ΚΑΠ, όπως ορίζονται στο άρθρο 33 (πρώην άρθρο 39) της Συνθήκης της Ρώμης περιλαμβάνουν:⁵⁶

- την αύξηση της παραγωγικότητας με την ανάπτυξη της τεχνικής προόδου,
- την εξασφάλιση “δίκαιου βιοτικού επιπέδου” για τον αγροτικό πληθυσμό,
- την σταθεροποίηση των αγορών,
- την εγγύηση του κανονικού εφοδιασμού του πληθυσμού με γεωργικά προϊόντα και,
- την διασφάλιση “λογικών” τιμών για τους καταναλωτές

Η απόφαση του Κωνσταντίνου Καραμανλή να συνδέσει την Ελλάδα με της ΕΟΚ αποτέλεσε καθοριστική παράμετρο για την περεταίρω εξέλιξη της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής.⁵⁷

Για να επέλθει η πλήρης συγχώνευση των αγορών, οι αρχές της Ευρωπαϊκής Κοινότητας θέλησαν να επεκταθούν και σε τομείς μη εμπορικούς που αφορούσαν στη κοινωνική πολιτική της κοινής αγοράς. Η συνεργασία μεταξύ των κρατών – μελών συνεπάγεται και την επέκταση των διευκολύνσεων κυκλοφορίας προϊόντων και την απελευθέρωση της κίνησης των εργαζομένων και των κεφαλαίων. Η ελεύθερη διακίνηση και το δικαίωμα εγκατάστασης εντός του χώρου της Κοινότητας θεωρήθηκε ότι είναι απαραίτητη για την από κοινού εκμετάλλευση των πλουτοπαραγωγικών πηγών των ευρωπαϊκών χωρών μελών. Η Συνθήκη της Ρώμης προέβλεπε ότι η ελεύθερη διακίνηση εργαζομένων θεμελιώνεται σε κάποιες βασικές αρχές όπως στην απαγόρευση των εθνικών διακρίσεων μεταξύ των εργαζομένων σε σχέση με ζητήματα προσφοράς εργασίας, αμοιβής, κοινωνικής αντίληψης κτλ. Η ελεύθερη εγκατάσταση δεν αφορούσε μόνο σε φυσικά πρόσωπα αλλά, σε κάποιες περιπτώσεις, και σε νομικά πρόσωπα.

⁵⁵ Κοτσιανού, Γ., *Πολιτικοί Σχεδιασμοί και Προσδοκώμενα Αποτελέσματα από τη Σύνδεση της Ελλάδος με την ΕΟΚ (1958-1967)*, 2018.

⁵⁶ Καζάκος, 1978, σ. 167.

⁵⁷ Svolopoulos, K., «Greece's Entry into the Community in this Historical Perspective». Die Entwicklung und die deutsch-griechischen Beziehungen im 19. Und 20 Jahrhundert. Südosteuropa-Gesellschaft Munchen, 1990.

Η Συμφωνία Σύνδεσης της Ελλάδας με την Ευρωπαϊκή Κοινότητα προέβλεπε τη χρηματοδοτικό πρωτόκολλο ύψους 125 εκατομμυρίων δολαρίων. Το ποσό αυτό θα χορηγούνταν από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (ΕΤΕ) και θα αξιοποιούνταν στην διάρκεια της πρώτης πενταετίας για τη χρηματοδότηση επενδυτικών προγραμμάτων που θα συνέβαλλαν στη βελτίωση της παραγωγικότητας της ελληνικής οικονομίας.⁵⁸

Στο οικονομικό επίπεδο, η Συμφωνία Σύνδεσης δεν αναμενόταν να επιλύσει από μόνη της τα προβλήματα της ελληνικής οικονομίας. Τα επόμενα χρόνια ακολούθησε άνοιγμα των αγορών, αύξηση των εξαγωγών και εισαγωγών, εισροή οικονομικής βοήθειας, καθώς και αύξηση των επενδύσεων. Ενώ, σε πολιτικό επίπεδο, η Συμφωνία Σύνδεσης δεν κατάφερε μακροπρόθεσμα να επηρεάσει θετικά τις εσωτερικές εξελίξεις. Δύο χρόνια αργότερα, το 1963 κλιμακώνεται ο «ανένδοτος αγώνας» και εκδηλώνεται η διαφωνία του πρωθυπουργού με το Στέμμα. Στις 11 Ιουνίου 1963 ο Κωνσταντίνος Καραμανλής παραιτείται και φεύγει για την Ζυρίχη. Επιστρέφει τον Σεπτέμβριο και μετέχει στις εκλογές του Νοεμβρίου, που αναδεικνύουν την Ένωση Κέντρου νικήτρια.

2.2 Από την αποκατάσταση της Δημοκρατίας το έτος 1974 έως την ένταξη της Ελλάδας στην ΕΟΚ το έτος 1981

Στις 21 Απριλίου 1967, και ενώ είχαν προκηρυχθεί εκλογές για τις 28 Μαΐου, μια ομάδα αξιωματικών του στρατού, υπό την ηγεσία του ταξίαρχου Στυλιανού Παττακού και των συνταγματάρχων Γεωργίου Παπαδόπουλου και Νικόλαου Μακαρέζου κατέλαβε την εξουσία με πραξικόπημα.

Κατά την περίοδο 1963-1967 κατά την οποία μεσολάβησαν οκτώ Κυβερνήσεις, ήταν κάτι το πρωτοφανές για την ΕΟΚ. Η εσωστρέφεια της πολιτικής ζωής τα χρόνια που προηγήθηκαν της δικτατορίας είχε ωθήσει στο περιθώριο όλα τα ζητήματα που σχετίζονταν με τη Συμφωνία Σύνδεσης Ελλάδος-ΕΟΚ, η οποία προέβλεπε τη μεθοδευμένη και σταδιακή ενσωμάτωση της ελληνικής οικονομίας στην ευρωπαϊκή και απαιτούσε δραστικές προσαρμογές σε διοικητικούς μηχανισμούς, οικονομικούς θεσμούς και δομές της χώρας. Η στάση της ΕΟΚ όσον αφορά την οικονομία συνετέλεσε στον περιορισμό των επενδύσεων στην Ελλάδα και στην αύξηση της αβεβαιότητας. Παράλληλα η ΕΟΚ λειτουργούσε ως ανεξάρτητη πολιτική οντότητα, μέσω της Επιτροπής και του Κοινοβουλίου, γεγονός που δυσaráεστησε ένα μέρος της. Κατά τη διάρκεια της δικτατορίας, μόνο οι υποχρεώσεις που είχαν σχέση με το μέρος της Συμφωνίας που αφορούσε την τελωνειακή ένωση εφαρμόστηκαν. Τα κράτη της Δυτικής Ευρώπης δέχθηκαν πιέσεις από τους πολίτες τους να απομονώσουν τη χούντα και να υπερασπιστούν την έννοια του κράτους δικαίου. Μετά από ένα χρονικό διάστημα που κράτη μέλη της ΕΟΚ υπέβαλλαν προσφυγές εναντίον της Ελλάδας για παραβίαση των πολλών άρθρων της ΕΣΔΑ, στις 26 Σεπτεμβρίου 1968 η συνέλευση απαίτησε την διεξαγωγή ελεύθερων εκλογών στην Ελλάδα μέσα στους επόμενους έξι μήνες. Τελικά στις 12 Δεκεμβρίου κατά τη διάρκεια της συνέλευσης των Υπουργών, ο Πιπινέλης διέκοψε την διαδικασία και ανακοίνωσε την Ελληνική αποχώρηση. Ο Στ.

⁵⁸ Χαρίτος, 1981, σ.75.

Παττακός έκανε την περιβόητη δήλωσή του «ότι το Συμβούλιο της Ευρώπης δεν ενοχλούσε την Ελλάδα περισσότερο από ένα κουνούπι που κάθεται στα κέρατα ενός βοδιού».

Ο Κωνσταντίνος Καραμανλής κατά τη διάρκεια της δικτατορίας όσο παρέμενε στο Παρίσι⁵⁹, είχε όλο το χρόνο να μελετήσει για την ανάπτυξη της χώρας, ενώ παρακολουθώντας τους ξένους ηγέτες με τους οποίους βρισκόταν σε επαφή αλλά και τον τύπο ήταν σίγουρος πως με το δημοκρατικό πολίτευμα μόνο θα μπορούσε να εξελιχθεί η χώρα. Όμως το πιο σημαντικό είναι ότι μπόρεσε να ζηήσει τη δημοκρατία στις ενωμένες χώρες της Ευρώπης.

Στις 24 Ιουλίου 1974 ο Κωνσταντίνος Καραμανλής επιστρέφει στην Ελλάδα, ορκίζεται πρωθυπουργός και σχηματίζει κυβέρνηση εθνικής ενότητας. Ωστόσο, στις 14 Αυγούστου τα τουρκικά στρατεύματα προχώρησαν στον Αττίλα 2 καταλαμβάνοντας τελικά το 38% περίπου της Κύπρου. Ο Κωνσταντίνος Καραμανλής κατήγγειλε την Τουρκία και ανακοίνωσε την αποχώρηση της Ελλάδας από το στρατιωτικό σκέλος του ΝΑΤΟ.

Με την αποκατάσταση της δημοκρατίας και την επιστροφή του Κωνσταντίνου Καραμανλή στην εξουσία τρεις ήταν οι κατευθύνσεις στις οποίες επικεντρώθηκε ο Καραμανλής, ο εκδημοκρατισμός, ο εκσυγχρονισμός και η ευρωπαϊκή ενοποίηση. Κύριο μέλημα του ήταν να αποκαταστήσει τις σχέσεις της Ελλάδας με τα θεσμικά όργανα της Ένωσης.

Τα δύο πρώτα χρόνια ήτα χρόνια θεσμικού εκσυγχρονισμού, ο στόχος ήταν η επαναλειτουργία των δημοκρατικών θεσμών. Η συμβολή του Κωνσταντίνου Καραμανλή ήταν σημαντική για την οικονομική ανάπτυξη της χώρας, ήθελε να δημιουργήσει μία σύγχρονη οικονομία στα πρότυπα των δυτικών κοινωνιών. Στόχος του Καραμανλή είναι να δημιουργήσει μία ανταγωνιστή οικονομία. Μέσα σε περίπου ένα χρόνο μετά την κατάρρευση της χούντας η κυβέρνηση Εθνικής Ενότητας⁶⁰ παρουσίασε αξιοσημείωτο έργο.

Έχοντας ο Καραμανλής το βλέμμα στραμμένο προς την Ευρώπη προσπάθησε να δημιουργήσει τις προϋποθέσεις που θα εξασφάλιζαν την ένταξη της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Για να επιτύχει όμως τους στόχους του θα έπρεπε πρώτα να αντιμετωπίσει τις αντιδράσεις της Επιτροπής της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, η οποία θεωρούσε πως η Ελλάδα δεν ήταν έτοιμη οικονομικά και πολιτικά για να ενταχθεί στην ΕΟΚ. Οι ελληνοτουρκικές σχέσεις αποτέλεσαν έναν ακόμη ανασταλτικό παράγοντα, καθώς οι ευρωπαϊκές χώρες δεν ήθελαν να επηρεαστούν από τα προβλήματα που

⁵⁹ Ο Καραμανλής εγκαταλείπει την Ελλάδα στις 9 Δεκεμβρίου 1963 προκειμένου να εγκατασταθεί μόνιμα στο εξωτερικό. Είχε ήδη αποφασίσει να παραιτηθεί από την ενεργό πολιτική ζωή καθώς εκτιμούσε ότι έλειπαν οι προϋποθέσεις για να συνεχίσει να δραστηριοποιείται σε αυτήν.

⁶⁰ Έτσι χαρακτηρίστηκε η μεταβατική πολιτική κυβέρνηση «εκτάκτου ανάγκης» που σχηματίστηκε με πρωθυπουργό τον Κωνσταντίνο Καραμανλή και μέλη κάποια παλαιοκομματικά στελέχη των προδικτατορικών κομμάτων ΕΡΕ και Ένωση Κέντρου και μερικά στελέχη του αντιδικτατορικού αγώνα, στις 24 Ιουλίου 1974.

αντιμετώπιζε η Ελλάδα με την Τουρκία.⁶¹ Έτσι ο Καραμανλής επεδίωξε να προσεγγίσει την Τουρκία και να εξομαλύνει τις σχέσεις κάτι που τελικά δεν κατάφερε. Καθώς όμως ήξερε πως μία σύγκρουση με την Τουρκία δεν συνέφερε τη χώρα και οι Ευρωπαϊκή Κοινότητα δεν θα το έβλεπε με καλό μάτι, αποφάσισε να προετοιμάσει και να ενισχύσει την άμυνα της χώρας για πιθανή επίθεση. Μία αντίστοιχη προσπάθεια προσέγγισης επιχείρησε και με την Βουλγαρία καθώς οι σχέσεις των δύο χωρών δεν ήταν οι καλύτερες και με την ένταξη της Βουλγαρίας⁶² στο κομμουνιστικό στρατόπεδο δυσκόλεψαν ακόμη περισσότερο. Η νομιμοποίηση της του ΚΚΕ⁶³ από τον Κωνσταντίνο Καραμανλή βοήθησε βόηθησε να έρθουν οι δύο χώρες πιο κοντά.

Οι Ευρωπαίοι ηγέτες είχαν δει την προσπάθεια που έκανε ο Καραμανλής και έτσι ανατράπηκε το αρνητικό κλίμα. Την περίοδο εκείνη ήταν επικεφαλής της ευρωπαϊκής ενοποίησης και γι' αυτό ο Καραμανλής αποφάσισε να προσεγγίσει τον Ζισκάρ ντ' Εσταίν και τον καγκελάριο Σμίτ. Ο Κωνσταντίνος Καραμανλής διατηρούσε άριστες φιλικές σχέσεις με τον ηγέτη της Γαλλίας και έτσι όταν απευθύνθηκε στο Γάλλο πρόεδρο για να γίνει ανάδοχος της εντάξεως της Ελλάδας στην ΕΟΚ δέχθηκε αμέσως. Από την άλλη μεριά ο καγκελάριος Σμιτ δεν ήταν καθόλου θετικός και δεν ήθελε την ένταξη της Ελλάδας όμως το κύρος του Καραμανλή και η εμπιστοσύνη που ενέπνεε σιγουριά στον καγκελάριο τον έπεισαν ότι ο Καραμανλής θα καταφέρει να αναπτύξει την οικονομία της Ελλάδας και να σταθεροποιήσει το δημοκρατικό καθεστώς.

Το έργο όμως του Καραμανλή δυσκόλευαν ακόμη περισσότερο οι αντιδράσεις στο εσωτερικό της χώρας, καθώς η αντιπολίτευση, το ΠΑΣΟΚ με αρχηγό τον Ανδρέα Παπανδρέου υποστήριζε πως αν η Ελλάδα εντάσσονταν στην ΕΟΚ ως πλήρες μέλος θα έχανε την εθνική της κυριαρχία. Η ελληνική βιομηχανία δεν θα μπορούσε να ανταγωνιστεί τις αντίστοιχες ευρωπαϊκές, με αποτέλεσμα την καταστροφή της και το τοπίο στην αγροτική παραγωγή θα άλλαζε, με αποτέλεσμα οι αγρότες να ασχοληθούν με άλλες ασχολίες. Οι Έλληνες σοσιαλιστές ισχυριζόταν πως θα έπρεπε να γίνουν πολλές θυσίες σε οικονομικό, πολιτικό και κοινωνικό επίπεδο αν ήθελαν να μπουν στην Ευρώπη. Θέλοντας όμως να αναστρέψει το αρνητικό κλίμα απάντησε σε όλα αυτά σε μία αγόρευση του στη Βουλή με θέμα την επικύρωση της Συμφωνίας Εντάξεως 26/06/1979.

Λόγω της αποφασιστικότητας του Καραμανλή τα περισσότερα προβλήματα λύθηκαν και στο εξωτερικό και στο εσωτερικό της χώρας. Στις 22 Αυγούστου 1974 η Ελλάδα κατέθεσε αίτηση ενεργοποίησης της Συμφωνίας Σύνδεσης η οποία είχε παγώσει λόγω της εγκαθίδρυσης της δικτατορίας. Το αίτημα για προσχώρηση της Ελλάδας στην ΕΚΑΧ, την ΕΟΚ και την ΕΥΡΑΤΟΜ κατατέθηκε στις 12 Ιουνίου 1975. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρότεινε μία προενταξιακή μεταβατική περίοδος για να γίνουν

⁶¹ Με την εισβολή της Τουρκίας στην Κύπρο και την κατοχή του βόρειου τμήματός της (Ιούλιος 1974), που συνεχίζεται μέχρι σήμερα, ήταν καθοριστικές επιπτώσεις στις σχέσεις των δύο χωρών και στην επαύξηση της έντασης.

⁶² Στις αρχές του 20ου αιώνα, οι σχέσεις επηρεάστηκαν από περιόδους έντονης αμοιβαίας εχθρότητας. Μετά την ανεξαρτησία της Βουλγαρίας το 1908, η Ελλάδα και η Βουλγαρία έλαβαν μέρος σε τρεις μεγάλους πολέμους σε αντίθετες παρατάξεις, τον Δεύτερο Βαλκανικό Πόλεμο, τον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο και τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο, καθώς και τον Ψυχρό Πόλεμο.

⁶³ Στις 23 Σεπτέμβρη 1974 η κυβέρνηση «εθνικής ενότητας» ανακοινώνει την υπογραφή νομοθετικού διατάγματος για τη νομιμοποίηση, μετά από 27 χρόνια, του Κομμουνιστικού Κόμματος Ελλάδας.

σε αυτό το διάστημα οι απαραίτητες οικονομικές μεταρρυθμίσεις μέχρι την πλήρη θεσμική ενσωμάτωση της χώρας στην ΕΟΚ. Μετά από πολλές συζητήσεις του ίδιου του πρωθυπουργού με τους ηγέτες των εννέα κρατών η πρόταση απορρίφθηκε. Έπρεπε να γίνουν πολλές επισκέψεις και επαφές για να πεισθούν οι ηγέτες ότι η Ελλάδα μπορεί να λειτουργήσει ως ισότιμο μέλος με τις άλλες χώρες. Επίσημα οι διαπραγματεύσεις μεταξύ των υπουργών ξεκίνησαν στις 26 Ιουνίου 1976, ενώ τον Μάρτιο και τον Ιούνιο του 1977 αίτηση υπέβαλλαν η Πορτογαλία και η Ισπανία. Ο Καραμανλής σε καμία περίπτωση δεν ήθελε να ομαδοποιηθεί με τις υπόλοιπες χώρες και έκανε τις προθέσεις του γνωστές. Μετά από πολλές συζητήσεις με τους ηγέτες και το πρόεδρο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής κατάφερε να μην γίνουν μαζί οι διαπραγματεύσεις των τριών χωρών. Καθόλου ευνοϊκό για την Ελλάδα όμως δεν ήταν και το γεγονός ότι η Κοινότητα θα προχωρούσε σε αναθεώρηση της Κοινής Αγροτικής Γραμμής, κάτι τέτοιο θα είχε ως αποτέλεσμα να καθυστερήσουν οι διαπραγματεύσεις, κάτι που δυσανεστούσε τον Κωνσταντίνο Καραμανλή γιατί επιθυμούσε την όσο δυνατόν ταχύτερη ένταξη της Ελλάδας στην ΕΟΚ. Ένας ακόμη λόγος είναι η αντιπολίτευση του Ανδρέα Παπανδρέου και του ΠΑΣΟΚ είχαν μία ανοδική πορεία και καθώς όπως φαινόταν ήταν αντίθετη στη ένταξη της Ελλάδας στην ΕΟΚ επιθυμούσε να ολοκληρωθεί άμεσα η ένταξη ώστε να μην μπορούν σταματήσουν τη διαδικασία. Από τον Οκτώβριο του 1978 έως και τον Δεκέμβριο του 1978 ήταν μία κρίσιμη περίοδος για την Ελλάδα και την ένταξη της ως πλήρες μέλος. Μετά από διαπραγματεύσεις η ΕΟΚ συμφώνησε με όσα ζητούσε η Ελλάδα και με όσα αφορούσαν την γεωργία η οποία αποτελούσε ένα από τα βασικά εμπόδια για την συμφωνία με την Κοινότητα. Σημαντικό να αναφερθεί είναι ότι η Ελλάδα, λίγο πριν την υπογραφή της τελικής Σύμβασης προσχώρησης, εντάσσεται και πάλι στο ΝΑΤΟ⁶⁴.

Η Συνθήκη προσχώρησης της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα και στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα Ατομικής Ενέργειας και η προσαρτημένη Πράξη με τους όρους προσχώρησης και τις προσαρμογές των συνθηκών υπογράφηκαν το απόγευμα της 28ης Μαΐου 1979 στην Αθήνα, στο Ζάππειο Μέγαρο.

Στην ομιλία του αργότερα ο Κωνσταντίνος Καραμανλής ευχαρίστησε τον πρόεδρο της Επιτροπής και τους αρχηγούς των κρατών καθώς τόνισε και την ιστορική αναγκαιότητα της στιγμής. Μεταξύ άλλων είπε *«Η Ελλάς προσέρχεται στην Ευρώπη με τη βεβαιότητα ότι στα πλαίσια της ευρωπαϊκής αλληλεγγύης εμπεδώνεται για όλα τα μέρη η εθνική ανεξαρτησία, κατοχυρώνονται οι δημοκρατικές ελευθερίες, επιτυγχάνεται η οικονομική ανάπτυξη και γίνεται με τη συνεργασία όλων κοινός καρπός η κοινωνική και οικονομική πρόοδος»*.

Εξέφρασε την πεποίθηση ότι το μέλλον της Ελλάδας –παρά τις όποιες αντιρρήσεις - βρίσκεται στην Ενωμένη Ευρώπη και αυτό από μόνο του δικαιολογεί τον εικοσαετή αγώνα της Ελλάδας για την ένταξη στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα. Χαρακτήρισε ιδιαίτερα πρωτότυπη και επαναστατική τη δημιουργία της Ευρωπαϊκής

⁶⁴ Παρά το ότι ο Καραμανλής θεωρούσε «απαράδεκτον να συσχετίζεται η ένταξίς εις την ΕΟΚ με το ΝΑΤΟ», πράγμα που καθιστούσε «την Ελλάδα αιχμάλωτη της Τουρκίας», Μπότσιου Κ. *Οι αντιλήψεις για την ασφάλεια στην ευρωπαϊκή επιλογή του Κωνσταντίνου Καραμανλή: Ευρωπαϊκές και Ατλαντικές Διαστάσεις*, Αθήνα 2010.

Κοινότητας, αποτελώντας μάλιστα παράδειγμα για ολόκληρη την ανθρωπότητα. Η Ελλάδα δεν μπορούσε να απουσιάσει από αυτή την ιστορική για το μέλλον της Ευρώπης συλλογική προσπάθεια.

Τόνισε ότι ο απομονωτισμός, τα δασμολογικά τείχη και η ανέφικτη αυτάρκεια είναι ιστορικά ξεπερασμένα στάδια οικονομικής και πολιτικής δράσεως και αποτελούν παθητική αντιμετώπιση των γεγονότων. Τα σύγχρονα προβλήματα της Ευρώπης προϋποθέτουν την λογική μεγαλύτερου χώρου και μεγαλύτερων αριθμών, για να βρουν την ορθή λύση τους. Η αντιμετώπιση των δυσχερειών δεν θα επιτευχθεί με τον ανταγωνιστικό απομονωτισμό, αλλά αντίθετα με την επιτάχυνση των διαδικασιών της ενοποίησης.

Το τέλος της ομιλίας του ο Κωνσταντίνος Καραμανλής είπε:

Κυρίες και Κύριοι, «Με όσα σας είπα, προσπάθησα να δώσω την εικόνα που έχω για την Ευρώπη του μέλλοντος. Εικόνα που θα μπορούσε να αποτελέσει κατά την γνώμη μου το ιδανικό της νέας γενιάς. Γνωρίζω τις δυσχέρειες, ουσιαστικές και διαδικαστικές. Όπως γνωρίζω και τα πολιτικά, οικονομικά και κοινωνικά προβλήματα που αντιμετωπίζει σήμερα η Ευρώπη. Πιστεύω όμως ότι τα προβλήματα αυτά όχι μόνο δεν δικαιολογούν την καθυστέρηση της ενοποίησης της Ευρώπης, αλλά και επιβάλλουν την επιτάχυνσή της. Γιατί η λύση τους δεν μπορεί να πραγματοποιηθεί παρά μονάχα στο ευρύτερο πλαίσιο μιας Ενωμένης Ευρώπης».

Κλείνοντας είπε:

«Η Ελλάς από σήμερα αποδέχεται οριστικά την ιστορική πρόκληση και την ευρωπαϊκή της μοίρας. Διατηρώντας την εθνική μας ταυτότητα, έχουμε εμπιστοσύνη και στην Ευρώπη και στην Ελλάδα. Έχουμε την απόφαση να είμαστε όλοι Ευρωπαίοι, όπως θα έλεγε ο Τσώρτσιλ και όλοι Έλληνες, όπως θα έλεγε ο Σέλλεϋ. Γιατί, όπως έγραψε ο Ισοκράτης, Έλληνες δεν είναι εκείνοι που γεννήθηκαν στην Ελλάδα, αλλά όλοι εκείνοι που υιοθέτησαν το πνεύμα το Κλασσικό.

Η ενωτική διαδικασία της Ευρώπης προχωρεί αμετάκλητη. Βρισκόμαστε στο σημείο που δεν έχει επιστροφή. Χρειάστηκε πολύ αίμα και πολύς χρόνος για να συνειδητοποιήσουν οι Ευρωπαίοι την ταυτότητά τους, τις κοινές ρίζες τους και την κοινή τους αποστολή. Η ενοποίηση, έστω και αν βραδύνει, κινείται με χαρακτήρα νομοτελειακό. Παρά την διαφορά απόψεων, όσον αφορά τον ρυθμό, τη μορφή και την έκταση της ενοποίησης, η λογική της ιστορίας κατέστησε την ένωση κατηγορηματική προσταγή»

Η επιμονή του Καραμανλή για ένταξη προκαλούσε τις αντιδράσεις του ΠΑΣΟΚ και συγκεκριμένα του Ανδρέα Παπανδρέου ο οποίος θεωρούσε πως η Ελλάδα θα έχανε την εθνική της κυριαρχία, η ελληνική βιομηχανία θα κατέρρεε λόγω του ευρωπαϊκού ανταγωνισμού και θα καταστρεφόταν η αγροτική οικονομία λόγω του κεφαλαιοκρατικού χαρακτήρα της κοινοτικής οικονομίας. Χαρακτηριστικό γεγονός που αποδεικνύει τη διαφορά απόψεων των δύο κομμάτων είναι στις 25 Ιουνίου του 1979 ημέρα επικύρωσης της ένταξης που το ΠΑΣΟΚ και το ΚΚΕ αποχώρησαν από την Βουλή

ως ένδειξη διαμαρτυρίας λόγω του σύντομου χρονικού διαστήματος από την υπογραφή της συμφωνίας προσχώρησης.

Στις 28 Ιουνίου, η ένταξη της Ελλάδας στην ΕΟΚ επικυρώθηκε από την ελληνική Βουλή με 193 ψήφους επί συνόλου 196, καθώς από τη ψηφοφορία απείχαν, όπως εξάλλου και από τη συζήτηση, οι βουλευτές του ΠΑΣΟΚ και του ΚΚΕ. Πιο αναλυτικά «Ναι» ψήφισαν οι 176 της ΝΔ, τέσσερις του ΚΟΔΗΣΟ, τέσσερις της Εθνικής Παρατάξεως, πέντε ανεξάρτητοι, δύο της ΕΔΗΚ, ένας της ΕΔΑ και ένας του ΚΚΕ Εσωτερικού. «Παρών» δήλωσαν τρεις βουλευτές της ΕΔΗΚ.

Τον Ιούνιο του 1981 το ΠΑΣΟΚ κέρδισε τις εκλογές με Ανδρέας Παπανδρέου να γίνεται ο πρώτος σοσιαλιστής πρωθυπουργός στην Ελλάδα. Δέκα μήνες μετά την επίσημη ένταξη της Ελλάδας στην ΕΟΚ, η νέα Κυβέρνηση, με ανεπίσημο προεκλογικό του σλόγκαν το “ΕΟΚ και ΝΑΤΟ το ίδιο συνδικάτο”, κάθε άλλο παρά φιλικά προσκείμενη στην ΕΟΚ. Άλλωστε το ΠΑΣΟΚ είχε καταψηφίσει στη Βουλή την πρόταση για ένταξη της Ελλάδας στην ΕΟΚ. Το ΠΑΣΟΚ όμως ήταν αυτό που έπρεπε να οδηγήσει τη χώρα προς την ευρωπαϊκή της κατεύθυνση.

Το ΠΑΣΟΚ έπρεπε να αλλάξει τη στάση του απέναντι στην Ευρώπη και να προσαρμόσει τα σχέδια του με αυτά που προέβλεπε η συμφωνία ένταξης της χώρας. Από την εκλογική νίκη του 1981 και έπειτα ο Ανδρέας Παπανδρέου δείχνει να αναλαμβάνει προσωπικώς τη διαχείριση της σχέσης με την ΕΟΚ και παίρνει χαρακτηριστικές πρωτοβουλίες. Αποφασίζει την ίδρυση ειδικής υπηρεσίας, η οποία εντάσσεται στο υπουργείο Εξωτερικών και επικεφαλής της τίθεται αρχικώς ο Γρηγόρης Βάρφης, ενώ τον «διαδέχεται» ως υφυπουργός Εξωτερικών το 1984 ο Θόδωρος Πάγκαλος. Η υπηρεσία αυτή κατ’ ουσίαν αναφέρεται απευθείας στον Πρωθυπουργό. Στη συνέχεια καταθέτει μνημόνιο, με το οποίο η ελληνική κυβέρνηση ζητεί την επαναδιαπραγμάτευση των όρων ένταξης της Ελλάδας στην ΕΟΚ, το οποίο απορρίπτεται και εν τέλει η χώρα εντάσσεται (ή μάλλον παραμένει) στην Κοινότητα με τους ίδιους ακριβώς όρους και απολύτως ισότιμα με τα υπόλοιπα μέλη. Τελικά το 1983 ο Ανδρέας Παπανδρέου σε συνέντευξη Τύπου μετά από συνέλευση κορυφής στις Βρυξέλλες ανακοίνωσε πως «η Ελλάδα μπήκε στην ΕΟΚ για να μείνει».⁶⁵

⁶⁵ Κωβαίος, Αγγ., «Ο Ανδρέας, το ΠΑΣΟΚ και η ΕΟΚ», στο: Το Βήμα, 31.12.2006 <https://www.tovima.gr/2008/11/25/archive/o-andreas-to-pasok-kai-i-eok/>.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

ΟΠΤΙΚΟΑΚΟΥΣΤΙΚΑ ΑΡΧΕΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ: ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ ΜΕΛΕΤΗΣ

Το κεφάλαιο αυτό επικεντρώνεται στην έρευνα οπτικοακουστικού υλικού της περιόδου από τις διαπραγματεύσεις της Ελλάδας με την ΕΟΚ καθώς και ομιλίες συνεντεύξεις, δηλώσεις προσωπικοτήτων που διαδραμάτισαν σημαντικό ρόλο στην πορεία της Ελλάδας προς την ένταξη. Οι δύο φορείς που θα εξετάσουμε είναι η Ελληνική Ραδιοφωνία Τηλεόρασης (ΕΡΤ) που διαθέτει το 80% του οπτικοακουστικού υλικού όλης χώρας, ενώ έχει ψηφιοποιήσει το μεγαλύτερο μέρος του αρχείου που διαθέτει και το έχει αναρτήσει στο site που διαθέτει <https://archive.ert.gr> δίνοντας την ευκαιρία σε ερευνητές και μη και να αναζητήσουν το υλικό που ψάχνουν και έπειτα από μία άδεια που θα πάρουν να έχουν τη δυνατότητα να το έχουν ένα αντίγραφο στην κατοχή τους και να το χρησιμοποιήσουν. Ο δεύτερος φορέας είναι το ίδρυμα «Κωνσταντίνος Γ. Καραμανλής» που έχει στην κατοχή του όλο το αρχείο του Κωνσταντίνου Καραμανλή και άλλων προσωπικοτήτων που είχαν ηγετικές θέσεις και συνέβαλαν με τον τρόπο τους και από τα θέσεις που είχαν στην πολιτική σκηνή. Το αρχείο διαθέτει χαρτώο αρχείο και οπτικοακουστικό καθώς και μία συλλογή κειμηλίων. Μέσα από το αρχείο αντλούνται πολλές πληροφορίες για τις συνομιλίες του Καραμανλή καθώς και τα σχέδια που έκανε και τους στόχους που έθετε.

Το κεφάλαιο αποτελεί συνέχεια του προηγούμενου αφού πρώτα παρουσιάστηκαν τα ιστορικά γεγονότα μέσα από αυτό το κεφάλαιο γίνεται μελέτη των γεγονότων μέσα από τα αρχεία των συγκεκριμένων φορέων και αποδεικνύονται τα όσα προαναφέρθηκαν καθώς και πληροφορίες νέες πληροφορίες που γίνονται γνωστές μέσα από τα αρχεία, όπως οι καλές σχέσεις που διατηρούσε ο Κωνσταντίνος Καραμανλής με ξένους ηγέτες που είχαν καταλυτικό ρόλο στην ένταξη της Ελλάδας στην ΕΟΚ.

3.1 Ελληνική Ραδιοφωνία Τηλεόραση

Επικρατούσα κατάσταση

Η Ελληνική Ραδιοφωνία Τηλεόραση (ΕΡΤ) είναι ο δημόσιος ραδιοτηλεοπτικός φορέας της Ελλάδας. Είναι Ανώνυμη Εταιρεία, με μοναδικό μέτοχο το Ελληνικό Δημόσιο. Λειτουργεί με τρία (3) τηλεοπτικούς σταθμούς και επτά (7) διαδικτυακά αθλητικού περιεχομένου τηλεοπτικά προγράμματα, είκοσι οκτώ (28) ραδιοφωνικούς σταθμούς, έναν ιστότοπο, δύο (2) πολυπλέκτες, ένα περιοδικό, ένα αρχείο, μία υβριδική υπηρεσία, μία χορωδία, δύο (2) ορχήστρες και δεκατρία (13) συμβούλια κοινωνικού ελέγχου, ενώ μαζί με το Ίδρυμα της Βουλής των Ελλήνων, έχει υπό την επίβλεψή της, τον τηλεοπτικό σταθμό της Βουλής των Ελλήνων. Συστάθηκε ως ανώνυμη εταιρεία στα τέλη του 1975, και έκλεισε την Τρίτη 11 Ιουνίου 2013 για να αντικατασταθεί μεταβατικά από τη Δημόσια Τηλεόραση και λίγο αργότερα από τη Νέα Ελληνική Ραδιοφωνία, Ίντερνετ και Τηλεόραση, με μια αμφιλεγόμενη απόφαση της κυβέρνησης Σαμαρά, που προκάλεσε έντονες αντιδράσεις στην Ελλάδα και στο εξωτερικό. Άνοιξε ξανά στις 11 Ιουνίου του 2015. Ακριβώς δύο χρόνια μετά το κλείσιμο με τη μετονομασία και την αλλαγή καταστατικού του νεοϊδρυθέντος δημοσίου φορέα.

Η ΕΡΤ λειτουργεί μία σειρά από τηλεοπτικούς σταθμούς ΕΡΤ1, ΕΡΤ2, ΕΡΤ3, ΕΡΤ world και BBC world news, Deutsche Welle, TV5 Monde και το PIK Sat ή CyBC Sat από τα ξένα δίκτυα. Επίσης η ΕΡΤ λειτουργεί ένα μεγάλο αριθμό ραδιοφωνικών προγραμμάτων υπό τη διεύθυνση της Ελληνικής Ραδιοφωνίας η οποία ιδρύθηκε το 1988 και η έδρα της είναι στο Ραδιομέγαρο της ΕΡΤ στην Αγία Παρασκευή. Επίσης η ΕΡΤ έχει κάποιους ιστότοπους στους οποίους μπορεί να περιηγηθεί το κοινό το www.ert.gr αποτελεί τον κύριο ιστότοπο της δημόσιας ραδιοτηλεόρασης, και λειτουργεί από τις 23 Μαρτίου 1998. Στο ert.gr περιλαμβάνονται οι εκπομπές και το πρόγραμμα των καναλιών της και το ψηφιακό αρχείο της με εκπομπές κατ' απαίτηση (on demand). Στις 22 Φεβρουαρίου 2021 το ert.gr αναβαθμίστηκε, παρέχοντας μια πιο μοντέρνα εικόνα. Το www.ertnews.gr αποτελεί τον ειδησεογραφικό ιστότοπο της ΕΡΤ, και λειτουργεί από τις 22 Φεβρουαρίου του 2021 ως διάσπαση από το ert.gr. Στο ertnews.gr περιλαμβάνονται όλες οι ειδήσεις από τη Δημόσια Τηλεόραση. Η ομοτίτλη ert.gr είναι η εφαρμογή της ΕΡΤ που διαθέτει άμεσα το ραδιοτηλεοπτικό της υλικό μέσω Android και μέσω iOS. Στην εφαρμογή περιλαμβάνονται: Video on Demand, live (ζωντανή) προβολή όλων των τηλεοπτικών, ραδιοφωνικών και διαδικτυακών καναλιών της, ειδήσεις και ανταποκρίσεις από τους 19 περιφερειακούς σταθμούς σε όλη την Ελλάδα. Επίσης Η ΕΡΤ εκδίδει ένα από τα μακροβιότερα ελληνικά περιοδικά, την Ραδιοτηλεόραση. Τον Αύγουστο του 2015, η διοίκηση της ΕΡΤ Α.Ε. ανακοίνωσε την απόφασή της για την επανακυκλοφορία του περιοδικού η οποία όμως δεν πραγματοποιήθηκε πέρα από την διαδικτυακή έκδοσή του. Τον Σεπτέμβριο του 2017 ανακοινώθηκε ότι θα επανακυκλοφορήσει δωρεάν, με χορηγία των ΕΛΠΕ. Ένα μήνα αργότερα, στις 12 Οκτωβρίου επανακυκλοφόρησε με το επετειακό τεύχος που εκτυπώθηκε σε ορισμένα αντίτυπα. Από την Παρασκευή 29 Δεκεμβρίου και εντεύθεν επανακυκλοφόρησε το περιοδικό με δωρεάν διάθεση για όλο το κοινό, και το οποίο διανέμεται σε Σταθμούς του Μετρό, του Ηλεκτρικού και σε καταστήματα των ΕΛΤΑ σε Αθήνα και Θεσσαλονίκη. Σημαντικό είναι επίσης να αναφερθεί πως η ΕΡΤ έχει τα δικά της μουσικά σύνολα: Την Εθνική Συμφωνική Ορχήστρα, την Ορχήστρα Ποικίλης Μουσικής καθώς και μια Χορωδία, ενώ στις 4 Δεκεμβρίου 2017 ξεκίνησε με το όνομα ΕΡΤ Hybrid και στις 22 Απριλίου 2020 πήρε τη σημερινή της επωνυμία ΕΡΤFLIX. Το

EPTFLIX είναι μία διαδικτυακή υπηρεσία της EPT το οποίο βασίζεται στην Υβριδική Ευρυζωνική Τηλεόραση (HbbTV, απλά: Hybrid Broadcast Broadband Television) που είναι ένα νέο πρότυπο μετάδοσης, που επιτρέπει διαδικτυακές υπηρεσίες να ενσωματωθούν στις τηλεοράσεις, παράλληλα με το γραμμικό τηλεοπτικό πρόγραμμα εκπομπής.

Ιστορικό αρχείο της EPT

Η EPT διαθέτει το πλουσιότερο οπτικοακουστικό αρχείο της Ελλάδας που αποτελεί ένα σημαντικό μέρος της πολιτιστικής μας κληρονομιάς. Το 80% του οπτικοακουστικού αρχείου της Ελλάδας βρίσκεται στην EPT. Στο διαδίκτυο υπάρχει περιεχόμενο το οποίο διαρκώς εμπλουτίζεται και ανανεώνεται με ντοκιμαντέρ, εκπομπές ενημερωτικές, ψυχαγωγικές, ρεπορτάζ, ειδήσεις, φωτογραφίες, ηχητικά ντοκουμέντα από το ραδιοφωνικό μας αρχείο και έγγραφα όπως, παρτιτούρες. Ως στόχο έχουν εφαρμόζοντας όλες τις ποιοτικές και τεχνικές προδιαγραφές να διασώσουν και να διασφαλίσουν την καλύτερη πρόσβαση των πολιτών στην οπτικοακουστική μας κληρονομιά. Η διάσωση και ανάδειξη του αρχείου αποτελεί ένα έργο ευθύνης, μια πολιτιστική παρακαταθήκη για τις επόμενες γενιές.

Το αρχείο της EPT διακρίνεται στις παρακάτω κατηγορίες:

- Το Αρχείο Τηλεοπτικού Προγράμματος
- Τα Επίκαιρα – Ειδησεογραφικό Υλικό Τηλεόρασης
- Το Αθλητικό Αρχείο Τηλεόρασης
- Το Κοινοβουλευτικό Αρχείο Τηλεόρασης
- Το Αρχείο Ραδιοφώνου
- Τη Μουσική Βιβλιοθήκη
- Το Φωτογραφικό Αρχείο
- Αρχείο τευχών των περιοδικών της EPT ΑΕ
- Συλλογή αντικειμένων Μουσείου

Συγκεκριμένα το οπτικοακουστικό αρχείο της EPT αποτελείται από:

- **Το Αρχείο Τηλεοπτικού Προγράμματος:** Διαθέτει πάνω από 108.000 ώρες εκπομπών με 90.000 εκπομπές σε βίντεο και 18.000 ταινίες φιλμ από εκπομπές (όπως, ενημερωτικές, μουσικές, παιδικές, ντοκιμαντέρ, σειρές μυθοπλασίας, θεατρικά). Στο χώρο του κεντρικού αρχειοστασίου αριθμεί μέχρι τώρα περίπου 69.600 οπτικο-ακουστικά φυσικά τεκμήρια.
- **Τα Επίκαιρα – Ειδησεογραφικό Υλικό Τηλεόρασης:** Ταινίες επικαίρων (ενημερωτικές ταινίες που προβάλλονταν στον Κινηματογράφο, ήδη από την εποχή του μεσοπολέμου), ρεπορτάζ ειδήσεων (από τις αρχές της δεκαετίας '60), πλάνια αρχείου (footage) αρκετά εκ των οποίων είναι βωβά, με αρχαιότερο το φιλμ που φέρει τον τίτλο «Βόσπορος» και χρονολογείται κοντά στο 1910.

- **Το Αθλητικό Αρχείο Τηλεόρασης:** Διαθέτει περίπου 50.000 ρεπορτάζ, ειδήσεις και αθλητικές εκπομπές που έχουν καταγράψει την αθλητική επικαιρότητα από τη δεκαετία του '60.
- **Το Κοινοβουλευτικό Αρχείο Τηλεόρασης:** Διαθέτει πάνω από 3.500 οπτικοακουστικά αρχεία με περίπου 3.000 ώρες κοινοβουλευτικών συνεδριάσεων και εκπομπών. Σε αυτό εντοπίζονται αρχεία από το 1975, όπως είναι η εκπομπή για την ψήφιση του Συντάγματος.
- **Το Αρχείο Ραδιοφώνου:** Διαθέτει 97.600 περίπου μαγνητοταινίες εκπομπών μουσικής, θεάτρου, λόγου κ.α., 98.000 δίσκους βινυλίου και 16.000 cds με ελληνικό, κλασικό και ξένο ρεπερτόριο που χρονολογούνται από τη δεκαετία του 1950.
- **Τη Μουσική Βιβλιοθήκη:** Διαθέτει περίπου 15.000 τίτλους έργων - παρτιτούρες, πάρτες-. Πρόκειται για έντυπες εκδόσεις και χειρόγραφα μουσικών έργων των τελών του 19ου αιώνα έως σήμερα. Κοσμούν τη βιβλιοθήκη το έργο του P. TSCHAÏKOWSKY: «FATUM» POËME SYMPHONIQUE pour ORCHESTRE OP.77 Edition M.P.BELAÏEFF, Leipzig 1898 και χειρόγραφα μουσικών της ίδιας περιόδου και,
- **Το Φωτογραφικό Αρχείο:** Διαθέτει περίπου 550.000 φωτογραφίες, σε διάφορα υποστρώματα (γυάλινες πλάκες, ζελατίνη, φιλμ) και διαστάσεις, οι οποίες καλύπτουν χρονικά ολόκληρο τον 20ο αιώνα. Κυριότερες συλλογές του φωτογραφικού αρχείου είναι οι εξής: Συλλογή Π.Πουλίδη, με στιγμιότυπα από την πολιτική, κοινωνική, καλλιτεχνική ζωή της Αθήνας (1905-1967) και το Αλβανικό Μέτωπο, η Συλλογή του φωτορεπόρτερ Αριστοτέλη Σαρρηκώστα (1960-2001) με ποικίλα στιγμιότυπα της πολιτικής, κοινωνικής, καλλιτεχνικής ζωής στην Ελλάδα, καθώς και στιγμιότυπα από διεθνή γεγονότα και πολεμικές συρράξεις, η Συλλογή ΓΥΣ-Μικράς Ασίας με φωτογραφίες από τη Μικρασιατική εκστρατεία (1919-1922), η Συλλογή των Υιών Πουλίδη με θέματα από την μεταπολεμική πολιτική, κοινωνική, καλλιτεχνική ζωή από τη δεκαετία του 1940 έως και τη δεκαετία του 1980, η Συλλογή YENED, η Συλλογή της ET1.
- **Αρχείο τευχών των περιοδικών της ΕΡΤ ΑΕ** Ραδιοπρόγραμμα (1939-1968) και Ραδιοτηλεόραση (1968-2013).
- **Συλλογή αντικειμένων Μουσείου:** Η Διεύθυνση Αρχείου περισυλλέγει, φυλάσσει και συντηρεί συλλογή αντικειμένων που στοιχειοθετούν την ιστορία της τηλεόρασης, της ραδιοφωνίας, της κινηματογραφίας και της φωτογραφίας στην Ελλάδα. Η συλλογή περιλαμβάνει μουσειακά αντικείμενα από την τηλεόραση (τηλεοπτικούς δέκτες, προβολείς, κάμερες, πομποί), τη ραδιοφωνία (ηχητικά εφέ, ηχεία, ραδιοφωνικούς δέκτες, ενισχυτές, μαγνητόφωνα, κονσόλες), την κινηματογραφία (μουβιόλες, μηχανές προβολής, μηχανές λήψης) και φωτογραφία (μηχανές λήψης, εμφανιστήρια), καθώς και τα τεχνικά τους εγχειρίδια.

Η πρόσβαση στο αρχείο της ΕΡΤ γίνεται μέσω της ιστοσελίδας η οποία εμπλουτίζεται συνεχώς με νέο υλικό, οπότε ο ενδιαφερόμενος πληκτρολογώντας τις λέξεις-κλειδιά βρίσκει το υλικό που επιθυμεί. Η παραχώρηση υλικού γίνεται μετά από αίτημα με ή χωρίς αντίτιμο.

Ιστορικό Αρχείο EPT

Το αρχείο της EPT καλύπτει μία περίοδο από το 1961 που υπογράφηκε η Συμφωνία Σύνδεσης έως και το 1981 που η Ελλάδα εντάχθηκε στην ΕΟΚ και έγινε το δέκατο μέλος, ενώ καλύπτει και την περίοδο της Χούντας, η οποία επηρέασε σημαντικά τις σχέσεις της Ελλάδας με την Ε.Ε.

Στο αρχείο περιέχονται ποικίλες μορφές οπτικοακουστικού υλικού φωτογραφίες, βίντεο, επίκαιρα/ειδησεογραφικό υλικό τηλεόρασης στις οποίες μπορείς μέσω της μηχανής αναζήτησης χρησιμοποιώντας λέξεις κλειδιά να εντοπίσεις το υλικό που επιζητάς. Τα τεκμήρια είναι ψηφιοποιημένα διευκολύνοντας τους ερευνητές στην αναζήτηση τους. Όλα σχεδόν τα τεκμήρια έχουν τεκμηριώσεις που βοηθούν να εντοπίσουν αυτό που θέλουν, ενώ είναι πιθανό να ανακαλύψουν και νέα πράγματα.

Μέσω τους αρχείου δίνεται η δυνατότητα να εξεταστεί το θέμα της ένταξης στην ΕΟΚ από όλες τις οπτικές καθώς στο αρχείο περιέχονται βίντεο από διάφορες ηγετικές προσωπικότητες του εσωτερικού και του εξωτερικού που δηλώνουν τη στάση τους απέναντι στην επικείμενη ένταξη της χώρας.

Φωτογραφικό Αρχείο

Ενδεικτικά στο φωτογραφικό αρχείο εντοπίζονται φωτογραφίες του πρωθυπουργού Κωνσταντίνου Καραμανλή να επιστρέφει από την επίσημη επίσκεψη που έκανε στη Γαλλία στα πλαίσια των διαπραγματεύσεων, οι σχέσεις του έλληνα πρωθυπουργού με τον ομόλογο του Ζισκάρ ντ' Εσταίν ήταν φιλικές και αυτό αποδεικνύεται και με τη συμβολή του Γάλλου προέδρου στην κάμψη των αντιρρήσεων της Ευρωπαϊκής Κοινότητας. Η κίνηση του Βαλερί Ζισκάρ ντ' Εσταίν να παραχωρήσει στον Κωνσταντίνο Καραμανλή το προεδρικό αεροσκάφος για να επιστρέψει στην Ελλάδα, μετά την πτώση της δικτατορίας αποδεικνύει τις καλές σχέσεις που είχαν οι δύο ηγέτες.

Σε περαιτέρω υλικό απεικονίζεται ο Κωνσταντίνος Καραμανλής μαζί με την Βασίλισσα Φρειδερίκη, οι φωτογραφίες αυτές ανήκουν στη συλλογή φωτογραφιών του Πέτρου Πουλίδη και των ΥΙΩΝ ΠΕΤΡΟΥ ΠΟΥΛΙΔΗ.

Επίκαιρα/Ειδησεογραφικό Υλικό Τηλεόρασης

Στην κατηγορία των ειδησεογραφικών εντοπίζεται και το μεγαλύτερο μέρος του αρχείου που μας αφορά, καθώς σε αυτή την κατηγορία υπάρχουν ρεπορτάζ που έχουν γίνει σχετικά με την έκβαση των διαπραγματεύσεων και την εξωτερική πολιτική της κυβέρνησης του Καραμανλή. Επίσης υπάρχουν δηλώσεις, ομιλίες, υλικό από τις διμερείς σχέσεις, την επίσκεψη των επιτελείων σε άλλες χώρες και αντίστοιχα άλλων χωρών

στην Ελλάδα. Επίσης υπάρχουν συνεντεύξεις πολιτικών ηγετών συναντήσεις με φορείς και οργανισμούς για την ενημέρωση τους ως προς την πορεία των διαπραγματεύσεων και την ενημέρωση τους για τις αλλαγές που πρόκειται να επέλθουν με την πλήρη ένταξη της χώρας στην ΕΟΚ.

Διμερείς σχέσεις

Ενδεικτικά αναφέρεται ένα μικρό μέρος των τεκμηρίων και των περιεχομένων τους σε σχέση με αυτό που έχει στη διάθεση του το αρχείο της ΕΡΤ.

Υπάρχει υλικό με τον Ιωάννη Πεσμαζόγλου να κάνει δηλώσεις κατά την αναχώρηση του για τις Βρυξέλλες για να ξεκινήσει εκ νέου τις συνομιλίες με σκοπό την ένταξη της Ελλάδας στην ΕΟΚ μετά την Μεταπολίτευση.

Επίσης μέσα από το αρχείο παρουσιάζεται η τριήμερη επίσκεψη του Κωνσταντίνου Καραμανλή στο Παρίσι, όπου συναντάται με τον Πρωθυπουργό Ζακ Σιρακ (Jacques Chirac), τον Πρόεδρο της Εθνοσυνελεύσεως της Γαλλικής Δημοκρατίας Εντγκαρ Φορ (Edgar Faure) και τον Πρόεδρο της Γαλλικής Δημοκρατίας Βαλερι Ζισκαρ ντ' Εσταιν (Valery Giscard D' Estaing).

Συνεντεύξεις τύπου από τον Υπουργό Συντονισμού και Προγραμματισμού Παναγιώτη (Πανάγου) Παπαληγούρα και άλλες πολιτικές προσωπικότητες της εποχής να κάνουν δηλώσεις σχετικά με την δρομολόγηση της ένταξης της Ελλάδας στην ΕΟΚ, καθώς και κάποιες δηλώσεις που κάνει λίγο πριν την αναχώρηση του. Σημαντική είναι και η συνέντευξη που έδωσε ο πρόεδρος της Μεικτής Κοινοβουλευτικής Επιτροπής για την Σύνδεση της Ελλάδας και τα οφέλη που θα έχει.

Η συνάντηση του πρωθυπουργού με τους νεοεκλεγέντες της Διοίκησης της Πανελλήνιας Συνομοσπονδίας Ενώσεων Γεωργικών Συνεταιρισμών (ΠΑΣΕΓΕΣ), στο Πολιτικό του Γραφείο, ενώ ο Πρωθυπουργός παρουσιάζει την οικονομική κατάσταση, τα εθνικά προβλήματα, την επικείμενη ένταξη στην ΕΟΚ και δηλώνει πρόθυμος να συνεργαστεί με την ΠΑΣΕΓΕΣ για τη λύση του αγροτικού ζητήματος, που αποτελεί κυρίαρχο μέλημα της Κυβερνήσεώς του.

Επίσης ο Υφυπουργός Εξωτερικών αρμόδιος για θέματα Κοινοπολιτείας της Μεγάλης Βρετανίας Ροϊ Χατερσλι (Roy Sydney George Hattersley) φθάνει στην Αθήνα και κάνει συζητήσεις με τους Έλληνες Υπουργό και Υφυπουργό Εξωτερικών Δημήτριο Μπίτσιο και Κωνσταντίνο Σταυρόπουλο αντίστοιχα, κατά τη διάρκεια της διήμερης επίσκεψής του στην Αθήνα για την επίλυση του Κυπριακού ζητήματος και την ένταξη της Ελλάδος στην ΕΟΚ. Μέσα από αυτό το υλικό όπως και το αρχείο μέσα από το οποίο φαίνεται η επίσκεψη του Κωνσταντίνου Καραμανλή στην Ρώμη, όπου ο δήμαρχος Κλελιο Νταρίντα (Clelio Darida) εκφωνεί λόγο στον οποίο αναφέρεται στην ανάγκη που έχουν οι δυο χώρες για πιο στενούς δεσμούς και ο πρωθυπουργός τον ευχαριστεί προσφέροντας του ένα αντίγραφο αρχαιοελληνικής τέχνης ως δώρο. Καθώς και υλικό από μία συνέντευξη που παραχώρησε ο πρώην πρωθυπουργός της Δανίας Γενς Οτο Κραγκ (Jens Otto Krag) στο ξενοδοχείο «Μεγάλη Βρετανία» και μετέπειτα από το γεύμα

που παρατέθηκε προς τιμήν του Υφυπουργού Εξωτερικών της Μεγάλης Βρετανίας αρμόδιο για θέματα της Κοινοπολιτείας Ροϊ Χατερσλι (Roy Sydney George Hattersley) την επόμενη μέρα. Όλα αυτά δείχνουν τις διμερείς σχέσεις. Τις επισκέψεις των ξένων ομόλογων στην ώρα μας και τις δηλώσεις τους σχετικά με την πορεία των διαπραγματεύσεων.

Υπάρχει επίσης υλικό με το μήνυμα που απευθύνει ο πρωθυπουργός προς τους πολίτες σχετικά με την αίτηση προσχωρήσεως τονίζοντας τα οικονομικά και οικονομικά οφέλη που θα έχει η Ελλάδα, ενώ υπογραμμίζει την ασφάλεια που θα προσφέρει η ένταξη της Ελλάδας στην ΕΟΚ στην ασφάλεια της χώρας από εξωτερικούς κινδύνους. Σε άλλα τεκμήρια παρουσιάζονται συναντήσεις του με πρέσβεις των κρατών-μελών της ΕΟΚ του πρωθυπουργού αλλά και ένα γεύμα που παρέθεσε ο Υπουργός Συντονισμού και Προγραμματισμού Παναγιώτης (Παναγής) Παπαληγούρας στους Υπουργούς των κρατών-μελών στο ξενοδοχείο «Μεγάλη Βρετανία».

Επιπλέον είναι η εναρκτήρια πανηγυρική συνεδρίαση της 9ης Συνόδου της Μεικτής Κοινοβουλευτικής Επιτροπής για τη Σύνδεση της Ελλάδος με την ΕΟΚ. Σε αυτό το τεκμήριο φαίνεται ο Πρόεδρος της Βουλής Κωνσταντίνος Παπακοσταντίνου, ο Πρόεδρος του Συμβουλίου Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και Υπουργός Εξωτερικών της Ιρλανδίας Γκάρετ Φιτζεραλντ και ο Υπουργός Συντονισμού και Προγραμματισμού Παναγιώτης (Παναγής) Παπαληγούρας να εκφωνούν τοις ομιλίες τους, οι δύο τελευταίοι εκφώνησαν τις ομιλίες τους στα γαλλικά.

Ανάμεσα στο αρχείο υπάρχουν συνάντηση του Παναγιώτη (Παναγή) Παπαληγούρα με τον πρώην Υπουργό Οικονομικών της Ιρλανδίας Ρίτσαρντ Μπερκέ (Richard Burke), ο Υπουργός Εξωτερικών της Ολλανδίας απαντάει σε ερωτήσεις δημοσιογράφων σχετικά με τις διαπραγματεύσεις της Ελλάδας με την ΕΟΚ, ο Πρόεδρος των Επιμελητηρίων των κρατών-μελών κάνει δηλώσεις κατά την άφιξη του στην Αθήνα.

Επικρατούσα κατάσταση στο εσωτερικό

Σε αυτή τη κατηγορία υπάρχει υλικό με δηλώσεις σχετικά με την ένταξη της χώρας από τον Διοικητή της Τράπεζας Ελλάδος Ξενοφών Ζολώτα, τον διευθυντή της Εθνικής Τράπεζας και καθηγητή Άγγελο Αγγελόπουλο, καθώς και τον Υπουργό Συντονισμού και Προγραμματισμού Παναγιώτη (Παναγή) Παπαληγούρα κατά την αναχώρηση του για Βρυξέλλες που δηλώνει την έναρξη των διαπραγματεύσεων ενώ σε άλλο τεκμήριο αναφέρεται στην σχέση της Ελλάδας με τη Δανία ενόψει της επικείμενης συνάντησης με τον Υπουργό Εξωτερικών Κνουτ Μπεργκε Αντερσεν (Knud Borge Andersen) . Επιπλέον του Υφυπουργού Εξωτερικών αρμόδιου για θέματα Κοινοπολιτείας της Μεγάλης Βρετανίας Ροϊ Χατερσλι (Roy Sydney George Hattersley) ο οποίος φθάνει στην Αθήνα και δηλώνει την υποστήριξη της Μ. Βρετανίας προς την

Ελλάδα και έπειτα κάνει δηλώσεις για την επίσκεψη του Βρετανού Επίτροπου Τζορτζ Τομσον (George Thomson) υπεύθυνου για την Περιφερειακή Ανάπτυξη και μιλάει για τις ενταξιακές τους συνομιλίες κα μεταφράζει τις δηλώσεις του Επίτροπου σχετικά με τον σκοπό της επίσκεψης του.

Όπως και δηλώσεις που κάνει ο Υφυπουργός Συντονισμού και Προγραμματισμού υπεύθυνος για θέματα της ΕΟΚ Γεώργιος Κοντογεώργης κατά την επιστροφή του από τις Βρυξέλλες για την πορεία των συνομιλιών. Επίσης του Γενικού Γραμματέα του Υπουργείου Εξωτερικών Βύρωνα Θεοδωρόπουλου και του Μόνιμου Αντιπροσώπου της Ελλάδος στην ΕΟΚ Πρέσβη Στέφανου Σταθάτου σχετικά με το επικείμενο ταξίδι τους στις Βρυξέλλες, του Επιτρόπου της ΕΟΚ Κλοντ Σεσον (Claude Cheysson) και του Υπουργού Συντονισμού και Προγραμματισμού Παναγιώτη (Παναγή) Παπαληγούρα. Οι δύο άντρες αναφέρονται στη σημασία της ένταξης της Ελλάδας ενώ ο δεύτερος αναφέρεται στα προβλήματα που αντιμετωπίζει η χώρα στις προσπάθειες της. Τέλος ο Υπουργός Εξωτερικών της Γερμανίας Χανς Ντηντριχ Γκενσερ κάνει δηλώσεις κατά την άφιξη του στο αεροδρόμιο της Αθήνας για την στήριξη της Γερμανίας στην Ελλάδα όσον αφορά την ένταξη της στην ΕΟΚ αλλά και μαζί με τον Παναγιώτη Παπαληγούρα μετά την συνάντησή τους και με τον Υπουργό Εξωτερικών της Ιρλανδίας Μαικλ Ο' Κενεντι (Mickael O' Kennedy).

Επιπλέον υλικό με τον Υπουργό Συντονισμού και Προγραμματισμού Παναγιώτη (Παναγή) Παπαληγούρα σε συνέντευξη Τύπου με τον Υπουργό Εξωτερικών της Ολλανδίας και Προεδρεύοντος του Συμβουλίου Υπουργών της ΕΟΚ των «9» Μαξ Βαν Ντερ Στουλ (Max Van Der Stoel) όπου μετά τη συζήτηση τους ήταν θετικοί ως προς την επίλυση των προβλημάτων σχετικά με τις διαπραγματεύσεις. Καθώς και ομιλίες του σε γεύμα οικονομικών επιστημών σχετικά με την ένταξη στην ΕΟΚ, στο 5ο Πανελλήνιο Συνέδριο των Εμπορικών Συλλόγων που διοργανώνεται από το Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο Θεσσαλονίκης (ΕΒΕΘ). Στην ομιλία του αναφέρεται στη δημοσιονομική πολιτική, στην αύξηση του ΑΕΠ και στη δυνατότητα ανάπτυξης του ελληνικού εμπορίου με την ένταξη της χώρας στην ΕΟΚ, ενώ σε άλλη ομιλία του αναφέρεται στο ιστορικό της πορείας ενταξιακής διαδικασίας της Ελλάδος στην ΕΟΚ. Στο οπτικοακουστικό υλικό εντοπίζονται ακόμη συναντήσεις του Υπουργού Συντονισμού και Προγραμματισμού με τον Πρόεδρο της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων Ιβ Λε Πορτς (Yves Le Portz), με τον Υπουργό Εξωτερικών της Ολλανδίας Μαξ Βαν Ντερ Στουλ (Max Nan Ber Stoel) στη Χάγη, με τον Υφυπουργό Εξωτερικών της Ολλανδίας Μπρινκχορστ και με τον Υπουργό Εμπορίου της Μεγάλης Βρετανίας Εντμουντ Εμανουέλ Ντελ (Edmund Emanuel Del) στα πλαίσια της επίσκεψης του δεύτερου στην Ελλάδα.

Σε άλλο τεκμήριο ο πρωθυπουργός φαίνεται να κάνει δηλώσεις μετά την συνάντησή του με τον Πορτογάλο πρωθυπουργό Μαριο Σοαρες σχετικά με την ομαλή ένταξη των δύο χωρών στην ΕΟΚ. Ενώ σε αποσπάσματα από διάφορες συνελεύσεις συναντήσεις όπως το γεύμα του Συνδέσμου Διπλωματούχων Εμπορικών και Οικονομικών Επιμελητηρίων στο ξενοδοχείο «ΧΙΛΤΟΝ», κάποια σεμινάρια στο Πάντειο όπου ο πρόεδρος της Τράπεζας Ελλάδος και άλλοι ευρωπαίοι καθηγητές αναλύουν την ένταξη της Ελλάδας στην ΕΟΚ σε μία συζήτηση στρογγυλής τραπέζης. Επίσης υπάρχουν ομιλίες των μελών και του Προέδρου της Μεικτής Κοινοβουλευτικής Επιτροπής.

Επιπλέον υλικό υπάρχει από ομιλίες που διοργανώθηκαν στο Συνέδριο Γεωπόνων και Γεωργικών Συνεταιρισμών αλλά και από εκστρατεία του Διοικητή της Αγροτικής Τράπεζας της Ελλάδος (ΑΤΕ) καθηγητή Αδαμάντιο Πεπελάση, μιλά για την εκστρατεία ενημέρωσης του αγροτικού πληθυσμού της επαρχίας σχετικά με την ένταξη της ΕΛΛΑΔΟΣ στην ΕΟΚ και για τα προβλήματα βασικής μορφής της ελληνικής γεωργίας, που έχει αναλάβει να επιλύσει η Διεύθυνση Μελετών και Προγραμματισμού της Αγροτικής Τράπεζας της Ελλάδος που συστήνεται. Σε άλλη ομιλία αναφέρθηκαν στην ελληνική ιατρική και πως θα επηρεαστεί από την ένταξη στην ΕΟΚ. Ενώ στο Μουσείο Πολέμου διοργανώθηκε μία εκδήλωση με θέμα «Ιρλανδία και ΕΟΚ» και υπάρχει απόσπασμα της ομιλίας στο αρχείο της ΕΡΤ.

Το έτος 1976 κλείνει με συσκέψεις των Υπουργών και την απόσπασμα από την προεκλογική εκστρατεία του ΠΑΣΟΚ και με Ανδρέα Παπανδρέου να κάνει δηλώσεις σχετικά με τις συνέπειες της ένταξης της Ελλάδας στην ΕΟΚ.

Το 1977 ξεκινούν συσκέψεις για την ενημέρωση των βιομηχανιών και των επιχειρηματιών σχετικά με τις αλλαγές στην λειτουργία τους μετά την ένταξη της χώρας, ενώ υπάρχει πλούσιο υλικό από συνεντεύξεις των Παναγιώτη (Παναγή) Παπαληγούρα, του Ολλανδού Πρέσβη Α. Φ. Καλκοεν (A. F. Calkoen) ενόψει της επίσκεψης του Κωνσταντίνου Καραμανλή στην Ολλανδία, του πρώην πρωθυπουργού της Δανίας Γενς Οτο Κραγκ (Jens Otto Krag), ο πρόεδρος της Βουλής Κωνσταντίνος Παπακωνσταντίνου στο πλαίσιο του Συνεδρίου της Ενώσεως Ευρωπαϊκού Οικονομικού Τύπου μιλά με εκδότες του οικονομικού Τύπου.

Σε περεταίρω υλικό εντοπίζονται: συνέντευξη Τύπου του Αντιπροέδρου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Λορεντζο Ναταλι (Lorenzo Natali) ο οποίος βρισκόταν στην Ελλάδα στα πλαίσια των εργασιών της 13^{ης} Συνόδου της Μεικτής Κοινοβουλευτικής Επιτροπής για τη Σύνδεση της Ελλάδας στην ΕΟΚ, που διεξάχθηκε στην Μυτιλήνη, ενώ ο Ιωάννης (Γιαγκος) Πεσμαζόγλου ενόψει της έναρξης της Συνόδου μιλάει για τα οφέλη που θα έχει η Ελλάδα και συγκεκριμένα οι αγρότες από την ένταξη.

Τέλος από το 1978 το υλικό που έχει η ΕΡΤ αναφέρεται στην απονομή του βραβείου Καρλομάγνου στον πρωθυπουργό Κωνσταντίνο Καραμανλή στο Δημαρχείο του Άαχεν ενώ στη συνέχεια ακολουθεί και η ομιλία του με θέμα την ενωμένη Ευρώπη. Επιπλέον υπάρχει υλικό από την άφιξη του στο Παρίσι και τις δηλώσεις του για την εξέλιξη των διαπραγματεύσεων. Ενώ το τελευταίο αρχειακό υλικό που αφορά την πορεία της Ελλάδας στην ενοποίηση με την Ευρώπη είναι στις 21/12/1978 που ο Καραμανλής σε τηλεοπτικό διάγγελμα του ανακοινώνει στον ελληνικό λαό την θετική έκβαση των διαπραγματεύσεων στις Βρυξέλλες και τα οφέλη που θα έχει η χώρα με την ένταξη της στην ΕΟΚ.

3.2 Ίδρυμα «Κωνσταντίνος Γ. Καραμανλής»

Ιστορικό δημιουργίας- λειτουργία

Το Ίδρυμα «Κωνσταντίνος Γ. Καραμανλής» συστάθηκε το 1983 και αποτελεί σημαντικό κέντρο διαφύλαξης της ιστορικής μνήμης και προαγωγής της επιστημονικής έρευνας. Η απόφασή του να καταθέσει το πολιτικό του αρχείο σε ένα κοινωφελές Ίδρυμα που θα έφερε το όνομά του υπήρξε πρωτοποριακή και συνέβαλε καθοριστικά στην ουσιαστική επιστημονική προσέγγιση των προβλημάτων της σύγχρονης ελληνικής ιστορίας. Η υιοθέτηση, έκτοτε, του παραδείγματός του από άλλους Έλληνες πολιτικούς και από Ιδρύματα που συστάθηκαν με παρεμφερή χαρακτήρα, πιστοποιεί την έγκαιρη ανταπόκριση στο γενικότερο πνεύμα των καιρών.

Αποτελεί νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου και διέπεται από τους νόμους περί κοινωφελών ιδρυμάτων. Μέσω των τεκμηρίων που διαθέτει διαφωτίζεται η δράση του Κωνσταντίνου Καραμανλή σε όλη της την έκταση και εμπλουτίζεται σημαντικά η ιστορική γνώση για την μεταπολεμική Ελλάδα. Η σύσταση και λειτουργία του Ιδρύματος, με τη συγκατάνευση και τη συνδρομή του ιδίου του Κωνσταντίνου Καραμανλή, υπήρξε πράξη πρωτοπόρα και αποτελεί πρότυπο για την ανάληψη και άλλων πρωτοβουλιών με ανάλογο περιεχόμενο στην Ελλάδα.

Το Ίδρυμα πρωτοπορεί στους τομείς των εκδόσεων, με σημαντικές πρωτοβουλίες σχετικά με το έργο και την πολιτεία του Κωνσταντίνου Καραμανλή, της ηλεκτρονικής τεχνολογίας, μέσω της πλήρους ψηφιοποίησης του αρχειακού του υλικού, έντυπου, εικόνας και ήχου, της διοργάνωσης σειράς δημόσιων εκδηλώσεων στην Αθήνα, την υπόλοιπη Ελλάδα και το εξωτερικό, και της εκπαίδευσης, μέσα από την ανάπτυξη της έδρας Ελληνικών και Ευρωπαϊκών Σπουδών, «Κωνσταντίνος Γ. Καραμανλής» στην κορυφαία σχολή διεθνών σχέσεων Fletcher School του Πανεπιστημίου Tufts στη Βοστώνη των ΗΠΑ. Το Ίδρυμα από το 2000 είναι μέλος του Διεθνούς Συμβουλίου Αρχείων (International Council of Archives – ICA) και ενεργό μέλος της Διεθνούς Επιτροπής που αφορά στα Αρχεία των Κοινοβουλίων, των Πολιτικών Κομμάτων και των Πολιτικών Προσωπικοτήτων (Section of Archives and Archivists of Parliaments and Political Parties – SPP).

Σκοπός του Ιδρύματος

Κύριος σκοπός του ιδρύματος είναι η πληρέστερη διαφώτιση των ιστορικών γεγονότων της περιόδου μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, σε συνδυασμό με τη συστηματική μελέτη και έρευνα του έργου του Κωνσταντίνου Καραμανλή και την προώθηση της ιδέας της Ενωμένης Ευρώπης. Θεμελιακή προϋπόθεση για την επίτευξη του σκοπού αυτού υπήρξε η συγκέντρωση, διαφύλαξη και αξιοποίηση του προσωπικού του αρχείου με επιδίωξη την προαγωγή της επιστημονικής έρευνας, μακράν κάθε πολιτικής ή άλλης σκοπιμότητας.

Το ίδρυμα εργάζεται πάνω στον εκσυγχρονισμό των παρεχόμενων υπηρεσιών, στον εμπλουτισμό των συλλογών, στη συγκρότηση σειράς δημοσιευμάτων, τη διεξαγωγή συνεδρίων, σεμιναρίων, διαλέξεων, εκθέσεων και πολιτιστικών εκδηλώσεων, τη συνεργασία με παρεμφερή Ιδρύματα του εξωτερικού, όπως τα Ιδρύματα Κόνραντ Αντενάουερ, Σαρλ Ντε Γκωλ, Μάριο Σοάρες, κ.ά., τη σύσταση Έδρας Ελληνικών και Ευρωπαϊκών Σπουδών «Κωνσταντίνος Γ. Καραμανλής» στη Σχολή Fletcher του Πανεπιστημίου Tufts της Βοστώνης και τη συμμετοχή σε επιμορφωτικά προγράμματα.

Ιστορικό αρχείο του Ιδρύματος «Κωνσταντίνος Γ. Καραμανλής»

Το οπτικοακουστικό υλικό του Αρχείου του Κ. Καραμανλή προέρχεται από διάφορες πηγές. Η πλειοψηφία του προέρχεται από την Ε.Ρ.Τ. και τη Γενική Γραμματεία Τύπου και Πληροφοριών. Ακόμα, σημαντικό μέρος του έχει παραχωρηθεί από τα ιδιωτικά τηλεοπτικά κανάλια MEGA CHANNEL, ANTENNA, STAR CHANNEL και ΣΚΑΪ.

Πρωτοπόρο στη διαφύλαξη και διαχείριση αρχειακού υλικού στη νέα ψηφιακή εποχή, το Ιστορικό Αρχείο του Ιδρύματος εντάχθηκε στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Κοινωνία της Πληροφορίας», με συγχρηματοδότηση από την Ευρωπαϊκή Ένωση και το Ελληνικό Δημόσιο. Το 2007, ολοκλήρωσε την τεκμηρίωση και ψηφιοποίηση των εγγράφων και του οπτικοακουστικού υλικού του Αρχείου του Κωνσταντίνου Καραμανλή και το 2008 προχώρησε στην τεκμηρίωση και ψηφιοποίηση των Αρχείων της οικογένειας Τσαλδάρη, καθώς και τη «Συλλογή Ιστορικών Κειμηλίων Αναστασίου Κανελλόπουλου», με αναφορά στον Παναγιώτη Κανελλόπουλο και τον Κωνσταντίνο Καραμανλή. Με την ολοκλήρωση αυτών των έργων, το Ιστορικό Αρχείο του Ιδρύματος διαθέτει σε ψηφιοποιημένη μορφή πάνω από 300.000 σελίδες χαρτώου υλικού, 38.000 φωτογραφίες, 200 ώρες οπτικού υλικού και 500 κειμήλια.

Μετά τη ψηφιοποίηση του αρχείου και την εγκατάσταση νέου λογισμικού, οι νέες ηλεκτρονικές καρτέλες προσαρμόστηκαν στο Διεθνές Πρότυπο Αρχειακής Περιγραφής του Διεθνούς Συμβουλίου Αρχείων ενώ ταυτόχρονα έγινε η μεταφορά των μεταδεδομένων που προϋπήρχαν στο σύστημα. Μετά το πέρας των εργασιών συνεχίζεται ο έλεγχος στην ποιότητα των ψηφιακών τεκμηρίων, καθώς και στα μεταδεδομένα που έχουν καταχωρηθεί στο σύστημα, ενώ συμπληρώνεται η τεκμηρίωση των επιπλέον εγγράφων και αποκομμάτων εφημερίδων που ψηφιοποιήθηκαν.

Το μεγαλύτερο μέρος του αρχείου αποτελείται από το Αρχείο του Κωνσταντίνου Καραμανλή, δωρεά του ίδιου, και καλύπτει την ευρύτερη περίοδο της πολιτικής του δράσης, από το 1946 έως το 1995, με πλούσιο χαρτώο και οπτικοακουστικό υλικό. Αργότερα εμπλουτίστηκε και με αρχεία συνεργατών του όπως είναι του ου Ευάγγελου

Αβέρωφ-Τοσίτσα, του Κωνσταντίνου Παπακωνσταντίνου, του Γεωργίου Κοντογεώργη, του Νικολάου Μάρτη, του Ιωάννη Μπούτου, του Γεράσιμου Αποστολάτου και του Γεωργίου Σπέντζα. Ακόμα, κατέχει και διαχειρίζεται σημαντικά σε αξία αρχεία και συλλογές πολιτικών και άλλων προσωπικοτήτων, όπως του Παναγή Τσαλδάρη, του Κωνσταντίνου Τσαλδάρη, της Λίνας Τσαλδάρη, του Αναστάσιου Κανελλόπουλου με αναφορά στον Παναγιώτη Κανελλόπουλο, του Γεωργίου Δασκαλάκη, του Γεωργίου Παραβάντη, του Διονυσίου Φλάμπουρα, του Νικόλαου Παναγιωτάτου και του Άλκη Δελμούζου. Επίσης έχει τεθεί σε εφαρμογή η συλλογή προφορικών μαρτυριών προσώπων που συνεργάστηκαν στενά με τον Κωνσταντίνο Καραμανλή ή είχαν σημαντικό ρόλο στην πολιτική ζωή παράλληλα με τον ίδιο. Οι αρχειακές πηγές προβάλλουν ενδιαφέρουσες πτυχές της σύγχρονης πολιτικής, οικονομικής, κοινωνικής και πολιτιστικής ιστορίας της Ελλάδας και της διεθνούς κοινότητας. Το υλικό τους είναι αλληλοσυμπληρούμενο και εξασφαλίζει μία εξαιρετικά εμπεριστατωμένη αποτύπωση της πολιτικής ζωής της χώρας από την περίοδο του Μεσοπολέμου έως και τη δεκαετία του '90.

Το οπτικοακουστικό αρχείο αποτελείται από μία πλούσια συλλογή, λυτών ή τοποθετημένων σε λευκώματα, φωτογραφιών με αναφορά στην πολιτική δράση και τον ιδιωτικό βίο του Κωνσταντίνου Καραμανλή. Συγκεκριμένα το αρχείο αποτελείται από 11.000 λυτές φωτογραφίες και 177 λευκώματα τα οποία περιέχουν 7000 φωτογραφίες. Οι βασικές ενότητες από τις οποίες συγκροτείται η συλλογή αναφέρονται στις περιόδους των δύο πρωθυπουργικών και προεδρικών του θητειών, καθώς και στην ιδιωτική του ζωή (νεανικά χρόνια, σπουδές, επαγγελματική δραστηριότητα, γάμος κλπ). Αποτελείται επίσης από κινούμενες εικόνες (video) και ηχητικές εγγραφές (audio). Η αξιοποίησή των οποίων συμβάλλει θετικά στη συγκριτική έρευνα και την πολυδιάστατη ερμηνεία των ιστορικών γεγονότων. Τα τεκμήρια αυτά συμβάλλουν στην πληρέστερη ανασύνθεση της γενικής εικόνας της μεταπολεμικής Ελλάδας και προσφέρουν στοιχεία σχετικά με διεθνή γεγονότα. Η συλλογή αυτή έχει αποτυπωθεί σε οπτικά φιλμ των 16 και 25 ιντσών και 375 βιντεοκασέτες τύπου BETA, UMATIC και VHS, που ψηφιοποιήθηκαν σε 375 DVD. Πριν όμως ακόμα προχωρήσει η ψηφιοποίηση τους, οι λυτές φωτογραφίες ταξινομήθηκαν σε ενότητες και υποενότητες. Έτσι, δημιουργήθηκαν τρεις βασικοί άξονες (Εσωτερική πολιτική, Εξωτερική πολιτική, Ειδικές κατηγορίες), εντός των οποίων ταξινομήθηκαν βάσει χρονολογίας και θέματος και κωδικοποιήθηκαν, ώστε να ενταχθούν στο ηλεκτρονικό πρόγραμμα ψηφιοποίησης.

Παράλληλα, πραγματοποιήθηκε η τεκμηρίωση του υλικού, η οποία περιλαμβάνει περιγραφή του γεγονότος, πρόσωπα και ιδιότητες, τόπο, ημερομηνία, τη θεματική κατηγορία στην οποία εντάσσεται, καθώς και λέξεις – κλειδιά που παρέχουν στον ερευνητή επιπλέον δυνατότητες αναζήτησης. Τέλος, υπάρχουν πληροφορίες για τεχνικά χαρακτηριστικά των φωτογραφιών.

Η διάρθρωση αυτή εμπλουτίστηκε περαιτέρω για τις ανάγκες της τεκμηρίωσης της συλλογής των βίντεο. Στους τρεις βασικούς άξονες της εσωτερικής πολιτικής, της εξωτερικής πολιτικής και των ειδικών κατηγοριών, προστέθηκε αυτός των Γεγονότων της Σύγχρονης Ελληνικής Ιστορίας (Βαλκανικοί Πόλεμοι, Β' Παγκόσμιος, Εμφύλιος Πόλεμος, Σχέδιο Μάρσαλ).

Ο πρώτος άξονας της Εσωτερικής Πολιτικής διαρθρώνεται στις εξής υποκατηγορίες με βάση την πολιτική σταδιοδρομία του Κωνσταντίνου Καραμανλή: 1935-1955, Κυβερνητικό έργο (Πρώτη και Δεύτερη Πρωθυπουργική Περίοδος σε κάθε έναν από τους κυβερνητικούς τομείς, π.χ. Δημόσια έργα, τουριστική, οικονομική, εκπαιδευτική πολιτική κ.ά.), Συμπαράσταση στο Κυβερνητικό Έργο (Πρώτη και Δεύτερη Προεδρική Θητεία σε όλους τους τομείς), Λειτουργία Θεσμών (Κοινοβούλιο, Κόμματα, Εκλογές, Πρόεδροι Δημοκρατίας, Βασιλείς, Σύνταγμα κ.ά.).

Ο δεύτερος άξονας της εξωτερικής πολιτικής διαρθρώνεται ως εξής: Διμερείς σχέσεις, Διεθνείς Οργανισμοί, Κυπριακό, Μακεδονικό, Βαλκάνια, Βραβεύσεις Εξωτερικού.

Ο τρίτος άξονας διακρίνεται στις εξής κατηγορίες: Αποκατάσταση Δημοκρατίας, Τιμητικές διακρίσεις στο εσωτερικό, Εκδηλώσεις, Ιδιωτική ζωή, Περιοδείες, Αφιερώματα κ.ά. Αναλυτικοί κατάλογοι και πληροφορίες σχετικές με το σύνολο του υλικού αυτού παρέχονται στους ερευνητές τόσο στο αναγνωστήριο του Ιδρύματος όσο και μέσα από την ιστοσελίδα του. Έχει επίσης προσωπικές μαρτυρίες ατόμων από την Ελλάδα και το εξωτερικό και συσχετίστηκαν με τον Κωνσταντίνο Καραμανλή. Τέλος, είναι η συλλογή κειμηλίων του η οποία περιλαμβάνει μεταξύ άλλων προσωπικά ενθύμια και έργα ζωγραφικής ή γλυπτικής με ιδιαίτερο ιστορικό και καλλιτεχνικό ενδιαφέρον. Τα προσωπικά του ενθύμια (παράσημα, μετάλλια, πλακέτες, διπλώματα, βραβεία, κ.ά) συνδέονται άμεσα με κορυφαία γεγονότα της πολιτικής του σταδιοδρομίας που δρομολογούν την ιστορική πορεία της Ελλάδας κατά τη μεταπολεμική περίοδο, στο εσωτερικό και στο διεθνές πεδίο.

Η ψηφιοποίηση της ταινιοθήκης πραγματοποιήθηκε σε δύο στάδια. Στο πρώτο έγινε μεταγραφή σε ψηφιακή μορφή του περιεχομένου όλων των βιντεοταινιών του Αρχείου, που βρίσκονταν σε μορφή VHS, Beta και Umatic. Στο δεύτερο στάδιο, το ψηφιοποιημένο υλικό υπέστη περαιτέρω επεξεργασία και τα επιμέρους θέματα που περιέχονταν σε κάθε DVD διαχωρίστηκαν και αποτέλεσαν το καθένα ένα ξεχωριστό video σε συμπιεσμένη μορφή, κατάλληλη και για προβολή στο διαδίκτυο. Ως αποτέλεσμα αυτής της εργασίας, υπάρχουν αυτή τη στιγμή 375 DVD σε μορφή MPEG -2 και 29 DVD, που περιέχουν 1408 video τύπου MPEG-4 και διάρκειας άνω των 210 ωρών, που καλύπτουν την περίοδο 1912 - 1998. Ειδικότερα, η Συλλογή Οπτικοακουστικού Υλικού του Αρχείου Κ. Καραμανλή περιλαμβάνει 375 κασέτες τύπου VHS, Beta και Umatic, οι οποίες περιέχουν ως επί το πλείστον περισσότερα του ενός θέματα. Η ψηφιοποίηση τους ολοκληρώθηκε σε δύο στάδια: αρχικά παραδόθηκαν 375 DVD τύπου MPEG 2 υψηλής ανάλυσης και συνολικής διάρκειας περίπου 250 ωρών. Κάθε ένα συνοδευόταν από την ευρετηρίαση του περιεχομένου του. Μετά το πέρας της ψηφιοποίησης δημιουργήθηκαν κατάλογοι ανά κασέτα και ανά θεματική ενότητα, σύμφωνα με τη διάρθρωση του Αρχείου Εγγράφων και του Αρχείου Φωτογραφιών.

Έρευνα στο αρχείο πραγματοποιείται μετά από έγκριση γραπτής αίτησης που υποβάλλει ο ενδιαφερόμενος στον επιστημονικό υπεύθυνο των Αρχείων, συμπληρώνοντας σχετικό έντυπο. Η άδεια για την αναδίφηση του υλικού παρέχεται όταν αυτό δεν εμπίπτει στους περιορισμούς που προβλέπονται, σε εφαρμογή των κανόνων περί απορρήτου, από την εθνική και διεθνή νομοθεσία, τον κανονισμό του Ιδρύματος ή τη θέληση του δωρητή (όταν το αρχείο προέρχεται από δωρεά). Ενώ η

μελέτη των εγγράφων πραγματοποιείται στο αναγνωστήριο του Ιδρύματος. Κάθε ερευνητής είναι υπεύθυνος για την ασφαλή διατήρηση και επιστροφή του υλικού που παραλαμβάνει.

Ιστορικό Αρχείο Κωνσταντίνου Καραμανλή

Το Ιστορικό αρχείο του Ιδρύματος Κωνσταντίνος Γ. Καραμανλής καλύπτει την ευρύτερη περίοδο από την ανάληψη της πρώτης πρωθυπουργίας του από τον Οκτώβριο του 1955 έως και τη λήξη της δεύτερης και της θητείας του ως πρόεδρος της Δημοκρατίας τον Μάρτιο του 1995.

Το αρχείο αποτελείται από έγγραφα ποικίλης μορφής και περιεχομένου (μνημόνια, προσωπικά σημειώματα, κείμενα αλληλογραφίας και άλλα έντυπα). Το έγγραφο αποτελείται από 487 φακέλους έχει μικροφωτογραφηθεί από το 1989 και έχει αποδελτιωθεί έγγραφο προς έγγραφο από το 1992. Επίσης έχει μηχανοργανωθεί και καταλογογραφηθεί, έχουν περαστεί στο κεντρικό σύστημα μηχανοργάνωσης και έχουν εκτυπωθεί περιγραφικοί κατάλογοι που ενσωματώθηκαν στην ιστοσελίδα του ιδρύματος και τέλος έχουν ψηφιοποιηθεί.

Όσον αφορά το οπτικοακουστικό υλικό του Ιστορικού Αρχείου αντικατοπτρίζει με λεπτομέρειες τις πολιτικές εξελίξεις της χώρας την περίοδο 1955-1995, ενώ περιέχει και υλικό που δείχνει τη συνεργασία της χώρας μας με άλλες χώρες καθώς και με διακεκριμένους πολιτικούς.

Οι προφορικές μαρτυρίες παρουσιάζουν στοιχεία της προσωπικότητας του πρώην πρωθυπουργού καθώς και των συνεργατών του. Στο αρχείο προβάλλεται η οικονομική ανάπτυξη της χώρας κατά τη δεκαετία του 50', η αποκατάσταση της Δημοκρατίας το 1974 και τη σταδιακή ενσωμάτωση της Ελλάδας στον κορμό της Ενωμένης Ευρώπης. Σημαντικό τμήμα του αρχείου έχει δημοσιευτεί στο δωδεκάτομο έργο «Κωνσταντίνος Καραμανλής: Αρχείο. Γεγονότα και Κείμενα».

Το αρχείο είναι χωρισμένο σε τρεις ενότητες:

Α' Ενότητα

5 Οκτωβρίου 1955-24 Ιουλίου 1974

Αυτή η ενότητα περιέχει υλικό από το 1955 όταν ο Κωνσταντίνος Καραμανλής ανέλαβε την πρωθυπουργία της χώρας, ενώ παράλληλα ξεκίνησαν στην Μεσίνα της Σικελίας συναντήσεις των δυτικοευρωπαϊκών χωρών που θα καταλήξουν αργότερα στην σύσταση της ΕΟΚ το 1957. Το αρχειακό υλικό αποκαλύπτει ενδιαφέροντα στοιχεία για την ελληνική εξωτερική πολιτική. Με την εκλογική ήττα του το 1963 πηγαίνει στο Παρίσι όπου μένει αυτοεξόριστος για έντεκα χρόνια. Από εκείνη την περίοδο η αλληλογραφία του είναι αυτή που επικρατεί στο αρχείο. Η ενότητα κλείνει με την κατάλυση του δικτατορικού καθεστώτος που επιβλήθηκε το 1967 και έπεσε στις 24-7-1974 και μία από τις συνέπειες του ήταν το «πάγωμα» της Συμφωνίας Σύνδεσης.

Συγκεκριμένα αυτή η ενότητα περιέχει:

μνημόνια συνομιλιών που παρουσιάζουν αναλυτικά τα επιχειρήματα που υποστηρίχθηκαν, αφενός από τον Κ. Καραμανλή και τα κυβερνητικά του στελέχη και αφετέρου από εκπροσώπους ξένων χωρών, κατά την προσπάθεια των πρώτων να εντάξουν τη χώρα στην τροχιά της ευρωπαϊκής ενοποίησης. Διαφωτιστικές εκθέσεις, σημειώματα, τηλεγραφήματα και ανακοινωθέντα των βασικών συντελεστών, οι οποίοι χειρίστηκαν τα σχετικά θέματα, δηλαδή των Γ. Πεσμαζόγλου, Ε. Αβέρωφ-Τοσίτσα, Α. Πρωτοπαπαδάκη, Π. Παπαληγούρα, Θ. Χρηστίδη, κ.ά.. Επίσημα υπομνήματα και αναφορές που σχετίζονται με τις ελληνικές θέσεις στο πλαίσιο των διαπραγματεύσεων του Οργανισμού Ευρωπαϊκής Οικονομικής Συνεργασίας για τη δημιουργία μιας Ευρωπαϊκής Ζώνης Ελευθέρων Συναλλαγών κατά την περίοδο 1957-1958. Πολυποίκιλο υλικό - πρακτικά, σημειώματα, τηλεγραφήματα, αποκόμματα τύπου, κ.ά. - που αναφέρεται στις επισκέψεις α) του Κ. Καραμανλή στα δυτικοευρωπαϊκά κράτη (βλ. ενδεικτικά, επίσκεψη στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας τον Νοέμβριο του 1958, όπου συναντήθηκε με τον καγκελάριο Αντενάουερ, στην Ιταλία τον Νοέμβριο του 1959, συνάντηση με τον ομόλογο του Σέννι, στη Γαλλία τον Ιούλιο του 1960 και τον Φεβρουάριο του 1961, συνάντηση με τον Ντε Γκώλ), β) ευρωπαίων ηγετών (Ερχαρντ, Χους, Φανφάνι, Ντε Γκώλ), και ιθυνόντων της Ε.Ο.Κ. (Χάλσταϊν, Μαρζολέν, Ρέυ, κ.ά) στη χώρα μας.

Στο αρχείο περιλαμβάνονται επίσης και τα πρακτικά της Βουλής τα οποία αντικατοπτρίζουν τη στάση του πολιτικού κόσμου στην ευρωπαϊκή προοπτική, καθώς και προεκλογικοί λόγοι, ομιλίες και συνεντεύξεις του Καραμανλή, αρμόδιων κυβερνητικών στελεχών, αντιπροσώπων της αντιπολίτευσης και ελλήνων πολιτών. Κεντρικό μέρος του αρχείου αποτελούν τα κείμενα που δείχνουν την πορεία των διαπραγματεύσεων για τη Συμφωνία Σύνδεσης. Από αυτά φαίνονται οι ελληνικοί χειρισμοί, τα ζητήματα που προέκυψαν, τα μεταβατικά στάδια στην ελληνική εσωτερική και εξωτερική πολιτική μέχρι να φτάσει στο επιθυμητό αποτέλεσμα και τις θέσεις των ξένων κρατών. Επίσης περιλαμβάνονται τα κείμενα της Συμφωνίας Σύνδεσης, συγχαρητήρια μηνύματα από την Ελλάδα και το εξωτερικό και αποκόμματα από ελληνικές και ξένες εφημερίδες, καθώς και στοιχεία από την εφαρμογή της Συμφωνίας. Επιπλέον περιλαμβάνονται στοιχεία από Υπουργία που είχαν αναλάβει τον χειρισμό των διαπραγματεύσεων και μετέπειτα την φάση της επικύρωσης και εφαρμογής της καθώς και τηλεγραφήματα από τις ελληνικές πρεσβείες του εξωτερικού. Ενδιαφέρον όμως έχει και το υλικό από το 1967 και μετέπειτα όπου μέσα από την αλληλογραφία του φαίνεται η ανησυχία τόσο του ίδιου όσο και των επιστολογράφων για την εσωτερική πολιτική της χώρας με την επιβολή της δικτατορίας που έβαλε την Ελλάδα στο περιθώριο των ευρωπαϊκών εξελίξεων. Μέσα από διασωζόμενα τεκμήρια φαίνονται οι αντιδράσεις των ευρωπαϊκών οργανισμών αλλά και του Κωνσταντίνου Καραμανλή. Την περίοδο της αυτοεξορίας του έγραψε ένα προσωπικό σημείωμα με τίτλο «Η εξωτερική πολιτική κατά τη διάρκεια της οκταετίας» στην αρχή αναλύει γενικούς στρατηγικούς στόχους με την ελληνική εξωτερική πολιτική και έπειτα εξηγούσε πως η Ελλάδα με την ένταξη στην ΕΟΚ θα έλυne δύο μεγάλα προβλήματα, θα απαλλασσόταν από το «άγχος» της γεωγραφικής της θέσης και την αναζήτηση «προστατών» και θα ακολουθούσε τροχιά ανάπτυξης και πολιτισμικής περιόδου, για να ανταποκρίνεται σε μελλοντικές προκλήσεις. Επίσης μέσα από το αρχείο φαίνεται η

οικονομική πολιτική της χώρας που εξασφάλισε νομισματική σταθερότητα, υψηλούς ρυθμούς μεγέθυνσης και ουσιαστικό μετασχηματισμό της ελληνικής οικονομίας και κοινωνίας χάρη στην εκβιομηχάνιση που συντελέστηκε. Παράλληλα αντιλαμβάνονται οι χειρισμοί σχετικά με την κατοχύρωση των ευαίσθητων ελληνικών προϊόντων στο νέο ανταγωνιστικό πλαίσιο. Επισημαίνονται επίσης οι απαραίτητες θεσμικές αλλαγές για να ανταποκριθεί η χώρα στις απαιτήσεις των διαπραγματεύσεων. Στο αρχειακό υλικό που αναφέρονται οι διμερείς σχέσεις και η συμμετοχή της Ελλάδας στους διεθνείς οργανισμούς (ΝΑΤΟ, ΟΕΟΣ) προβάλλεται ο τρόπος που χρησιμοποίησε η χώρα για τα ευρωπαϊκά αιτήματα σε σχέση με άλλα εσωτερικά και εξωτερικά ζητήματα.

Η συλλογή του οπτικοακουστικού υλικού αποτυπώνει στιγμιότυπα από τις διπλωματικές επαφές εκπροσώπων της χώρας καθώς και άλλα ιστορικά γεγονότα (επισκέψεις του Καραμανλή στο εξωτερικό και αντίστοιχα ξένων ηγετών στην Ελλάδα, υπογραφή Συμφωνίας Σύνδεσης).

Β' Ενότητα

24 Ιουλίου 1974-9 Μαρτίου 1995

Αυτή ενότητα καλύπτει την περίοδο 1974-1995 με κυρίαρχο ρόλο στην διπλωματική δραστηριότητα της Ελλάδας και προπαντός του έλληνα πρωθυπουργού για να επιτευχθεί η υπογραφής της Πράξεως Προσχωρήσεως το 1979. Όπως φαίνεται μέσα από το αρχείο σε διάστημα ενός μήνα από την επάνοδο του ξεκινά την αποκατάσταση των σχέσεων της χώρας με την ΕΟΚ με αποκορύφωμα την 12.6.1975 όπου υποβάλλει αίτημα Προσχώρησης, με την αρνητική γνωμοδότηση της Επιτροπής και τις ενέργειες του πρωθυπουργού να βελτιώσει το δυσμενές κλίμα ξεκινούν διαπραγματεύσεις. Στις 9.2.1976 το Συμβούλιο των Υπουργών της ΕΟΚ αποδέχτηκε την αίτηση της Ελλάδας και άρχισαν διαπραγματεύσεις στις 27.7.1976 και στις 28.5.1979 υπεγράφη στην Αθήνα η Συνθήκη Προσχωρήσεως.

Κείμενα, τηλεγραφήματα, εκθέσεις, αναφορές, ανακοινωθέντα είτε από πρόσωπα που ανέλαβαν την ευθύνη των χειρισμών (Γ. Κοντογεώργης, Γ. Ράλλης, Π. Παπαληγούρας) είτε από δημόσιους φορείς (Υπ. Εξωτερικών) παρουσιάζουν την πορεία των διαπραγματεύσεων, καθώς και η στάση διάφορων κρατών στην πορεία των διαπραγματεύσεων και τις διεθνείς αντιδράσεις για την ένταξη της Ελλάδας.

Πρακτικά συνομιλιών, εκθέσεις ανακοινωθέντα αποκόμματα του τύπου και η πολιτική του αλληλογραφία δίνουν στοιχεία για αλληπάλληλες επισκέψεις του σε πρωτεύουσες χωρών της Ευρώπης. Επιπροσθέτως παρέχεται πλούσιο υλικό με τις επαφές του με τους ηγέτες των εννέα χωρών μελών όπως ο Ζισκάρ ντ Εσταίν, τον Σμιτ,

τον Τιντεμανς, τον Τορν, τον Ουίλσον, τον Καλλαχάν, τον Μόρο, τον Αντρεούτι, τον Λιντς, τον Γιοργκενσεν, και του επίτροπούς Ορτολί και Τζεκινς. Στις 26 Απριλίου του 1977 απευθύνει ταυτόσημες επιστολές στους ηγέτες των κρατών για ταχεία υλοποίηση των αιτημάτων. Από τα πρακτικά της Βουλής αντλούνται στοιχεία για την πορεία των ευρωπαϊκών ζητημάτων το ίδιο και από προεκλογικούς λόγους από όπου φαίνονται και οι πολιτικές αντιδράσεις και η κυβερνητική πολιτική. Από τα κείμενα της Πράξεως Προσχώρησης και τα έγγραφα σχετικά με την επικύρωση και εφαρμογή της βλέπουμε τα αποτελέσματα των διπλωματικών ενεργειών.

Στην εξέλιξη της τεχνολογίας κατά την περίοδο αυτή οφείλεται το πλούσιο οπτικοακουστικό υλικό που αφορά στις επισκέψεις του Καραμανλή στις δυτικοευρωπαϊκές χώρες, των ευρωπαίων ηγετών στην Ελλάδα, στις ομιλίες, στις συνεντεύξεις, στις αγορεύσεις στη Βουλή. Όλα αυτά τα αποδεικτικά στοιχεία ζωντανεύουν το γενικό κλίμα της εποχής που χαρακτηρίζει την πολιτική, οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική κατάσταση τόσο της χώρας μας, όσο και άλλων κρατών της ευρωπαϊκής ηπείρου. Ιδιαίτερη θέση στο αρχείο κατέχουν οι προφορικές μαρτυρίες των προσώπων που πρωταγωνίστησαν στην υλοποίηση της ευρωπαϊκής πολιτικής της χώρας. Το Ίδρυμα έχει καταρτίσει μια σπουδαία συλλογή από μαρτυρίες τέτοιου είδους. Ενδεικτικά αναφέρεται η προσωπική μαρτυρία του Γ. Κοντογεώργη, μέσα από την οποία προβάλλονται οι λεπτοί χειρισμοί που έγιναν σε κάθε φάση των διαπραγματεύσεων, οι εντυπώσεις των ευρωπαίων για την Ελλάδα, καθώς και πτυχές της προσωπικότητας των πρωταγωνιστών.

Γ' ενότητα

Τμηματικές διακρίσεις του Κωνσταντίνου Καραμανλή στην Ελλάδα και στην Ευρώπη

Στην ενότητα αυτή περιλαμβάνεται υλικό που καλύπτει την περίοδο από το 1955 που έγινε πρώτη φορά πρωθυπουργός μέχρι τον θάνατο του το 1998. Από το αρχείο του αναδεικνύονται οι απόψεις του για την ένταξη της Ελλάδας στον κορμό της Ενωμένης Ευρώπης ενώ περιέχονται και οι ομιλίες του σε σημαντικά ευρωπαϊκά βήματα, τα διεθνή βραβεία που έλαβε για την συνεισφορά του στην πορεία της ενοποίησης, καθώς και εκδηλώσεις που πραγματοποιήθηκαν στο εξωτερικό για να τον τιμήσουν. Από το αρχειακό υλικό αναδεικνύεται ο τρόπος με τον οποίο σχεδίασε την ευρωπαϊκή του πολιτική. Από τις ομιλίες στο αρχείο του ξεχωρίζουν αυτές σε δύο βασικά θεσμικά όργανα: της ΕΟΚ στην έδρα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής του Ιανουάριο του 1978 και στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο τον Σεπτέμβριο του 1983. Τιμήθηκε με το βραβείο Καρλομάγνου, το βραβείο Σουμάν και το βραβείο Ωνάση. Παράλληλα τιμήθηκε από ανώτατα πνευματικά ιδρύματα του εξωτερικού και της Ελλάδας(Πανεπιστήμιο της Σορβόνης, Πανεπιστήμιο Αθηνών και Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο κλπ).

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον έχει η ενότητα των συλλυπητήριων επιστολών και τηλεγραφημάτων των Ελλήνων και ξένων ηγετών και των βιβλίων που άνοιξαν σε όλες τις πρεσβείες του εξωτερικού μετά τον θάνατο του στα οποία φαίνεται πως η διεθνής κοινότητα ταύτιζε τον Κωνσταντίνο Καραμανλή με την αποκατάσταση της δημοκρατίας το 1974 και την ένταξη της Ελλάδας στην ΕΟΚ.

Τέλος η συλλογή κειμηλίων περιλαμβάνει ενδεικτικά τα περίτεχνα διεθνή βραβεία, τα μετάλλια, τα διπλώματα, η πένα που υπέγραψε τη Συνθήκη Προσχωρήσεως, σειρές γραμματοσήμων που εκδόθηκαν με επετειακό χαρακτήρα και αναφέρονται σε κορυφαίες στιγμές της ευρωπαϊκής πορείας της χώρας και αφίσες της εποχής που προβάλλουν επιχειρήματα υπέρ ή κατά της ΕΟΚ.⁶⁶

Αρχειονομικό σύστημα και τεκμηρίωση

Με την ευγενή υποστήριξη και συνεργασία του υπεύθυνου του Ιδρύματος «Κωνσταντίνος Γ. Καραμανλής», τον κύριο Χρήστο Αναστασίου παρακάτω παρατίθενται ενδεικτικά δύο παραδείγματα από την τεκμηρίωση του αρχείου του Κωνσταντίνου Καραμανλή.

AKBK 003	A' DVD
ΗΜ/ΝΙΑ ΕΓΓΡΑΦΗΣ:	27/07/04
ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΟΣ:	Μελίνα Τσέλιου
ΤΕΧΝΙΚΟΣ:	Γιάννης Κουλουκάκος
ΣΤΑΘΜΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ:	3
ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΥΛΙΚΟΥ:	Καλή
ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ:	ΕΟΚ ΔΙΜΕΡΕΙΣ ΣΧΕΣΕΙΣ.
ΕΤΟΣ:	1975-1978
ΤΙΤΛΟΣ:	ΕΠΙΣΚΕΨΗ Κ. ΚΑΡΑΜΑΝΛΗ ΣΤΗΝ ΙΤΑΛΙΑ 29/9-1/10/75

⁶⁶ Μινώτου, Μ., *Το περιεχόμενο του αρχείου του Κωνσταντίνου Γ. Καραμανλή: Η Ευρωπαϊκή του διάσταση*, Τεκμήριον, 2006.

	ΕΠΙΣΚΕΨΗ Κ. ΚΑΡΑΜΑΝΛΗ ΣΤΗ Μ. ΒΡΕΤΑΝΙΑ 9-11/10/75 ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΣΠΙΝΕΛΛΙ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ 21/11/75 ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΣΜΙΤ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ 28/12/75-8/1/76. ΕΠΙΣΗΜΕΣ ΔΙΑΠΡΑΓΜΑΤΕΥΣΕΙΣ ΣΤΙΣ ΒΡΥΞΕΛΛΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΣΤΗΝ ΕΟΚ ΙΟΥΛΙΟΣ 1976. ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΒΑΝ ΝΤΕΡ ΣΤΟΥΛ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 1976. ΕΠΙΣΚΕΨΗ Κ. ΚΑΡΑΜΑΝΛΗ ΣΕ ΒΕΛΓΙΟ - ΓΑΛΛΙΑ 11-14/11/76 ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΑΝΤΕΡΣΕΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ 15/9/76 ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΤΟΡΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ 7/6/77 ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΒΑΝ ΝΤΕΡ ΣΤΟΥΛ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ 9/6/77. ΠΑΡΟΥΣΙΑ Κ. ΚΑΡΑΜΑΝΛΗ ΣΤΗ ΔΙΑΣΚΕΨΗ ΝΑΤΟ ΣΤΟ ΛΟΝΔΙΝΟ 8-11/5/77. ΕΠΙΣΚΕΨΗ Κ. ΚΑΡΑΜΑΝΛΗ ΣΤΗ ΓΑΛΛΙΑ 11-12/5/77. ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΜΠΑΡ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ 26/6/77. ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΣΕΥΨΣΟΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 1977. ΠΕΡΙΟΔΕΙΑ Κ. ΚΑΡΑΜΑΝΛΗ ΣΕ Μ. ΒΡΕΤΑΝΙΑ - ΒΕΛΓΙΟ - ΓΑΛΛΙΑ - Δ. ΓΕΡΜΑΝΙΑ 24/1-1/2/78
ΣΧΟΛΙΟ:	Συνέχεια από ΑΚΒΚ 002

ΧΡΟΝΟΣ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΣΧΟΛΙΑ	ΗΧΟΣ
	ΕΠΙΣΚΕΨΗ Κ. ΚΑΡΑΜΑΝΛΗ ΣΤΗΝ ΙΤΑΛΙΑ 29/9-1/10/75		
0.0.10	Αφιξη Κ στη Ρώμη.		
0.0.47	Ο Κ συνοδεύεται από τον υπουργό Εξωτερικών Μπίτσιο και τον υφυπουργό Προεδρίας Λαμπρία.		
0.01.29	Ο Κ συναντάται με τον πρωθυπουργό Μόρο. Συζητούν για την αίτηση της Ελλάδος να ενταχθεί στην Κοινή		

	Αγορά αλλά και για το Κυπριακό.		
0.01.52	Σπικάζ για την υποστήριξη της Ιταλίας τόσο στο θέμα του Κυπριακού όσο και σ' αυτό της ένταξής μας.		
0.03.14	Κατάθεση στεφάνου από Κ.		
0.04.06	Ο δήμαρχος της Ρώμης Νταρίντα δωρίζει αντίγραφο της Λύκαινας, συμβόλου της πόλης, στον Κ.		
0.04.20	Ο Κ δηλώνει στον δήμαρχο πως με το πνεύμα της Αθήνας και τους κανόνες της Ρώμης θεμελιώθηκε ο Ευρωπαϊκός Πολιτισμός.		
0.05.22	Ο Κ συναντά τον Πάπα Παύλο ΣΤ' στο Βατικανό.		
	ΕΠΙΣΚΕΨΗ Κ. ΚΑΡΑΜΑΝΛΗ ΣΤΗ Μ. ΒΡΕΤΑΝΙΑ 9-11/10/75		
0.05.52	Άφιξη Κ στο Λονδίνο, υποδοχή από τον πρωθυπουργό Ουίλσον.		
0.06.52	Η συνάντηση του Κ παρατάθηκε πέραν του προγραμματισμένου χρόνου και τα θέματα που κυριάρχησαν ήταν η αίτηση της Ελλάδος για ένταξη στην Κοινή Αγορά και το Κυπριακό.		
0.07.20	Παράθεση γεύματος από τον Ουίλσον για τον Κ.		
0.07.36	Ο Κ δηλώνει πως θεωρεί εποικοδομητική την πρόθεση της Βρετανίας.		
0.08.12	Ο Κ αναφερόμενος στο Κυπριακό λέει χαρακτηριστικά πως 'πρέπει να αποδεχθούμε πως στο παρελθόν διεπράχθησαν σφάλματα από όλες τις πλευρές'.		
0.08.34	Κατάθεση στεφάνου από τον Κ		
0.09.11	Δεξίωση.		
0.09.20	Κοινό ανακοινωθέν.		

0.09.43	Σπικάζ αναφέρει πως με αυτή τη συνάντηση διαπιστώθηκε η ανεπιφύλακτη πρόθεση της Βρετανίας να υποστηρίξει την ένταξη της Ελλάδας.		
	ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΣΠΙΝΕΛΛΙ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ 21/11/75		
0.10.27	Ο Τσάτσος δέχεται τον Σπινέλλι, αντιπρόεδρο της Εκτελεστικής Επιτροπής της ΕΟΚ.		
	ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΣΜΙΤ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ 28/12/75-8/1/76.		
0.11.16	Ο Κ υποδέχεται τον Γερμανό καγκελάριο με τον υπουργό Εξωτερικών Μπίτσιο.		
0.12.24	Κατάθεση στεφάνου από Σμιτ στο Μνημείο του Άγνωστου Στρατιώτη.		
0.12.48	Ο Σμιτ επισκέπτεται τον πρόεδρο της Δημοκρατίας Τσάτσο.		
0.13.20	Συνάντηση στο Μέγαρο Μαξίμου μεταξύ Κ και Σμιτ.		
0.13.31	Γεύμα		
0.13.57	Πρόποση		
0.14.29	Συνέντευξη τύπου Κ και Σμιτ		
0.16.14	Ο Κ αναφέρει πως η επίσκεψη Σμιτ υπήρξε μια πραγματική επιτυχία.		
0.17.00	Δηλώσεις Σμιτ.		
0.19.20	Μετάφραση των δηλώσεων του Σμιτ.		
0.20.35	Ο Σμιτ δήλωσε πως υπήρξε πλήρης συμφωνία απόψεων.		

0.23.35	Ερώτηση για το Κυπριακό.		
0.24.45	Απάντηση Σμιτ.		
0.26.24	Ερώτηση για το ΝΑΤΟ.		
0.26.50	Ο Κ δήλωσε πως και γι' αυτό υπήρχε συμφωνία απόψεων, αφού ο καγκελάριος συμφώνησε πως το θέμα αυτό απασχολεί την ελληνική κυβέρνηση.		
0.27.32	Αναχώρηση Σμιτ.		
	ΕΠΙΣΗΜΕΣ ΔΙΑΠΡΑΓΜΑΤΕΥΣΕΙΣ ΣΤΙΣ ΒΡΥΞΕΛΛΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΣΤΗΝ ΕΟΚ ΙΟΥΛΙΟΣ 1976.		
0.28.40	Επίσημες Διαπραγματεύσεις για την ένταξη της Ελλάδος στην ΕΟΚ.		
0.29.50	Σπικάζ που αναφέρει πως τα ελληνικά αιτήματα βρήκαν απόλυτη ικανοποίηση.		
0.30.20	Δήλωση Κ: ' Η Ελλάς ζητεί την ένταξή της στην ΕΟΚ, όχι γιατί το δικαιούται για ιστορικούς, πολιτικούς και πολιτιστικούς λόγους, αλλά και γιατί αυτό θα είναι το αποτέλεσμα της σύνδεσης, η οποία υπεγράφη το 1961'.		
0.31.32	ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΒΑΝ ΝΤΕΡ ΣΤΟΥΛ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 1976.		
	ΕΠΙΣΚΕΨΗ Κ. ΚΑΡΑΜΑΝΛΗ ΣΕ ΒΕΛΓΙΟ - ΓΑΛΛΙΑ 11-14/11/76		
	Επίσκεψη Κ. Καραμανλή στις Βρυξέλλες 11-13/11		
0.32.30	Συναντήσεις Κ με Τίντεμανς και βασιλιά Μπωντουέν.		
	Επίσκεψη Κ. Καραμανλή στο Παρίσι 13-14/11		
0.34.32	Ο Κ αναφερόμενος στις συνομιλίες με τον Γάλλο		

	πρόεδρο αναφέρει πως οι σχέσεις των δύο χωρών είναι τόσο στενές που δεν υπάρχουν ιδιαίτερα διμερή θέματα.		
0.35.27	Για τα θέματα του Αιγαίου και της Κύπρου ο Κ αναφέρει πως ο Ντ' Εσταίν όχι μόνο αντιμετωπίζει με κατανόηση αλλά και υποστηρίζει την αλήθεια και το δίκαιο.		
0.36.20	Ο Κ αναφέρεται στο βιβλίο του Ντ' Εσταίν		
	ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΑΝΤΕΡΣΕΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ 15/9/76		
0.36.54	Άφιξη του υπουργού Εξωτερικών της Δανίας Άντερσεν στην Αθήνα.		
	ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΤΟΡΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ 7/6/77		
0.38.00	Άφιξη του πρωθυπουργού του Λουξεμβούργου Τορν στην Αθήνα.		
	ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΒΑΝ ΝΤΕΡ ΣΤΟΥΛ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ 9/6/77		
0.38.43	Άφιξη του υπουργού των Εξωτερικών της Ολλανδίας Βαν Ντερ Στουλ στην Αθήνα.		
0.39.07	Ο Βαν Ντερ Στουλ με τον Κ.		
	ΠΑΡΟΥΣΙΑ Κ. ΚΑΡΑΜΑΝΛΗ ΣΤΗ ΔΙΑΣΚΕΨΗ ΝΑΤΟ ΣΤΟ ΛΟΝΔΙΝΟ 8-11/5/77		
0.40.48	Άφιξη Κ στο Λονδίνο για τη Διάσκεψη του ΝΑΤΟ.		
0.41.20	Συνάντηση Κ - Σμιτ.		
0.41.50	Συνάντηση Κ - Αντρεότι, πρωθυπουργού της Ιταλίας.		
0.42.33	Στο σπικάζ αναφέρεται πως ο Κ πέτυχε την		

	αποσύνδεση της ελληνικής αίτησης για ένταξη από εκείνων της Πορτογαλλίας και της Ισπανίας.		
	ΕΠΙΣΚΕΨΗ Κ. ΚΑΡΑΜΑΝΛΗ ΣΤΗ ΓΑΛΛΙΑ 11-12/5/77		
0.43.15	Δηλώσεις Κ στα γαλλικά. Ο Κ δηλώνει πως τον βεβαίωσαν πως η Ελλάς θα γίνει ισότιμο μέλος της ΕΟΚ		
	ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΜΠΑΡ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ 26/6/77		
0.44.24	Άφιξη του Γάλλου πρωθυπουργού Μπαρ στην Αθήνα.		
	ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΣΕΥΨΣΟΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 1977		
0.45.17	Ο Σεϋσσόν, εκπρόσωπος της ΕΟΚ στην Αθήνα.		
0.46.00	Ο Σεϋσσόν συναντά τον Τσάτσο.		
	ΠΕΡΙΟΔΕΙΑ Κ. ΚΑΡΑΜΑΝΛΗ ΣΕ Μ. ΒΡΕΤΑΝΙΑ – ΒΕΛΓΙΟ – ΓΑΛΛΙΑ – Δ. ΓΕΡΜΑΝΙΑ 24/1-1/2/78		
0.46.18	Επίσκεψη Κ. Καραμανλή στο Λονδίνο 24-25/1.		
0.47.50	Δηλώσεις του Βέλγου πρωθυπουργού Τίντεμανς για την σχέση του με τον Κ, εν όψει της επίσκεψης του Έλληνα πρωθυπουργού.		
0.51.48	Επίσκεψη Κ. Καραμανλή στις Βρυξέλλες 26-27/1.		
0.52.20	Άφιξη Κ στις Βρυξέλλες. Συνάντηση Κ – Τζένκινς, προέδρου της Εκτελεστικής Επιτροπής της ΕΟΚ. Αναφέρεται πως η Εκτελεστική Επιτροπή δέχθηκε ότι το θέμα της ένταξης της Ελλάδας θα συζητηθεί αυτοτελώς και δεν υπάρχει καμία σύνδεση με τις αιτήσεις της Πορτογαλλίας και της Ισπανίας.		
0.53.00	Δηλώσεις Τζένκινς.		

0.56.25	Επίσκεψη Κ. Καραμανλή στο Παρίσι 28-29/1 Α΄ Μέρους. Άφιξη Κ στο Παρίσι. Αναφορά πως με αυτή την συνάντηση διαπιστώθηκε ταύτιση απόψεων. Υποστήριξη της Γαλλίας στα θέματα που απασχολούν την Ελλάδα.		
0.57.00	Ο Κ αναχωρεί από το Παρίσι.		

Δεύτερο παράδειγμα:

ΑΚΕ 22	Α΄ DVD
ΗΜ/ΝΙΑ ΕΓΓΡΑΦΗΣ:	10/09/04
ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΟΣ:	Γερογιάννη
ΤΕΧΝΙΚΟΣ:	Αντωνέλος
ΣΤΑΘΜΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ:	1
ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΥΛΙΚΟΥ:	Μέτρια
ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ:	ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ - ΕΟΡΤΑΣΜΟΙ. ΕΠΙΣΚΕΨΕΙΣ ΞΕΝΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ. ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ. ΓΕΩΡΓΙΑ. ΕΘΝΙΚΗ ΑΜΥΝΑ. ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ. ΕΚΛΟΓΕΣ. ΔΗΜΟΣΙΑ ΕΡΓΑ. ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΙΣ. ΠΑΙΔΕΙΑ. ΠΕΡΙΟΔΕΙΕΣ.
ΕΤΟΣ:	1952-1956
ΤΙΤΛΟΣ:	ΕΙΚΟΝΕΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΟΡΤΑΣΤΙΚΗ ΑΓΟΡΑ ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 1952 ΔΟΞΟΛΟΓΙΑ ΣΤΗ ΜΗΤΡΟΠΟΛΗ ΑΘΗΝΩΝ 25/12/52 ΑΠΟΚΑΛΥΠΤΗΡΙΑ ΑΔΡΙΑΝΤΑ ΤΗΣ ΦΡΕΙΔΕΡΙΚΗΣ ΣΤΗΝ ΚΟΝΙΤΣΑ 1953

	ΕΟΡΤΑΣΜΟΣ ΘΕΟΦΑΝΕΙΩΝ ΣΤΟΝ ΠΕΙΡΑΙΑ 1953
	ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΝΤΕ ΓΚΑΣΠΕΡΙ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ 8-12/1/53
	ΠΑΡΟΥΣΙΑ Π. ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΥ ΣΕ ΓΥΜΝΑΣΤΙΚΕΣ ΕΠΙΔΕΙΞΕΙΣ ΣΤΟ ΠΑΝΑΘΗΝΑΪΚΟ ΣΤΑΔΙΟ 1953
	ΠΡΟΣΚΟΠΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ 1953
	ΕΓΚΑΙΝΙΑ ΥΔΡΟΗΛΕΚΤΡΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ ΛΑΔΩΝΟΣ 1953
	ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΙΣΗΣ ΔΑΚΟΥ 1953
	ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΕΛΛΗΝΩΝ ΑΕΡΟΠΟΡΩΝ ΑΠΟ ΤΟΝ ΠΟΛΕΜΟ ΤΗΣ ΚΟΡΕΑΣ 1953
	ΠΑΝΗΓΥΡΙ ΣΤΗΝ ΕΠΑΡΧΙΑ 1955
	ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΣ ΧΩΡΟΣ ΔΕΛΦΩΝ. ΔΕΛΦΙΚΕΣ ΕΟΡΤΕΣ 1955
	ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ «ΟΙΔΙΠΟΥΣ ΤΥΡΑΝΝΟΣ» ΣΤΗΝ ΕΠΙΔΑΥΡΟ 2/7/55
	ΕΘΝΙΚΕΣ ΕΚΛΟΓΕΣ 9/9/51
	ΘΕΜΕΛΙΩΣΗ ΤΟΥ ΦΡΑΓΜΑΤΟΣ ΤΟΥ ΑΧΕΛΩΟΥ ΑΠΟ Κ. ΚΑΡΑΜΑΝΛΗ 17/7/54
	ΕΓΚΑΙΝΙΑ ΕΘΝΙΚΗΣ ΕΣΤΙΑΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΩΝ ΙΟΥΛΙΟΣ 1954
	ΕΓΚΑΙΝΙΑ ΤΟΥ ΦΡΑΓΜΑΤΟΣ ΤΟΥ ΑΞΙΟΥ ΑΠΟ ΤΟΝ Κ. ΚΑΡΑΜΑΝΛΗ ΙΟΥΛΙΟΣ 1954
	ΔΩΡΕΑ ΑΕΡΟΣΚΑΦΩΝ ΑΠΟ ΚΑΝΑΔΑ 1954
	ΕΓΚΑΙΝΙΑ ΤΩΝ ΕΡΓΩΝ ΕΚΤΡΟΠΗΣ ΤΟΥ ΑΛΙΑΚΜΟΝΑ ΑΠΟ ΤΟΝ Κ. ΚΑΡΑΜΑΝΛΗ ΙΟΥΛΙΟΣ 1954
	Η ΚΗΔΕΙΑ ΤΟΥ Α. ΠΑΠΑΓΟΥ 6/10/54
	ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΚΟΛΛΙΝΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ 13/10/55
	Ο Κ. ΚΑΡΑΜΑΝΛΗΣ ΕΠΙΘΕΩΡΕΙ ΤΕΧΝΙΚΑ ΕΡΓΑ ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ 19/9/56
	ΕΠΙΣΚΕΨΗ Κ. ΚΑΡΑΜΑΝΛΗ ΣΤΗ ΧΑΛΚΙΔΑ 19/9/56
	ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΤΥΠΟΥ ΤΟΥ Δ. ΧΕΛΜΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ 16/9/56
	ΑΕΡΟΝΑΥΤΙΚΕΣ ΕΠΙΔΕΙΞΕΙΣ ΣΤΗΝ ΤΡΙΠΟΛΗ 1956

	ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΑΘΗΝΩΝ ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 1956 ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΣΤΗΝ ΚΡΗΤΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΥΠΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΣΤΑΦΙΔΟΣ 1956
ΣΧΟΛΙΟ:	

ΧΡΟΝΟΣ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΣΧΟΛΙΑ	ΗΧΟΣ
	ΕΙΚΟΝΕΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΟΡΤΑΣΤΙΚΗ ΑΓΟΡΑ ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 1952		X.H.
	Χριστούγεννα, Βαρβάκειος αγορά. Πλάνα από κόσμο		
	ΔΟΞΟΛΟΓΙΑ ΣΤΗ ΜΗΤΡΟΠΟΛΗ ΑΘΗΝΩΝ 25/12/52		X.H.
0.00.58	Οι βασιλείς και η πολιτική ηγεσία στη Μητρόπολη Αθηνών.		
0.01.39	Κ, ζεύγος Παπάγου, Μαρκεζίνης.		
0.01.54	ΑΠΟΚΑΛΥΠΤΗΡΙΑ ΑΔΡΙΑΝΤΑ ΤΗΣ ΦΡΕΙΔΕΡΙΚΗΣ ΣΤΗΝ ΚΟΝΙΤΣΑ 1953		X.H.
0.02.24	Ομιλία του υπουργού Εθνικής Άμυνας Κανελλόπουλου.		
	ΕΟΡΤΑΣΜΟΣ ΘΕΟΦΑΝΕΙΩΝ ΣΤΟΝ ΠΕΙΡΑΙΑ 1953		X. H.
0.07.26	Θεοφάνεια στον Πειραιά.		
0.08.00	Πλάνα κόσμου στο λιμάνι.		
0.08.25	Άφιξη του πρωθυπουργού Παπάγου και του υπουργού Εθνικής Άμυνας Κανελλόπουλου.		
0.09.09	Ρίχνουν τον σταυρό στα νερά.		
0.09.32	Αποβίβαση επισήμων από το πλοίο.		
	ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΝΤΕ ΓΚΑΣΠΕΡΙ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ 8-12/1/53		X.H.
0.09.53	Άφιξη του πρωθυπουργού της Ιταλίας Ντε Γκάσπερι στην Αθήνα.		
0.10.17	Υποδοχή από τον υπουργό Εθνικής Άμυνας Κανελλόπουλο.		
0.10.40	Κατάθεση στεφάνου στο μνημείο του Άγνωστου Στρατιώτη.		

0.12.04	Παρουσία Παπάγου και άλλων επισήμων.		
	ΠΑΡΟΥΣΙΑ Π. ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΥ ΣΕ ΓΥΜΝΑΣΤΙΚΕΣ ΕΠΙΔΕΙΞΕΙΣ ΣΤΟ ΠΑΝΑΘΗΝΑΪΚΟ ΣΤΑΔΙΟ 1953		X.H.
0.13.08	«ΓΥΜΝΑΣΤΙΚΑΙ ΕΠΙΔΕΙΞΕΙΣ»		
0.14.07	Ο Κανελλόπουλος συγχάριει αθλητές στο Παναθηναϊκό Στάδιο.		
	ΠΡΟΣΚΟΠΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ 1953		X.H.
0.14.21	Προσκοπικές δραστηριότητες.		
	ΕΓΚΑΙΝΙΑ ΥΔΡΟΗΛΕΚΤΡΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ ΛΑΔΩΝΟΣ 1953		X.H.
0.15.40	ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΙΣΗΣ ΔΑΚΟΥ 1953		X.H.
	ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΕΛΛΗΝΩΝ ΑΕΡΟΠΟΡΩΝ ΑΠΟ ΤΟΝ ΠΟΛΕΜΟ ΤΗΣ ΚΟΡΕΑΣ 1953		X.H.
0.16.37	«ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΣΜΗΝΟΥΣ ΕΚ ΚΟΡΕΑΣ»		
0.17.11	Πλάνα με αεροπλάνα. Αποβίβαση πιλότων.		
0.18.14	Υποδοχή των πιλότων από τους συγγενείς τους.		
	ΠΑΝΗΓΥΡΙ ΣΤΗΝ ΕΠΑΡΧΙΑ 1955		X.H.
0.18.36	Γυναίκες με παραδοσιακές φορεσιές.		
	ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΣ ΧΩΡΟΣ ΔΕΛΦΩΝ. ΔΕΛΦΙΚΕΣ ΕΟΡΤΕΣ 1955		X.H.
0.19.22	Εκθέματα μουσείου Δελφών: Σφίγγα, Ηνίοχος.		
	Πλάνα από τον χορό.		
	ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ «ΟΙΔΙΠΟΥΣ ΤΥΡΑΝΝΟΣ» ΣΤΗΝ ΕΠΙΔΑΥΡΟ 2/7/55		X.H.
0.20.33	Πλάνα από την παράσταση με πρωταγωνιστή τον Μινωτή.		
0.20.52	Χορός.		
0.22.14	Παράσταση «Οιδίπους Τύραννος».		
0.23.34	Πλάνα από την Παξινού.		
	ΕΘΝΙΚΕΣ ΕΚΛΟΓΕΣ 9/9/51		X.H.

0.24.39	«ΠΕΡΙΟΔΕΙΑ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΕΙΣ ΕΠΤΑΝΗΣΑ»		
0.25.24	Ο πρόεδρος του Κόμματος των Φιλελευθέρων Βενιζέλος απευθύνεται στο πλήθος		
0.25.57	«ΕΚΛΟΓΑΙ ΕΙΣ ΑΘΗΝΑΣ»		
0.26.26	Κόσμος στα εκλογικά τμήματα.		
0.27.00	Ψηφίζουν ανάπηροι και γέροι.		
	ΘΕΜΕΛΙΩΣΗ ΤΟΥ ΦΡΑΓΜΑΤΟΣ ΤΟΥ ΑΧΕΛΩΟΥ ΑΠΟ Κ. ΚΑΡΑΜΑΝΛΗ 17/7/54		
0.28.00	Θεμελίωση του φράγματος του ποταμού Αχελώου, παρουσία του υπουργού Δημοσίων Έργων Κ, του υπουργού Γεωργίας Λεβαντή, του υπουργού Προεδρίας Ράλλη και του υπουργού Εμπορίου Καψάλη.		
0.28.00	Ομιλία Κ.		
	ΕΓΚΑΙΝΙΑ ΕΘΝΙΚΗΣ ΕΣΤΙΑΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΩΝ ΙΟΥΛΙΟΣ 1954		
0.29.20	Τα εγκαίνια έγιναν από το βασιλιά Παύλο και τον υπουργό Παιδείας Γεροκωστόπουλο.		
0.30.00	Επίσκεψη στην εστία.		
	ΕΓΚΑΙΝΙΑ ΤΟΥ ΦΡΑΓΜΑΤΟΣ ΤΟΥ ΑΞΙΟΥ ΑΠΟ ΤΟΝ Κ. ΚΑΡΑΜΑΝΛΗ ΙΟΥΛΙΟΣ 1954		Χ.Η.
0.30.49	Πλάνα από τα έργα εκτροπής του ποταμού Αξιού.		
0.31.00	Πλάνο Κ.		
0.31.00	Αγιασμός. Πλάνο Κ		
0.32.16	Στοιχεία για το φράγμα. Πλάνα από τα έργα.		
0.32.38	Πασαλομπήχτης.		
0.32.51	ΔΩΡΕΑ ΑΕΡΟΣΚΑΦΩΝ ΑΠΟ ΚΑΝΑΔΑ 1954		Χ.Η.
	Παρουσία του υπουργού Εθνικής Άμυνας Κανελλόπουλου, έγινε η τελετή παράδοσης 6 καναδικών αεροσκαφών από τα 82 που πρόκειται να δοθούν στο πλαίσιο του προγράμματος αμοιβαίας συμβολής του ΝΑΤΟ.		

0.33.51	Αγιασμός αεροσκαφών.		
0.34.00	Ομιλία Γκράντε.		
0.34.23	Ομιλία Κανελλόπουλου.		
	ΕΓΚΑΙΝΙΑ ΤΩΝ ΕΡΓΩΝ ΕΚΤΡΟΠΗΣ ΤΟΥ ΑΛΙΑΚΜΟΝΑ ΑΠΟ ΤΟΝ Κ. ΚΑΡΑΜΑΝΛΗ 10/ΥΛΙΟΣ 1954		Χ.Η.
0.34.52	Πλάνα από τα έργα στον ποταμό Αλιάκμονα.		
0.35.27	Αγιασμός. Πλάνο του υπουργού Δημοσίων Έργων Κ με τον υπουργό Προεδρίας Ράλλη και τον υπουργό Βορείου Ελλάδος Στράτο.		
0.35.57	Πλάνα με βαγονέτο.		
	Η ΚΗΔΕΙΑ ΤΟΥ Α. ΠΑΠΑΓΟΥ 6/10/54		Χ.Η.
0.36.25	«ΚΗΔΕΙΑ ΑΕΙΜΝΗΣΤΟΥ ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΥ»		
0.36.50	Το φέρετρο μεταφέρεται πάνω σε στρατιωτικό κιλίβαντα.		
0.37.00	Αυτοκινητοπομπή.		
0.37.24	Άφιξη στο ναό.		
0.38.14	Πλάνο με το φέρετρο στο ναό. Παράσημα γύρω από το φέρετρο.		
0.39.00	Αναχώρηση από το ναό. Βασιλείς, Κ.		
0.39.36	Η ακολουθία βγαίνει από το ναό.		
0.40.29	Το φέρετρο ξανά πάνω στον κιλίβαντα. Πομπή προς το Α΄ Νεκροταφείο.		
0.42.00	Πλάνο Κ και υπουργών.		
0.42.20	Άφιξη στο Α΄ Νεκροταφείο.		
	ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΚΟΛΛΙΝΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ 13/10/55		Χ.Η.
0.42.54	Άφιξη στο αεροδρόμιο.		
	Ο Κ. ΚΑΡΑΜΑΝΛΗΣ ΕΠΙΘΕΩΡΕΙ ΤΕΧΝΙΚΑ ΕΡΓΑ ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ 19/9/56		Χ.Η.
0.44.00	«Ο ΠτΚ ΕΠΙΘΕΩΡΕΙ ΤΕΧΝΙΚΑ ΕΡΓΑ ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΗΣ»		

0.44.24	Πλάνο Κ μαζί με τον υπουργό Συγκοινωνιών και Δημοσίων Έργων Ράλλη. Επίσκεψη στον Ελαιώνα.		
0.44.33	Ο Κ μπαίνει στο αυτοκίνητο.		
0.45.07	Επίσκεψη στον Μόρνο.		
0.45.38	Με βαγονέτο σε σήραγγα.		
	ΕΠΙΣΚΕΨΗ Κ. ΚΑΡΑΜΑΝΛΗ ΣΤΗ ΧΑΛΚΙΔΑ 19/9/56		Χ.Η.
0.46.00	Υποδοχή από πλήθος κόσμου.		
0.46.57	ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΤΥΠΟΥ ΤΟΥ Δ. ΧΕΛΜΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ 16/9/56		Χ.Η.
	ΑΕΡΟΝΑΥΤΙΚΕΣ ΕΠΙΔΕΙΞΕΙΣ ΣΤΗΝ ΤΡΙΠΟΛΗ 1956		Χ.Η.
0.47.00	«ΑΕΡΟΝΑΥΤΙΚΑΙ ΕΠΙΔΕΙΞΕΙΣ ΕΙΣ ΤΡΙΠΟΛΙΝ»		
0.47.40	Έπαθλα.		
0.48.40	Αεροπλάνα.		
	ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΑΘΗΝΩΝ ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 1956		Χ.Η.
0.48.30	«ΞΕΝΟΙ ΔΙΑΝΟΟΥΜΕΝΟΙ ΣΤΟ ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΑΘΗΝΩΝ»		
0.48.50	Δεξίωση. Επίσκεψη στην Ακρόπολη.		
0.49.42	Η ηθοποιός Λόρεν σε παράσταση στο Ηρώδειο.		
0.50.25	Δεξίωση στο Διόνυσο. Ο Κ με τη σύζυγό του Αμαλία.		
0.51.35	ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΣΤΗΝ ΚΡΗΤΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΥΠΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΣΤΑΦΙΔΟΣ 1956		Χ.Η.

Από αυτές τις δύο τεκμηριώσεις αντιλαμβάνεται ο ερευνητής την εργασία που έχει γίνει από την αρχειονομική ομάδα του Ιδρύματος. Η περιγραφή του βίντεο γίνεται πλάνο-πλάνο δίνοντας στον ερευνητή τη δυνατότητα να εντοπίσει το υλικό που αναζητά, επιπλέον υπάρχει η δυνατότητα να βρει υλικό το οποίο φαινομενικά δεν ταίριαζε σε αυτό που αναζητούσε. Το έργο του Κωνσταντίνου Καραμανλή αντικατοπτρίζεται μέσα από το έργο του Ιδρύματος, καθώς η διαχείριση του αρχείου του ιδίου και άλλων σημαντικών πολιτικών προσωπικοτήτων της εποχής αποτελεί έναν υποδειγματικό τρόπο διαχείρισης και κυρίως τεκμηρίωσης του υλικού. Μέσα από τη δουλειά τους φαίνεται ο κόπος, η όρεξη, οι ώρες δουλειάς μα κυρίως φαίνεται αυτό που

αναφέραμε σε παραπάνω κεφάλαιο το πάθος του αρχειονόμου για το λειτούργημα που ασκεί.

Επιπλέον παρατίθενται δύο φωτογραφίες από το αρχειονομικό σύστημα που χρησιμοποιεί το ίδρυμα το Papyros. Το εργαλείο Papyros Millennium III αποτελεί μια γραφική πλατφόρμα για τη δημιουργία, τη σχεδίαση και την επεξεργασία ροών εργασίας (workflows) και ανήκει στην κατηγορία των προγραμμάτων με το γενικό τίτλο Workflow Designer. Συνδέεται με τις φόρμες αρχειοθέτησης και τα πρότυπα του συστήματος καθώς επίσης και με Papyros Form Designer για την υλοποίηση αυτοματισμών στα πεδία αρχειοθέτησης φορμών και προτύπων αλλά μπορεί ακόμα και να συνδεθεί με συστήματα τρίτων (συστήματα HR) προκειμένου να συγκεντρωθούν στοιχεία όπως για παράδειγμα εάν κάποιος εργαζόμενος λείπει σε άδεια έτσι ώστε να ληφθούν οι κατάλληλες ενέργειες για να προωθηθούν ζητήματα που εκκρεμούν στον αντικαταστάτη του.⁶⁷

⁶⁷ Gubbi, J., 2013.

Αρχειοθέτηση - Φωτογραφίες															
Καθαρά	Αναγνώρ. A 1B B 221		Τύπος Φωτογραφίας Λιτή												
Αρχ. Εντ.			Επίπεδο Πρόσβασης Παγρ. Επίπεδο 4 Υλκού Επίπεδο 4												
Τίτλος	Πρώτη πρωθυπουργία - Οικονομία		Χρονολογία Από : 27/03/1960 Έως : 27/03/1960 ☒ Απορ. Ημ/νια												
Περιγραφή	Στις 27 Μαρτίου 1960, έγινε παρουσία του πρωθυπουργού Κωνσταντίνου Καραμανλή, η αποθέωση της πρόδοος του πρώτου ναυπηγημένου στα Ελληνικά Ναυτλια Σκαρμαγκά δεξαμενόπλοου. Διακρίνονται οι υπουργός Εθνικής Παίδας και Στρατευμάτων Γεώργιος Βογιατζής, ο υπουργός Βαλμητανίας Νικόλαος Μάρτης, ο υπουργός Εμπορικής Ναυτίας Γ. Ανδρονόπουλος και ο δημοσιογράφος Γεώργιος Ζυρίτης.														
Θεμ. Εντ.	ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ-BINTEO / Αρχείο Κ. Καραμανλή / Εκωτερική πολιτική / Κυβερνητικό έργο / Α΄ Πρ		Λέξεις Κλειδιά B Ναυπηγεία												
Τόπος	Ελλάδα / Στερεά Ελλάδα / Ν. Αττικής / Ελευσίνα														
Πρόσωπα	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Πρόσωπο</th> <th>Ιδιότητα</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Καραμανλής Κωνσταντίνος</td> <td>Πρωθυπουργός...</td> </tr> <tr> <td>Μάρτης Νικόλαος</td> <td>Υπουργός Βαμ.</td> </tr> <tr> <td>Βογιατζής Γεώργιος</td> <td>Υπουργός Εθνικ...</td> </tr> <tr> <td>Ανδρονόπουλος Γεώργιος</td> <td>Υπουργός Εμπο...</td> </tr> <tr> <td>Ζυρίτης Γεώργιος</td> <td>Δημοσιογράφος</td> </tr> </tbody> </table>		Πρόσωπο	Ιδιότητα	Καραμανλής Κωνσταντίνος	Πρωθυπουργός...	Μάρτης Νικόλαος	Υπουργός Βαμ.	Βογιατζής Γεώργιος	Υπουργός Εθνικ...	Ανδρονόπουλος Γεώργιος	Υπουργός Εμπο...	Ζυρίτης Γεώργιος	Δημοσιογράφος	Λέξεις Κλειδιά A Έργο / Οικονομία / Ναυτλια
Πρόσωπο	Ιδιότητα														
Καραμανλής Κωνσταντίνος	Πρωθυπουργός...														
Μάρτης Νικόλαος	Υπουργός Βαμ.														
Βογιατζής Γεώργιος	Υπουργός Εθνικ...														
Ανδρονόπουλος Γεώργιος	Υπουργός Εμπο...														
Ζυρίτης Γεώργιος	Δημοσιογράφος														
Ναυτογράφος	Ανθ.	Κωδ. Λεωκ.	Σελ. Λεωκ.												
Καταπράξεις		Υπ. Τεκμ.													
ισθ. Πρόσκ.		Υπ. Ψηφ.													
Εκρεμότητες		☐ Εκρεμ.	Ημ/νια Ψηφισμ. 06/10/2006												
Σχόλια/Παρ.			Δημοσιευμένη ☐ Ναι ☐ Όχι ☒ Αγνωστο												
Έλεγχος			Πνευμ. Δις. ☐ Ναι ☐ Όχι ☒ Αγνωστο												
Έκδοση			Τεχν. Παραπράξεις 												
Εκτύπωση Εισόδους Αγγλικά Συνοχτήσεις (0) Κινήσεις Ενημέρωση Άκυρο															

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Στην Ελλάδα βρίσκεται ένα πολύ σημαντικό οπτικοακουστικό υλικό μέσα από το οποίο παρουσιάζεται πορεία που ακολούθησε η Ελλάδα προς την ενσωμάτωση στην Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα. Τα αρχεία αυτά βρίσκονται σε δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς οι οποίοι διαχειρίζονται και φυλάσσουν την ιστορική μνήμη και την πολιτιστική μας κληρονομιά. Μέσα από τα αρχεία συνδυάζεται η έρευνα και η γνώση για τον απλό πολίτη. Μέσα από την έρευνα σε αυτούς τους δύο φορείς την Ελληνική Ραδιοφωνία Τηλεόραση (ΕΡΤ) και το Ίδρυμα «Κωνσταντίνος Γ. Καραμανλής» γίνεται αντιληπτός ο ιστορικός μας πλούτος, καθώς μέσα από την δουλειά του αρχειονόμου, την διαχείριση του αρχείου, την αρχειοθέτηση, ταξινόμηση και τεκμηρίωση μπορεί ο ερευνητής-μελετητής να εντοπίσει αυτό που αναζητά και αποκτά την γνώση που επιθυμούσε.

Οι δύο φορείς μέσω των αρχείων που έχουν στην κατοχή τους μας δίνουν πολλές σημαντικές πληροφορίες για το θέμα που μελετάμε, την σταδιακή πορεία που ακολούθησε η Ελλάδα προς την πλήρη ένταξη στην ΕΟΚ. Όπως τη σχέση που είχε ο Κωνσταντίνος Καραμανλής με τους ξένους ομόλογους του αλλά και τα εσωτερικά ζητήματα που αντιμετώπιζε. Επίσης μέσα από το αρχείο της ΕΡΤ έχουμε πρόσβαση σε δηλώσεις Ελλήνων και ξένων πολιτικών σχετικά με την πορεία των διαπραγματεύσεων, καθώς και συνέδρια και ομιλίες. Ενώ ένα από τα τεκμήρια μας δείχνει μία πολύ σημαντική και καθοριστική στιγμή για την Ελλάδα, την υπογραφή της Συμφωνίας Σύνδεσης.

Μέσα από την αναζήτηση του ο ερευνητής-μελετητής ή και ένας απλός πολίτης αντιλαμβάνεται τη σημαντικότητα των αρχείων, της λειτουργίας τους και την αναγκαιότητα της διαφύλαξής τους. Ακολουθώντας τις αρχειονομικές πρακτικές που ισχύουν είτε για το χαρτώο, είτε για το οπτικοακουστικό υλικό και την νομοθεσία που ισχύει και προστατεύει τα αρχεία για την σωστότερη διαχείρισή τους, διαφυλάσσεται η ιστορία μίας χώρας, μίας κοινωνίας, ενός πολιτισμού.

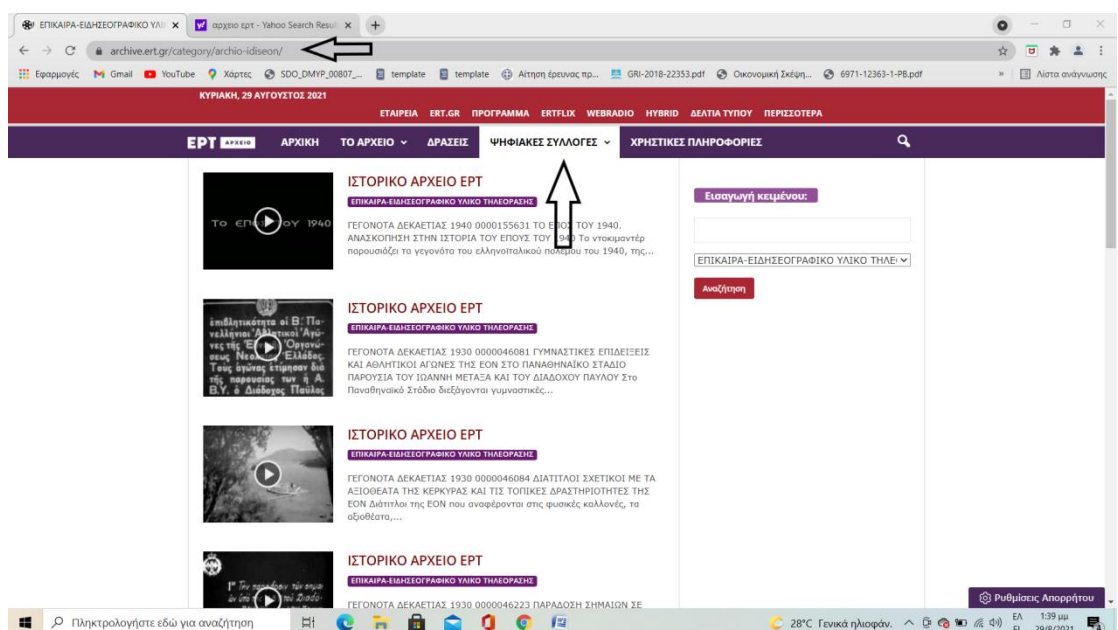
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

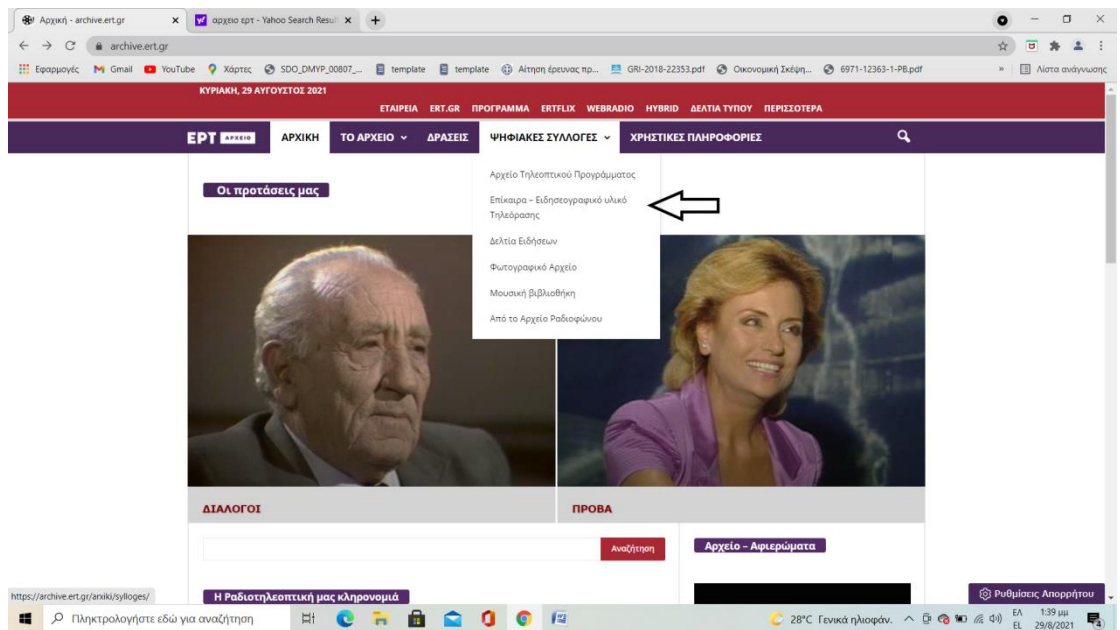
Σε αυτό το παράρτημα περιλαμβάνονται πληροφορίες για τους τρόπους αναζήτησης αρχείων στην online ιστοσελίδα του αρχείου της ΕΡΤ. Υπάρχουν σαφείς οδηγίες για τα βήματα που πρέπει να ακολουθήσει κάποιος για να βρει το υλικό που αναζητά.

Η ΕΡΤ έχει ένα πλούσιο αρχειακό υλικό το οποίο αφορά την πορεία που ακολούθησε η Ελλάδα για την πλήρη ένταξη και χρησιμοποιώντας λέξεις κλειδιά μπορούμε να εντοπίσουμε το υλικό για το οποίο ενδιαφερόμαστε.

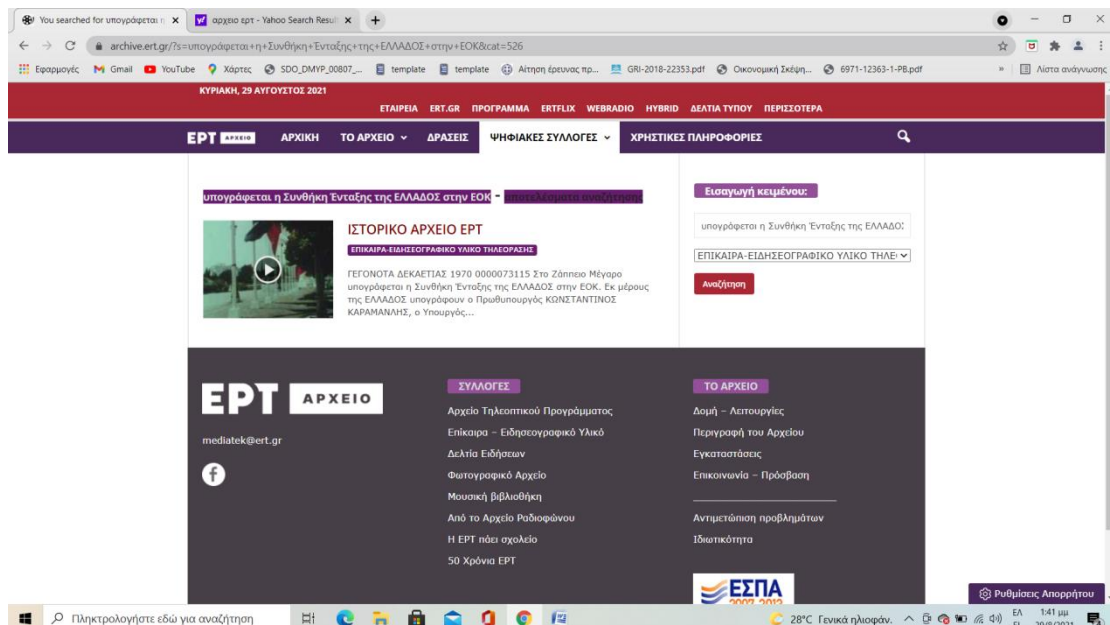
Τα βήματα που πρέπει να ακολουθήσει κάποιος για την αναζήτηση του είναι τα εξής:

1. Αναζητά στην υπηρεσία του Google το archive.ert.gr,
2. με την είσοδο του στην ιστοσελίδα εκεί που λέει ψηφιακές συλλογές και επιλέγει την κατηγορία Επίκαιρα- Ειδησεογραφικό υλικό Τηλεόρασης,

3. στην γραμμή αναζήτησης γράφει το θέμα που αναζητά, εμείς θα αναζητήσουμε "υπογραφή Συνθήκης ένταξης της Ελλάδος στην ΕΟΚ" και από το αρχείο Γεγονότα δεκαετίας 1970 μας εμφανίζει ένα βίντεο διάρκειας 1:18 με τον Κωνσταντίνο Καραμανλή πρωθυπουργό της Ελλάδας μαζί με άλλες σημαντικές προσωπικότητες της εποχής να υπογράφουν την Συμφωνία ένταξης.

Χρησιμοποιώντας άλλες λέξεις κλειδιά εντοπίζουμε περαιτέρω υλικό. Στην ίδια κατηγορία αναζητούμε υλικό που αφορά την Σύνδεση της Ελλάδας, οπότε στην γραμμή αναζήτησης πληκτρολογούμε " Σύνδεση της Ελλάδας στην ΕΟΚ" και μας εμφανίζει υλικό από το αρχείο Γεγονότα δεκαετίας 1970 από συνελεύσεις κυρίως. Όπως φαίνεται και παρακάτω.

The screenshot shows the ERT website interface. At the top, there's a navigation bar with 'ΕΡΤ' and various menu items like 'ΕΤΑΙΡΕΙΑ', 'ΕΡΤ.GR', 'ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ', etc. Below this is a search bar with the query 'Σύνδεση της Ελλάδας στην ΕΟΚ'. The search results are displayed in a list format, showing three video thumbnails with titles like 'ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΑΡΧΕΙΟ ΕΡΤ' and 'ΕΠΙΚΑΙΡΑ-ΕΙΔΗΣΕΟΓΡΑΦΙΚΟ ΥΛΙΚΟ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗΣ'. Each result includes a brief description of the event, such as 'ΓΕΓΟΝΟΤΑ ΔΕΚΑΕΤΙΑΣ 1970 0000064458 Εναρκτήριο πανηγυρική συνεδρίαση της 9ης Συνόδου της Μικτής Κοινοβουλευτικής Επιτροπής για τη Σύνδεση της Ελλάδας με την ΕΟΚ. Εισόδος των μελών της...'. On the right side, there's a sidebar with a search filter 'Εισαγωγή κειμένου:' and a dropdown menu 'ΕΠΙΚΑΙΡΑ-ΕΙΔΗΣΕΟΓΡΑΦΙΚΟ ΥΛΙΚΟ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗΣ'. The bottom of the page shows a Windows taskbar with various icons and system information like '29°C Γενικά ηλιοφάν.' and '5:34 μμ 1/9/2021'.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνική Βιβλιογραφία

Αρχείο Κωνσταντίνου Καραμανλή, *Κωνσταντίνος Καραμανλής: Αρχείο, Γεγονότα και Κείμενα* (γεν.επιμ.), Κ. Σβολόπουλος, τ. 1-12, Αθήνα, 1992-1997.

Απαταγγελός, Α., *Οικονομική Σκέψη και Οικονομική Πολιτική στην περίοδο της Ανασυγκρότησης, 1945-1953 στάση της Ελλάδας (1946-1950)*, 2011.

Ασημακόπουλος, Γ., *Το περιεχόμενο, η ασφάλεια και η εμπιστοσύνη στο διαδίκτυο*, 2015

Βαληνάκης, Γ., «*Η διαπραγματευτική στρατηγική*», Ίδρυμα Κωνσταντίνος Γ. Καραμανλής, Ο Κωνσταντίνος Καραμανλής και η ευρωπαϊκή πορεία της Ελλάδας, Αθήνα, 2000.

Βερέμης, Θ.,- Κουλουμπής, Θ., *Ελληνική εξωτερική πολιτική. Προοπτικές και προβληματισμοί*, Αθήνα, 1994.

Γαζής, Ν., «*Η Συμφωνία Συνδέσεως της Ελλάδος μετά της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας*», *Νέον Δίκαιον*, Αθήναι, 1962.

Γιαννακόπουλος, Γ.- Μπουντούρη, Β., *Από τα ενεργά στα ιστορικά αρχεία*, 2016

Γιαννίτσης, Τ., *Η ένταξη στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα και οι επιπτώσεις στη βιομηχανία και στο εξωτερικό εμπόριο*, Αθήνα, 1988.

Δαμαλάς, Β., *Η Ελλάς και η Κοινή Αγορά. Το μέλλον της ελληνικής οικονομίας εις τα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας*, Αθήναι, 1962.

Δαμασκινίδης, Α., *Ευρωπαϊκή Κοινή Αγορά, η Ζώνη Ελεύθερων Συναλλαγών και η στάσις της Ελλάδος έναντι αυτών*, Θεσσαλονίκη 1957.

Ζερβός, Σ., *Συντήρηση και Διατήρηση Χαρτιού, Βιβλίων και Αρχειακού Υλικού*, 2015.

Ζολώτας, Ξ., *Η Ελλάδα στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα*, Αθήναι, 1976.

Ίδρυμα Κωνσταντίνος Γ. Καραμανλής-Εκδοτική Αθηνών, *Κωνσταντίνος Καραμανλής: Αρχείο, Γεγονότα και Κείμενα* (γεν. επιμέλεια), Κ. Σβολόπουλος, τ. 1-12, Αθήνα, 1992-1997.

Ιωακειμίδης, Π., *Ο Διεθνής Ρόλος των Μικρών Χωρών και η Ένταξη της Ελλάδας στην ΕΟΚ*, Αθήνα, 1980.

Ιωακειμίδης, Π., *Ευρωπαϊκή Πολιτική Ένωση. Θεωρία, Διαπραγμάτευση, Θεσμοί και Πολιτικές. Η Συνθήκη του Maastricht και η Ελλάδα*, Αθήνα, 1995.

Καζάκος, Π., Ίδρυμα Κωνσταντίνος Γ. Καραμανλής. Ο Κωνσταντίνος Καραμανλής και η ευρωπαϊκή πορεία της Ελλάδας, Αθήνα, 2000.

Κανελλοπούλου-Μπότη, Μ. «Δικαίωμα στην προσωπικότητα και δικαίωμα στη φωτογραφία», ΑΑ. VV., *Δημοσιογράφοι Εκδότες ΜΜΕ. Ζητήματα Πνευματικής Ιδιοκτησίας*, επιμέλεια Ειρ. Σταματούδη, Αθήνα-Θεσσαλονίκη {εκδόσεις Σάκκουλα}, 2009

Καραβίας, Θ., «Η βοήθεια των Ηνωμένων Πολιτειών προς την Ελλάδα κατά την περίοδο 1944-1962», *Επιθεώρηση Οικονομικών και Πολιτικών Επιστημών*, 3-4, 1964.

Κολυβά, Μ., *ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ ΑΡΧΕΙΟΝΟΜΙΑΣ: Θεωρητικές προσεγγίσεις. Οργάνωση και σκοποί. Σύγχρονες προκλήσεις*, δεύτερη έκδοση

Κομίτσας, Ι., - Κοντογεώργης, Γ., *Η Συμφωνία Συνδέσεως της Ελλάδας μετά της Ευρωπαϊκής Κοινότητας*, Αθήνα, 1962.

Κοντογεώργης, Γ., *Η Ελλάδα στην Ευρώπη. Η πορεία προς την Ένωση και η Πολιτική του Καραμανλή*, Αθήνα, 1985.

Κοτσιανού, Γ., *Πολιτικοί Σχεδιασμοί και Προσδοκώμενα Αποτελέσματα από τη Σύνδεση της Ελλάδος με την ΕΟΚ (1958-1967)*, 2018.

Κωβαίος, Αγγ., «Ο Ανδρέας, το ΠαΣοΚ και η ΕΟΚ», στο: Το Βήμα, 2006.

Κωνσταντινίδης, Α.Ι. *Η έννοια και λειτουργία του εγγράφου*, 2000.

Μινώτου, Μ., *Η Ελλάδα στο σταυροδρόμι των ευρωπαϊκών επιλογών 1957-1959*, Αθήνα, 2019.

Μινώτου, Μ., *Η Ελλάδα στο σταυροδρόμι των ευρωπαϊκών επιλογών (1957-1959) η απόφαση της κυβέρνησης Κ. Καραμανλή για την Σύνδεση με την ΕΟΚ*, Αθήνα, 2003.

Μινώτου, Μ., *Η προοπτική της Ευρωπαϊκής Ενοποίησης μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο*, Αθήνα, 1998.

Μινώτου, Μ., *Το περιεχόμενο του αρχείου του Κωνσταντίνου Γ. Καραμανλή: Η ευρωπαϊκή διάσταση*, Κέρκυρα, 2006.

Μόσχος et al., 2005-2009; Bell & Natale, 2012.

Οικονόμου-Γκούρας, Π., *το Δόγμα Τρούμαν*, Αθήνα, 1957.

Πεσμαζόγλου, Ι., *Η Ελλάς έναντι των τάσεων Ευρωπαϊκής Οικονομικής Ενοποίησης*, Αθήνα, 1958.

Πεσμαζόγλου, Ι., *Η Σύνδεσις της Ελλάδος μετά της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας*, Αθήνα, 1962.

Πεσμαζόγλου, Ι., *Ελλάδα και Ευρωπαϊκής Κοινότητα*, Αθήνα, 1980.

Σβολόπουλος, Κ., «Η Ευρώπη του Καραμανλή», Ίδρυμα Κωνσταντίνος Γ. Καραμανλής, *Ο Κωνσταντίνος Καραμανλής και ευρωπαϊκή πορεία της Ελλάδας*, Αθήνα, 2000.

Σμπαρούνης, Α., *Η οικονομία του Σχεδίου Μάρσαλ*, Αθήναι, 1952.

Σοϊλεντάκης, Ν. Π., *Η απόφαση και η απόδειξη*, 2008.

Σταμάτης Κ., *Σύστημα Ερμηνείας Ποινικού Κώδικα*, Αθήνα 1993

Τριάντης Σ., *Κοινή Αγορά και Οικονομική Ανάπτυξις. Η Ελλάς και η ΕΟΚ*, Αθήναι, 1967.

Υπουργείο Εξωτερικών της Ελλάδος. Υπηρεσία Διπλωματικού και Ιστορικού Αρχείου, *Η Ελλάδα στο μεταίχμιο ενός νέου κόσμου. Ψυχρός πόλεμος-Δόγμα Truman- Σχέδιο Marshall*, τ.1-3, Αθήνα, 2002.

Χαρίτος, Σ., *Ελλάδα-ΕΟΚ, 1959-1979: Από τη Σύνδεση στην Ένταξη*, μέρος Α' Αθήνα, 1981.

Χατζηβασιλείου, Ε., *Η άνοδος του Κωνσταντίνου Καραμανλή στην εξουσία, 1954-1956*, Αθήνα, 2001.

Ψαρρός, Δ., *Η Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα και η Σύνδεσις της Ελλάδος*, Αθήνα, 1963.

Ξενόγλωσση Βιβλιογραφία

Alexander, W., *Film on the Left. American documentary film from 1931 to 1942*, Princeton 1981.

Barbanti, I., Bruno, G., «DAM.Solutions», *Archivi & Computer*.XIII/τεύχος 3, 2003.

Baumhoher, R-H., «Motion pictures become federal records» *The American Archivist*, 15, 1952.

¹ Bertin-Maghit, J-P., *Le cinema francaise sous Vichy: les films francaise de 1940 a 1944*, Paris 1981.

Bigourdan et al., 2006.

Bluem, W.A., *Documentary in American Television: Form, Function, Methods*, New York 1965. Ed. CHESTER, *Radio, Television and American Politics*, New York, 1969.

Borde, R., *la Sinematec francais: recherché de la verite*, Cahiers de la Cinematec, αρ. 22, Paris 1977.

Cacciani, P., Pagliarulo, A., «Il sistemainformativo per la catalogazione del material iconografico dell'Istituto Luce», *Scrinia*, 2-3, 2005.

Clark, M.J., Politics and the Media; film and Television for the Politician Scientist and the Historian, London 1979.

Clark & Frey, 2003.

Copeland, 2008.

Cripps, Th., «The historians' dangerous friend», Film and History, τεύχος 5, Birmingham 1971.

Cunningham, 2005.

Deming, B., «The Library of Congress Film project: exposition of a method», Library of Congress Quarterly Journal, 2, 1994.

Ellis, J., *Η διαχείριση των αρχείων*, 2000.

Ellison, J., (1995), *Explaining British Policy Towards European Integration in the 1950's*, *Εισήγηση στο Κέντρο Ευρωπαϊκών Σπουδών Πανεπιστήμιο Χάρβαρντ*, 1995

Engel, 2011

Fioravanti, G. , «Il progetto europeo TAPE: conservazione, formazione e fruizione degli archive e delle collezioni audivisive delle piccolo e medie istituzioni» Archivi & Computer, XV τεύχος 3, 2005.

Fischer & Robb, 1993.

Gibson, 1997.

Harrison, 1997.

Henriksson & Wallaszkovits, 2009.

Herrick D., «Toward a national film collection: motion pictures at the Library of Congress», Film Library Quarterly, 13, 1980. Houston, P., «The nature of the evidence», Light and Sound, 36, 1967.

ISO 11799, 2003.

Jeavons, Cl., «Selection in the National Film Archives of Great Britain», AA.VV., Problems of selection in Film Archives, Brussels {FIAF}, 1980.

Katelaar, 2002

Lagny, M., «Il cinema come fonte di storia», enciclopedia einaudi, V: Storia del cinema mondiale, Roma, 2000.

Lombardo, M.L., «Archivi e Cultura: dalle tavolette ebraiche agli audiovisivi» Archivi e Cultura, l.s., xxi, 1998.

Lindegrem, E., «the selection of films as historical records in the National Film Archives», *University Vision*, 6(1971) 13-23 και *Guide to the Selection of Films of Historical Preservation*, London, {National film Archives – British Film Institute}, 1959.

Mamber, St., *Cinema Verity in America: Studies in Uncontrolled Documentary*, Cambridge Mass. 1974

Mayer, J.P., *Sociology of Film: Studies and Documents*, London 1946. Arth. ELTON, «The film as source material for history», *Aslib Proceedings*, 7, 1955.

Mura,A., *A Study of the value of Film as a Historical Document*, Rome 1963.

National Film and Sound Archive of Australia [NFSA], 2012.

NEDCC Staff, 2012.

Pearce-Moses, *Glossary of Archival and Records Terminology*, 2005.

. Pinkett, H.T., «Identification of records of continuing value», *Indian Archives*, 16, 1965.

Roads, Shr., «Film as historical evidence», *Journal of the society of Archivists*, 3, 1966.

Reilly, 1993/1996.

Sadoul, G., «Φωτογραφία και Κινηματογράφος», *Encyclopedie de la Pleiade*.

Schüller, 2008.

State Records Authority of New South Wales, 2012.

St-Laurent, 1991.

St-Laurent, 1997.

StLaurent, 1991. Australian Standard AS 4390, 1996. ISO 11799, 2003.

Svolopoulos, K., «Greece's Entry into the Community in this Historical Perspective». *Die Entwicklung und die deutsch-griechischen Beziehungen im 19. Und 20 Jahrhundert. Südosteuropa- Gesellschaft Munchen*, 1990.

Van Bogart, 1995.

Wallis, H.L., «Motion picture incunabula in the Library of Congress». *Society of Motion Picture Engineers Journal*, 42, 1944.

Wheeler, 2002.

Wilhelm & Brower, 1993.

Zinn et al., 1997.

